

ኩሎኔል መንግሥቱና ጓደኞቹው

ገነት - እስከ ሰለስብር ስደት ጓደኞቹ እንዲሁም በአብዮቱ መጀመሪያ ላይም ሆነ መጨረሻ ላይ ስብረታት ሰለሠረት ሰዎች ጥቂት ያዉ ውቶች። መጀመሪያ ጊዜ የት እንደተገናኝቶ ወይም ስለጸገደቸው።

መንግሥቱ - ተስፋዬ ወልደሥላሴን የማውቀው ከአብዮቱ በፊት ሆለታ የነበረው ስታፍ ኮሌጅ አስተማሪ በነበረበት ጊዜ ነው። ያን ጊዜም ደህንነት ይሠራል። የ ሌጁ መረጃ ክፍል ኃላፊና አስተማሪም ነበረ። ከሥዩም መኩንን ጋራ በንጉሡም ጊዜ አብረው በወታደራዊ ደህንነት ውስጥ ይሠሩ ነበር። አብዮቱ በፊንዳ ወቅት ተስፋዬና አንድ ሌላ ሰው በሥራ ምክንያት ሐረር መጥተው ነበር። ወደአዲስ አበባ ሊመለሱ ሲሉ፣ በተለምዶ እንደሚደረገው እኛም ግብጥ አድርገንላቸው ወደ ድራዳዋ ሄዱ። ከመነሳታቸው በፊት 'ድራዳዋ_ራስ ሆቴል' ነን። ሰብርቱ ጉዳይ እንፈልግላለንና እናግኝህ ብለው ማስታወሻ ላኩብኝ። እንግዲህ ያኔ ሐረር አንዳንድ እንቅስቃሴ የጀመርንበት ጊዜ ነው። እኔም ተነስቼ በመሄድ አገኝኋቸው። ክፍል ዘግተን ስለሃገራችን ሁኔታ አንድ ሌሊት ሙሉ ስንጫወት አደርን። «አለቆቻችን ከሥርዓቱ ጋር አብረው የበኩቱ ስለሆኑ ከነሱ ምንም የምንጠብቀው ነገር የለም» ተባባልን። ይሁን እንጂ እኔ ሙሉ በሙሉ ልቤን አልሰጠኋቸውም። ምክንያቱም ያኔ ሁሉም የሚፈራራበት ጊዜ በመሆኑ ነው።

በጨዋታ መሐል ተስፋዬ 'እንግዲህ ተስፋ የተጣለው በናንተ ነው። በተለይም ባንተ ነው' አለኝ። 'ምንድነው በኔ ላይ ተስፋ የሚጣለው' ስለው ሳቀና 'እኛ እኮ ወንድሞችህ ነን' አለኝ። ለማንኛውም የሆዴን አውጥቼ ሳልነግራቸው እንዲሁ ብቻ መኩንንናችም ሆንን ባለ ማዕረግተኞች ለሦስተኛው ዙር እንቅስቃሴ ውጤታማነት እንድንሠራ ተነጋግረን በዚህ ተለያየን። በበኩሌ እነዚህ ሰዎች ከማን ጋር እንደቆሙ ለማወቅ ሞከርኩ። የማምናቸው ሰዎች 'አይዘህ የኛው ናቸው። ተስፋዬ ለለውጥ የተዘጋጀና የሚረዳ ሰው ነው' አሉኝ።

ከዚያ ጥቂት ቆይቼ ማንነቱ እንዳይታወቅ በተቻለ መጠን ራሴን ለውጫ ተነስቼ ሆለታ ሄድኩኝ። ተገባብዝን። አሁንም ስንገጋገር አደርን። ሥዩምንም እንዲሁ በድብቅ አነጋግራለሁ።

እኛ አዲስ አበባ ከመጣን በኋላ በእንዳልነቸው ጊዜ ተቋቁሞ የነበረውን «ብሔራዊ የጸጥታ ኮሚሽን» ስናፈርስ የደህንነት ኮሚቴ

አቋቋምን። በዚህን ጊዜ ተስፋዬ ወልደሥላሴ፣ አንድ የፖሊስ መኩንንና ሌላ አንድ ሰው ሆነው የደህንነቱ መዋቅር ተዘረጋ።

ከአብር አደግ ጓደኞቼ አንዱ ጄኔራል ወርቁ ቸርነት ነበር። አባቱ አሥር አለቃ ቸርነትና የኔ አባት ጓደኞቹ ነበሩ። ሁለቱም የቀድሞው የጦር ክፍል የሦስተኛ ሻለቃ ባልደረቦች ሆነው ቀብሪደሐር በነበሩ ጊዜ አብረው ነበሩ። እኔ ወርቁን ሰዕድሜ ጥቂት እበል ጠየቃለሁ። እኔ ሁለተኛ ክፍል ሆኜ እሱ አንደኛ ክፍል ነበር። ቀጭን ብስል፣ ቀይና ደስ የሚል ልጅ ነበር። እናቱ ሞተውበት አባቱ ቂጣ እየጋገሩ እያበሉ ተቸግረው ነው ያላደጉት። አንድ ጊዜ ጄኔራል አስፋው ወልደጊዮርጊስ አባትና ልጁን አይተው ሲጠይቁ 'እናቱ ሞታብኝ ይገጠው ነው የምዘረው' ሲሏቸው በጣም አዘኑ። እናቴም በጣም ርኅሩኅ ስለነበረች 'ይዘኸው ና' ትለኛለች። እንጂራ ትሰጠና ለች። አብረን ነው ያደግነው። በኋላ ሁለታችንም ወደውትድርናው ዓለም ስንገባ እንደእድሜያችን አሁንም እኔ በኮርስ እቀድመው ነበር። ከአብዮቱ ፍንዳታ በኋላ ራሽያ ለፖለቲካ ትምህርት ልከነው ተምሮ መጣ። ከዚያ በኋላ በየደረጃው እያደገ መጥቶ ለጄኔራልነት በቃ። ለሁ.አ.ሠ ፖለቲካ ኃላፊነት ተሾመ። ወርቁ እዚያ እንዲሄድ ያደረግ ሁብት ምክንያት ታማኝና ሃገሩን በቅንነት ያገለግላል ከሚለው እምነቱ በተጨማሪ ከጄኔራል ደምሴ ቡልቶ ጋር ስለሚገባባ ነበር። በዚያ ሰዓት በደምሴ ቡልቶ ላይ ጥርጣሬ የሚያሳድሩ አንዳንድ ነገሮች ነበሩ። ለምሳሌ፣ ጄኔራል ገብረክርስቶስ ቡሊ፣ ከጄኔራል መርዕድ ጋር ቢሮ ውስጥ በቦክስ ተደባድበው ገብረክርስቶስ ጠፍቶ በሄደ ጊዜ በጂ ቡቲ በኩል የሸኘው ደምሴ ነው ሲባል ሰምቼ ነበር። እሱ እንግዲህ (ደምሴ ቡልቶ) ገበዝና ችሎታ ያለው ጥሩ መኩንን ሆኖ፣ ነገር ግን ትንሽ የማፈንገጥ ነገር ስለሚታይበት በነወርቁ ያጠርኩት ለዚህ ነበር። ዞሮ፣ ዞሮ በግንቦቱ የመፈንቀለ መንግሥት ሙከራ እንዴት እጁን እንዳስገባ አላውቅም። በአድማው ውስጥ አለበት ስለተባለ ወታደሮች ገደሉት። ይህ የሆነው ገና እኔ ከጀርመን ሳልመለስ በፊት ነበር።

ፍሰሐ ደስታ ቀልድና ጨዋታ የሚወድ ሰው ነው። ከሚያስቁን ጥቂት ባልደረቦቻችን አንዱ ነው። ክብሩን ይጠብቃል። ከባለቤቱ ጋር ልጅ ስላልወለዱ ሃዘን ይሰማቸው ነበር። ውሻና ድመት እያጫወቱና እየሳሙ ነበር የሚኖሩት። በኋላ እኔ 'ዓለም በቴክኖሎጂ በተራቀቀበት ዘመን እንዴት እያዘናችሁ ትኖራላችሁ? መፍትሔ ወደሚገኝበት ቦታ ሄዳችሁ በዘመናዊ ሕክምና መረዳት አለባችሁ' ብዬ አበረታትቼአቸው

ከዚያ በኋላ እውነትም ቀንቷቸው ልጅ ወለዱ። በዚህ በጣም ተደስተው ልጁን የመንግሥቱ ልጅ ነው። እሳቸው የሞራል ድጋፍ ባይሰጡን ኖሮ ለዚህ አንብቃም ነበር። ይላሉ።

እንዳልኩት ፍሰሐ ደስታና ካሣ ገብሬ ቀልደኞች ናቸው። ስብሰባ ላይ ሲሰለፉን ወይም ውጥረት ሲበዛ ቀልድ ጣል እያደረጉ ያዝና ኑናል። ፍሰሐ ገዳም ተጫዋች ነው። በተለይ ካሣ ገብሬን እወደ ዋለሁ። ሥራው ላይ ቀልድ ለም። ጨዋታና መዝናናትም ይወዳል። ጥሬ ሥጋ ይወዳል። ጨዋታውም እንደዚያው ነው። ደግነቱም እን ደዚያው ነው። በውነቱ ጥሩ ሰው ነው።

አንድ ጊዜ ጢስ አባይን ለመጎብኘት ሄደን ፈፍቲው ድሬል በመ ኪና ከመጣን በኋላ እታች ውሃው የሚወርድበት ድረስ በእግር መሄድ ፈለግን።

«ትችላላችሁ በእግር እንወረድ?» አልኩ።

«እርስዎ ይሄዱ የለ?»

«አዎን። እኔ እምሄደውን ትችላላችሁ?»

«እንዴ! ምን ችግር አለ። እንሂድ» ተባለ። ወንዶችም አሉ፤ ሴቶ ችም አሉ። ቁልቁለቱን ወረድን። ስንመለስ ያቺን ዳገት ማን ይውጣት? የቻለ የቻለው ወጣና ሌላ ቦታ ጉብኝት ስለነበረን ወደዚያ አመራን። ሰዎቹ ትንሽ ወጥተው ቁጭ ሲሉ፤ አንድ ተራምደው አረፍ ሲሉ ከምሽቱ አራት ሰዓት ላይ መጡ። ካሣ ታዲያ ሳይሆን መሪ እንከተላ ለን ብለን መከራችንን እናያለን። ይሄው አራግፈውን ሄዱ አይደሉ። ተሰባብረን እንድንወድቅ ነው የሚፈልጉት እያለ ሲቀልድ አመሽ።

በአንድ ወቅት የውጪ ጉዳይ ሚኒስትራችን አድርገው የነበ ረውን ዶክተር ፈለቀ ገድለጊዮርጊስን እወደዋለሁ። ሰውዬው በጣም ግልፅና የሚሰማውን ፊት ለፊት የሚናገር፤ ለሚያምንበት ነገር ለመ ጋፈጥ ጨርሶ ወደኋላ የማይል ሰው ነው። ታዲያ ከሱ የሚጠበቀ ውንና ከሃላፊነት ጋር አብሮ የሚሄደውን ሥርዓት ብዙም አያጤነ ውም። እንደፈለገው ነው የሚናገረው። ለምሳሌ፤ ካቢኔ ስብሰባ ላይ ብድግ ይልና እናርሳለን ምናምን እያላችሁ የምታወሩት ዝም ብሎ ወሬ ነው። የምታርሱት ብላክ ቦርድና ወረቀት ነው። ሕዝቡ እንደሆነ ከችግር አልወጣም። በምግብ ዛሬም ራሳችንን አልቻልንም ይላል። የውጪ ጉዳይ ሚኒስትር በነበረ ጊዜ ስለዲፕሎማሲው አነጋገር ብዙም ትኩረት ሳይሰጥ ለአገራችን ጠላት ሆነው የሚያሰሩብንን ሁሉ በተገ ኘው መድረክ የሚሰማውን ሳይናገራቸው አያልፍም ነበር። የኛ

ሰዎች፤ አንዳንዶቹ ሚኒስትሮች፤ በተለይ የተባበሩት መንግሥታት ውስጥ ኢትዮጵያን እንዲወክሉ የምንሾማቸው አምባሳደሮች አሜሪካንን ማስቀየም ጨርሶ አይፈልጉም። ከኢትዮጵያ የሄድን እንደሆነ መግቢያ እናጣለን በማለት ነው። ሌላ ምክንያት የላቸውም። ፈለቀ ግን አሜሪካኖችን ልክ ልካቸውን ነበር የሚነግራቸው። ከማድሌን አልብራይት ጋር ተናክሶ ነበር የሚናገረው። ለምን? ቢባል የኢትዮጵ ያን ጥቅም ለማስጠበቅ። አንዴ ትዝ ይለኛል አሜሪካኖቹ በስብሰባ ላይ ስብዓዊ መብት ተጻፍራችኋል ብለው ከሰው ፈለቀ ተነስቶ እናንተን ብሎለኛ ፖለቲካ፤ ዲሞክራሲና ሰብአዊ መብት አጠባበቅን አስተማራ። እናንተ እኮ በ19 ሚሊዮን ቀይ ሕንዶች አፅም ላይ የቆማችሁ ደም አፍሳሾች ናችሁ። የመጀመሪያውን የአውቶሚክ ቦምብ በሰው ልጅ ላይ የፈተናችሁ ነፍስ ገዳዮች ናችሁ። ከናንተ ወዲያ ለጥቅሙ ሲል የሌሎችን መብት ከቁብ የማይቆጥር አይገኝም። ለራሳችሁ ጥቅም ስትሉ በሌሎች አገሮች ውስጥ ጉዳይ ጣልቃ ከመግባት እስከ ግልፅ ወረራ ድረስ ያሻችሁን የምታደርጉ ወንጀለኞች እናንተ ናችሁ። ብሎ በአደባባይ የተናገረ ነው። ታዲያ ይህን የኛ ሰዎች ነቅፈውታል። ሰውዬው ከመሥመር አፈንግጦ ወጥቷል። እሱ የኢትዮጵያ የውጪ ጉዳይ ሚኒስትር፤ የዲፕሎማሲው ቢሮ አለቃ ነው። እንደዚህ ያለ ነገር እየተናገረ ጠላት እየገዛልን ነው። ዲፕሎማሲ ወዳጅን ማፍሪያ እንጂ ጠላትን ማበርከቻ አይደለም ብለው ተንጫጩ። ነገሩ እየበዛ ሲሄድ፤ ወቀሳውም እየጠነከረ መጣ። ሻረ ንድ ሊቀመንበር! ፈለቀን ሲወዱት ይችላሉ። መውደድና ሥራ የተለያየ ነገር ነው። በውጪ ጉዳይ በኩል በትክክል ተወክለናል ወይ? ፈለቀ ዲፕሎማሲያዊ ሥራ እያካሄደ ነወይ? የሚለው እየበረከተ መጣ። ፈለቀ በእርግጥ የሚጣል ሰው አይደለም። ለአገሩ ተቆርቋሪ ነው። ብልህ ግን አይደለም። ስለዚህ ከውጪ ጉዳይ አንስተን ማስታወቂያ ሚኒስትር ስናደርገው ከፋው። እንደሸረት ቆጠረው። የማስታወቂያ ሚኒስትር ስናደርገውም እንደዚሁ ጠብና ጭቅጭቅ ሆነ። በእርግጥ ጥፋቱ ሁሉ የሱ አይደለም።

መንግሥቱ ገመቹ የኔ ኤዲሲ ነበር። እኔን የሚመለከት የጉብኝት ቀጠሮ ይኖራል። የውጪ ጉዞ ይኖራል። ስብሰባ ይኖራል። ይህን ሁሉ ፕሮግራም የሚያወጣና ቀጠሮ የሚይዝ ስብሀ ሰዓት ይሄ አለ። ብሎ የሚመራኝ፤ የሚያሰናዳ፤ የሚያዘጋጅ እሱ ነው። ውጪም ስንሄድ የት

ነው የምንሄደው? ለምንድነው የምንሄደው? እነማን ይሄዳሉ? የሚለውን ካሰናዳ በኋላ 'በሉ፣ ተዘጋጁ' ይላል። ከኔ የሚመነጨውን ነገር ሁሉ በሉ አማካኝነት ነው የሚካሄደው። ለምሳሌ፣ የፓርቲ ጉዳይ ከሆነ የፓርቲውን የዘርፍ ኃላፊዎች እጠራለሁ። የመንግሥት ጉዳይ ከሆነ ጠቅላይ ሚኒስትሩን እጠራለሁ። የጦር ኃይሎችን የሚመለከት ከሆነ መከላከያውን እጠራለሁ። ጉብኝት የሆነ እንደሆነ፣ ስብሰባ የሆነ እንደሆነ፣ የግል ሥራ የሆነ እንደሆነ ግን መንግሥቱ ገመቹ ነው የሚያቀናብረው። እሱ ደግሞ ከቤተመንግሥቱ አስተዳደር፣ ከትራንስፖርት ክፍሉና ከፕሮቶኮል ሰዎች ጋራ በመተባበር ነው የሚሠራው።

ተካ ቱሉን ማንም «አንቱ» አይለውም። «ተካ» ነው የሚለው። ልጅ እኮ ነበር! ጄኔራል ኃይለጊዮርጊስን «አንቱ» ነበር የምላቸው። ድሮ አለቆቹ የነበሩትን ሁሉ በአክብሮት ነበር የምጠራቸው። ጄኔራል ከፈለገን፣ ጄኔራል ተፈሪን፣ ሁሉንም።

በአብዮቱ መባቻ ላይ ከነበሩት ቴዎድሮስ የሚሉን አቶ አያሌው ማንደፍሮ ነው። ጄኔራል አማን ከሞቱ በኋላ «መከላከያ ሚኒስትር ማን ይሁን?» ሲባል፣ እኔ ሲቪል እንዲሾም ፈለግሁ። ወታደራዊውን ጣጣ ቺፍ እፍ ስታፋ ሊሠራ ይችላል። ለሌላው ግን ሲቪል ቢሾም ለወታደሩም ለውጥ ነው ብዬ አሰቤ ነው። አያሌው ማንደፍሮን መረጥን። በንጉሠ ዘመን በሶማሊያ የኢትዮጵያ አምባሳደር ሆኖ ይሠራ ነበር። ወጣትና አለባበስ አሳማሪ፣ ከዕድሜው በላይ የበሰለ አስተሳሰብ ያለው ነበረ። በዚያን ጊዜ ሶማሊያ ኢትዮጵያን ለመውረር የምታደርገውን ወታደራዊ ግምባታ ተመልክቶ እጅግ በመቆርቆር ያን ሁሉ በረሃ መኪና እየነጻ በጅጅጋ በኩል መጥቶ ለማስጠንቀቅ ሞክሮ ነበር። ይህንን ያኔ ሐረር ስለነበርኩኝ በቅርብ ያየሁት ነገር ነው። የሃገር ፍቅር ስሜቱና ሁኔታው መስጦኝ ስለነበረ ከዚያን ጊዜ ጀምሮ ለሰውዬው አድናቆት ነበረኝ። አብዮቱ ሲፈነዳ 'ውጪ ጉዳይ ውስጥ የአሜሪካን ደስክ ኃላፊ ሆኖ ይሠራል' አሉኝ። ከዚያ አስመጥቼ መከላከያ ሚኒስትር አደረግሁት። በጥሩ ሁኔታ እየሠራ እያለ የሶማሊያ ጦርነት መጣ። በውስጥ የርስበርሱ ሽኩቻ፣ በዚያ ላይ የሶሜሊኑ ችግር፣ ሁሉም ተደራርቦ አቶ አያሌው ጋ ወታደሮች ዕለት በዕለት ወታደራዊ የሆኑ ቴክኒካል ጥያቄዎችን ይዘው ይቀርባሉ። በየቀኑ አጣጥሞ ችግሮች ይመጣሉ። አሁን እሱ ተቸገረ። ወታደራዊው ጉዳይ ሲያጣድፈው ሮጦ ወደኔ መምጣት ሆነ። 'አረ ይሄ የመከላከያው ሮጦዬ ተቸግሯል። አንድ ዘዴ ይፈለግ' ሲሉኝ አሜሪካን አገር

አምባሳደር አድርጌ ላኩት። ታዲያ ከዚህ ችግር በስተቀር የሥራ መስኩ ባለመሆኑ የመከላከያው ሥራ ውስብስብ ሆኖበት እንጂ በትጋቱ፣ በታታሪነቱ የሚደነቅ ነው። ሊያደርግ የሚችለውን ሁሉ በመሥራት ሊረዳን ሞክሯል።

በእርግጥ ከአስራሌሎችና ካሜሪካኖች ጋር በጣም ቅርብ አለው። 'የሲ.አይ.ኤ ሰው ሊሆን ይችላልና ለአገሪቱ ጠንቅ ሳይሆን ማንላት ይሻላል' የሚል ነገር ያቀርቡልኝ ነበር። ይህንን ሲሉኝ መሠሪ የሆነ ዓላማ ያላቸው ሰዎች እንደተፈጠሩ ነው የገባኝ። እንደሚመስለኝ የኬ.ጂ.ቢም እጅ አለበት። 'ካሜሪካኖች ጋር ቅርብ ስላለው መንግሥቱን ጠምዝዞ ወደ አሜሪካኖች እንዲዘር ያደርገዋል' የሚል ሥጋት ስላሳደሩ ሁለታችንን ለማቃቃር ያደረጉት ተንኮል ነው። እኔ ደግሞ የምፈልገው ከሁሉም ጋር ቀርቦ መሥራት የሚችለውን ሰው ነው። ፖለቲካ እኮ ነው። ጠላትን ቀረብ ብሎ ማወቅ ጠቃሚ እንደሆነ አውቃለሁ። ከጠላት ጋር ግንኙነት መፍጠርና ትኩሳቱን ማወቅ ያስፈልጋል። አያሌው ሰማሌዎችንም ያውቃቸዋል። አሜሪካኖቹንም ያውቃቸዋል። ሱዳኖቹንም ያውቃቸዋል። ይህንን እንደ ወንጀል ሊያቀርቡልኝ ሲሞክሩ ይደንቀኝ ነበር።

ከሱ በኋላ ጄኔራል ታዬ ጥላሁን ተተኩ። ጄኔራል ታዬ በእስክንድር ደስታ ሥር ሆነው የባሕር ኃይል ምክትል አዛዥ ነበሩ። በወታደራዊ ሙያ የሰለጠኑና ዲሲፕሊን ያላቸው መኩንን ናቸው። በአየር ኃይል ውስጥም የተዋጣላቸው ተዋጊ ፓይሎት ነበሩ።

በባሕር ኃይላችን ውስጥ ሦስት የተቀናጁ ክፍሎች አሉ። አንደኛው ማሪን ይባላል። ባሕር ወለድ ሠራዊት ነው። በባሕር ኃይሉ እዝ ሥር ነው። ሌላው በሃብታም ሀገሮች ያሉ የባሕር ኃይል አየር ኃይል ተዋጊዎች አሉ። ከአውሮፕላን ተሽካሚ መርከብ ላይ እየተነሱ ማጥቃት የሚችሉ ናቸው።

ገነት - ታዲያ እኛ መርከብ ተሽካሚ አለን እንደ?

መንግሥቱ - የለንም። ወደፊት ባሕር ኃይል ውስጥ አየር ኃይል የተቋቋመ እንደሆነ በቅንጅት ያንን ለመሥራት ትንሽ ውጥን ነገር ነበር። ዞሮ፣ ዞሮ ምንም አልተሠራም። እንዲሁ ተወጥኖ ነው የቀረው። አሳቸው ምክትል ሆነው እየሰሩ እያሉ አብዮቱ ፈነዳ። የባሕር ኃይል ወታደሮች አዛዦቹን ለማሠር ሲንቀሳቀሱ ሪር አድሚራል አስከንድር እንዲት ፈጣን ጆልባ አስነስተው እሳቸውንም ይዘዋቸው

ጂቡቲ ገቡ። ከዚያ እስክንድር የንጉሡ የልጅ ልጅ ስለሆኑ ቤተመንግሥት ገቡ። ታዩ ጥላሁንም ወደቤታቸው ገቡ። ከዚያ በኋላ ጠርተን አምጥተን የአየር ኃይል አዛዥ አደረግናቸው።

ታዩ ጥላሁን ለሥራቸው ካላቸው ብቃት ሌላ ሃይማኖተኛ ሰው ናቸው። እኔ ደግሞ ሠላሳጦ፣ ከሚቀባጥር ወሽከሪ ኮሚኒስት ነኝ ባይ በሃይማኖታዊ እምነቱ ድርቅ ያለ እውነተኛ ሰው በጣም አከብራለሁ። የሚያምንበትን ነገር ሳይዋሽ ፊት ለፊት አውጥቶ የሚናገር ሰው ለሌላውም ነገር እምነት ሊጣልበት ይችላል። እሳቸውና ዶክተር ታዩ እንደዚህ ናቸው።

ጄኔራል ታዩን ወደ አገር አስተዳደር መደብናቸውና የጡረታ ጊዜያቸው ሲደርስ ወደሰዊድን ላክናቸው። በልጅነታቸው ወላጆቻቸው ሞተውባቸው ያሳደጋቸው ስዊድናዊ ነበር። ቋንቋውን ይናገራሉ።

ጄኔራል እምቢበል በጣም ከማደንቃቸውና ከማከብራቸው ሰዎች አንዱ ነው። ከኔ ጋር በሠራገባቸው ረጂም ዓመታት ከልብ የሥራ ተባባሪነትና ቅንነት አሳይቶኛል እምቢበል። ጨዋ ነው። በጣም ከማ መስግናቸው ሰዎች አንዱ እሱ ነው። የዓይን ተገዢ ያልሆነ፣ ራሱን ለማስወደድ ወይም እዩኝ የማለት ሳይሆን ከተፈጥሮው ይመስለኛል ለሥራ የተፈጠረ ሰው ነው። ሃላፊነት የሚሰማው ሰው ነው። አስተዳደር የተካኔባት ሥራ ነው። በዚህም ምክንያት ብዙ ከበድ፣ ከበድ ያሉ ሥራዎችን አብረን ተጋግዘን ሠርተናል። ኢሠፓኮን ለማቋቋም፣ በተለይ የጽሀፈት ቤቱን አስተዳዳሪ ለማዋቀር፣ እንዲሁም ኢህዲሪን ባቋቋምን ወቅት ለተቋሙ መመሪያ የሚሆኑትን አስተዳዳሪን በሚመለከት ያሉትን ጉዳዮች በሙሉ የሠራው እሱ ነው። ምድር ጦር ውስጥ ያለውን የአስተዳደር ጣጣ ተሽክሞ የኖረ ሰው ነው። ገንዘብ ይባክናል። ሠራዊቱ ያለቅሳል። ብዙ ብሶት፣ ብዙ ችግር አለ። ቀለቡ፣ የደሞዙ፣ የጥይቱ፣ የምኑ፣ ቀጠራ፣ ስንብት፣ ሞት፣ ምኑ እዚያ ያለው ታሪክ ብዙ ነው። በውነቱ መከራናቸው ሁሉ ከአቅማቸው በላይ ሆኖ ሲቸገሩ «እዚያ ደግሞ ሂድና ሥራ» ስንለው በደስታ ሄዶ ሲሠራ ቆይቷል።

አሁን እኔ ከሄድኩ በኋላ ስመንግሥቱ ኃይለማርያም ጥሱን፣ ከድቶን ሄደን እያለ የማርራል ሲሉኝ አዘንኩ። ለነገሩ እምቢበልን ለምሳሌ ያህል አነሳሁት እንጂ እሱ ብቻ አይደለም እንደዚህ የሚለው። ጠዋት ማታ በዘመቻ ምክር ቤት ስብሰባዎች ላይ እየተሳተፈ የሚደረገውን ሙከራና ጥረት ሁለጭያል። የሚያስተውል ልጅ ነበረ። እንዲያውም መጨረሻ ላይ አምቦ ላይ ሠራዊቱ ካጠገቤ ውልቅ እያለ ጥሱኝ ሲሄድ

አብሮኝ ነበረ። ሁሉን ነገር አጠገቤ ሳም አይቷል። አሁን እሱ እኔን ለምን ሊጠላኝና ሊያማርረኝ እንደቻለ አይገባኝም። ሁኔታውን የማያውቅ፣ የማይረዳ፣ በሩቅ ያለ ሰው ብዙ ሊል ይችላል። አብረውኝ እስከ መጨረሻው የነበሩና የነገሮችን ሥረ - መሠረት የሚያውቁ ሰዎች ግን እንደዚህ ሲሉ በእውነት ያሳዘነኛል።

ተስፋዬ ገብረኪዳንና ጓደኞቹ ብዙ ጊዜ የኤርትራን ዘመቻ ምሩ ተብለው መምራቱ ስላልሆነላቸውና ድልም ስላላገኙ በጣም ተስፋ አስቆርጧቸዋል። 'ከዚህ የበለጠ ምን እናድርግ?' ነው የሚሉት። መቼም ተስፋ የመቁረጠ ስሜት ሁላችንንም የሚሰማን ነገር ነው። እነሱ ግን ማሸነፉ አልሳካ ሲላቸው ፖለቲካዊ መፍትሔ የሚለውን ነገር እንደ አንድ ማምለጫ ተአምር አድርገው ነው ያዩት። ተስፋዬን እኔ በጣም የማምነውና የቅርብ ወዳጄ ነው የምለው ሰው ነው። በጣም የምንቀራረብና ብዙ ነገር አብረን ያሳለፍን በመሆናችን ሁሉንም ነገር ያውቃል። ግን ምንም እንዳልተረዳ ሁሉ ቦታውን ለመያዝና ከኔ የተሻለ አመራር እንደሚሰጥ በማሰብ ራሱን ይክብ እንደነበረ በተዘዋዋሪ መንገድ እሰማለሁ። እኔ ባለኝ መረጃ መሠረት ራሱን አንቱ ብሏል። እኔ ደግሞ የሱን ብርታቱንም፣ ድክመቱንም በደምብ አውቃለሁ። በመጨረሻም ላይ ሥልጣን በእጃቸው ሲገባ ወታደሩን ማነጋገር አልሞከሩም። ልክ መፈንቅለ መንግሥቱን እንደሞከሩት ሰዎች ማለት ነው። የፖለቲካ ካድሬዎቹን ለማነጋገር አልተንቀሳቀሱም። የጦር አዛዦቹን አላነጋገሩም። ጫናው የሚመጣው ከጦርነቱ ነው። ሲቪሉ ሕዝብ ያቀረበው ጥያቄ የለም። ውረዳልን ያለው ነገር የለም። ያሳደረው ተፅዕኖ የለም። ዋናው ችግር የተፈጠረው በወያኔ ከበባ የተነሳ ነው። ለዚያ መፍትሔ ለማግኘት ምንም ጥረት አላደረጉም። ወያኔን ለማቆም ወይም ጊዜ ለመግዛትና የተሻለ መከላከል ለማድረግ የሚያስችላቸውን ስትራቴጂ አልቀሩም።

ሥልጣን ሲይዙ መጀመሪያ ያደረጉት ነገር እስረኛ መፍታት ነው። ይህ ለወቅቱ ችግር ምን ጠቀሜታ ያመጣል? ምናልባት የውጪ ተመልካቾች 'መንግሥቱ ኃይለማርያም ያሰራቸውን መፍታታቸው ጥሩ ጅምር ነው' ብለው እንዲያደንቁላቸው ወይም የታሳሪዎች ቤተሰቦች ደስ እንዲላቸው ከማድረግ ባለፈ ወጥሮ የያዛቸውን ችግር አላረገባቸውም።

ቀጥሎ የወሰዱት እርምጃ ምንድነው? አብዮት አደባባይ የተሰቀለውን የነማርክስና ኤንግልስን ምስል ማውረድና የሌኒንን ሐውልት

እንዴት ካገር ወጡ?

ማፍረስ ነበር። ከምዕራቡ ዓለም ርኅራኄ እናገኛለን ብለው ፀረ - ሶሻሊስት ምልክት ማሳየታቸው ነው። ወንበዴው እንዳይመታን ይረዱናል ብለው ይሆናል። እንደገና ደግሞ በየምዕራቡ ኤምባሲዎች፣ በተለይም አሜሪካናቹ ጋ ሄደው 'እነኚህ ወንበዴዎች ወደፊት መግፋታቸውን እንዲያቆሙልንና ተኩስ ማቆም እንዲያደርጉልን አግዙን። ኤርትራንም እንሰጣለን። አስማሙን እያሉ መማፀን ጀመሩ።

ከሁሉ በፊት የሚታዘዝ ሠራዊት ሳይኖር ምንም ማድረግ አይቻልም። እስረኛ ከመፍታት፣ ሐውልት ከማፍረስና ቁጭ ብሎ ከማልቀስ በስተቀር ሌላ የሚደረግ ነገር ስለሌለ ሁሉም አልሆንም ሲል እጅ ለመስጠት ወደወያኔ ቢሮ እና ጥገኝነት ለመጠየቅ ወደየኤምባሲው ፍጫ ሆነ።

ገነት - ሥልጣን ላይ በነበረ ጊዜ ዕስታዊ የሥራ ፕሮግራም ምን ይመስል ነበር?

መንግሥቱ - ሥራ የምጀምረው ከጠዋቱ አንድ ወይም አንድ ሰዓት ተኩል ነው። ቢሮ እንደገባሁ መጀመሪያ ከዓለም ዙሪያ የሚመጡ ዜናዎችን የሚያጠናቅር ዲስፓች አለ። ያንን በማንበብ እጀምራለሁ። የዕለቱን ጋዜጦች አያለሁ። ከዚያ እፊቱ ያሉትን የዕለቱን የሥራ ፕሮግራሞች እመለከታለሁ። ለውጥና አዲስ ነገር ካለ ከመንግሥቱ ጋር እነጋገራለሁ። አስቸኳይ ነገር ሊመጣ ይችላል። ለውጥ ከሌለም በፕሮግራሙ መሠረት ሥራዬን አቀጥላለሁ።

ስብሰባ ላይ በምሆን ጊዜ አንዳንዴ ውጥረት ለማርገብ የምጠቀምበት ዘዴ አለኝ። «ሻይ እንጠጣ» ብዬ ለዕረፍት እንድንወጣ አደርግና ስንመለስ ነገሮች ሁሉ ረግበው የተሻለ አየር ሠፍኖ ይገኛል።

ልጅ ሆኜ ለጽሑፎች ማማር አጨነቅ ነበረ። የደብተሮቻችን ንፅ ሕና ባስተማሪ ይፈተሽም ስለነበር ይሆናል። በጣም ተጠንቅቄ ነበር የምፅፈው። በኋላ ግን ቀስ በቀስ የእጅ ጽሑፌ በመሻሻል ፈንታ ጨርሶ እየተበላሸ ሄደ። በተለይም በመንግሥት ሥልጣን ላይ ሆኜ በችኮላ ማስታወሻ ለመውሰድ በማደርገው ጥረት እንዳገኘሁት ስለምጽፍ የእጅ ጽሑፌ እንደነገሩ ሆኗል። አንዳንዴ የራሴን ጽሑፍ ራሴ ማንበብ ያቅተኛል።

ገነት - እስከ ዕጠይቅዎት፣ ሃገርዎን የሚወዳ ከሆኑ እንዴት ጥሰዎት ወጡ?

መንግሥቱ - በሕዝቡ ከሚነሱ ጥያቄዎች አንዱ ትልቁ ጥያቄ ይህ ይመስለኛል። 'ለምን ጥሉን ወጣ?' ያሉ ወገኖች አሉ። ሌሎች ደግሞ 'እንኳን ወጣ' ያሉም አሉ። እኔ ደግሞ አወጣጤን አስመልክቶ ያን የመሰለ የተዛባና መሠረተቢስ የሆነ ወሬ በመወራቱ ምክንያት ጤናዬ እስኪታወክ ድረስ ተበሳጫሁ። ታምሜም ነበር። ወዲያውኑ በካሊት አስቀርጬ ያሰራጩሁት መልዕክት ነበረ። እውነቱ እንዲወጣ ያደረግሁት ጥረት ነበር። ለሕዝቡ ጆሮ ምን ያህል እንደደረሰ አላውቅም። ቀደም ብዬ በገለፅኳቸውና አሁንም በማብራራቸው ሻጥሮች፣ የውስጥና የውጪ ችግሮች፣ ዓለም አቀፋዊ ለውጥ፣ በጦርነቱ ሁኔታና በሌሎችም ምክንያቶች፣ በተለይም ትግራይን ጥለን ከወጣን በኋላ ወያኔ ወደቀረው ክልል መሠማራት ሲጀምር ሁኔታው እየከፋ መጣ። ከዚያ በፊት ብዙ ፈተናና ችግር አይተናል። አጋዴን ሲወረር፣ ጅጅጋ ሲያዝ፣ ድሬዳዋ ሲወረር፣ ሌላም ብዙ ብዙ አስደንጋጭ ሁኔታዎችን አይቻለሁ። በዚያን ጊዜ የተሰማኝ ድንጋጤና ስሜት እንደዚህ አልነበረም። ግን እንዳው እነኚህ ከዱር የወጡ ወንበዴዎች ንቀናቸው 'እዚህ ግቡ አይባሉም' ብለን እንዳው ሳናተኩርባቸው በምን ኃይል፣ በምን ሁኔታና በምንስ መልኩ እዚህ ደረሱ? ያ ሁሉ ሠራዊትስ ዝም ብሎ እየለቀቀላቸው የሄደበት ምክንያት ምንድነው? በምንስ ሃይላቸው ነው ኅጃም፣ ጎንደር የገቡት? የሚለውን ነገር በደንብ ስብሰባ ተደርጎ ተነጋግረንበታል። ለዚህም አዲስ የጦር ስትራቴጂ በማውጣት ይህንን ጉዳይ ለመደበኛው ወታደር መተው ሳይሆን ሕዝቡም ተባብሮ መነሳት አለበት ተባለ። መቼም ጣጣው ብዙ ነው። እንደዚህ ባጭሩ ተዘርዘሮ የሚያልቅ አይደለም።

በወታደራዊ ስልትና አደረጃጀት፣ ለሕዝቡ በመግለጫ እያሳወቅን ኤርትራ በጥንቃቄ እንደተጠበቀ ሆኖ ወያኔን አይመቱ አመታት ለመምታት የሚያስፈልገው ዝግጅት እንዲጠናቀቅ ተወሰነ።

በዚህም መሠረት 'ይህን ጦርነት እንደመጀመሪያው የኤርትራ ጦርነትና የምስራቁ ድል አንተ ምራው' አሉኝ። እኔም በበኩሌ «እንደዚህ ካላችሁ ወታደራዊ ልምድና ብቃት ካላቸው ጓዶቼ ጋር ሆኜ

አቅሜ በፈቀደ ይህን የጦር ሜዳውን ሥራ አስተባብራለሁ። እናንተ መስተዳድሩን በተመለከተ በጥንቃቄ ሥራችሁን ሥሩ። የፓርቲው ጉባኤ ባስቸኳይ ተጠርቶ ዓለም አቀፋዊና ብሔራዊ ሁኔታዎችን መርምሮ የምንይዘውን የፖለቲካ አቋም ለመወሰን የምንደርስበት ውሳኔ ካለ ጊዜው አሁን ስለሆነ የፓርቲው ጉባኤ ይዘጋጅ፤ በፕሮግራሙም ላይ ቢሆን የተወሰነ ጥናትና ግምገማ ይደረግ። አሁን አጣዳፊ ጉዳይ የሆነው እስካሁን ሙሉ ጊዜያችንን የሰዋገለት የዕድገትና የልማት ፕሮግራማችንን ማከናወን ሳይሆን ጥያቄው የመኖርና ያለመኖር ሆኗል፤ አልኩና ይሄው ተቀባይነት አገኘ።

ወያኔዎች ጎጃምንና ጎንደርን ከያዙ በኋላ በጎሐ ጽዮን በኩል አንድ ትልቅ የጦር ክምችት አደረጉ። በቡሬ፣ በለቀምት በኩል ጎጃምንና ወለጋን የሚያገናኝ አንድ ትልቅ ድልድይ አሠርተን ነበር - ከሪሙ የሚባል። እዚያ ላይ አንድ ትልቅ ክምችት አደረጉ። ጎንደር ያለው ጦር መልሶ እንዲያጠቃ ታቅዶ ስለነበረ እሱን ለማጠናከር አውሮፕላን ማረፊያ መሥራት፤ ይህን የመሳሰለው ነገር ሁሉ ተቀናባ ብሮ መሣሪያው ሁሉ ተቀናጅቶ ጦርነቱን ለመምራት የሚያስፈልገው ሁሉ ከተደረገ በኋላ በየክፍሉ ሃገሩ ተዘዋውሮ ሕዝቡን በገፅ ለማነጋገር ሃሳብ አቀረብኩ።

ይተፋጠነ ፕሮግራም ወጥቶ ይህን ጉብኝት ለማድረግ የፈለግሁት ያለምክንያት አልነበረም። እኛ ውድቀት የደረሰብን በወታደር ወይም በመሣሪያ አጠት አይደለም። ሠራዊታችን ጀግንነት አንሶትም አይደለም። ምናልባት ሕብረተሰቡ ሞራሉ እንዲላሽቅ ጠላቶቻችን የሠሩት የፖለቲካ ሥራ ከኛ የበለጠ ሆኖ ሊሆን ይችላል የሚል ግምት አሳድሮብን ስለነበረ ነው። ያቀረብኩት የጉብኝት ሃሳብ በጣም ትክክልና ወቅታዊ መሆኑ ታመነበትና ጉብኝቱን ከደቡብ ጀመርኩኝ።

ከደቡብ የጀመርኩት ለምንድነው? ሌላው የኢትዮጵያ ክፍል ከሞላ ጎደል በጦርነቱ ተጠምዷል። ሠላሙ ታውኳል። ሰው ለመመልመልም ሆነ የሪሶርስ ችግር አለ። እንግዲህ ሆነም ቀረም ወደታች ነው ሠላም ያለው፣ የሰው ኃይል ያለው፣ ሀብትም ያለው። ስለዚህ ከከፋ ጀመርኩኝ። ወለጋንና ኢሊባቡርን አዳረስኩና በሁለቱም ክልሎች ደግሞ በኢሕዲሪ አስተዳደር የራሳቸው የሆነ መስተዳድር የተሰጣቸውን አሰላና ጋምቤላንም ጎበኘሁ። ወደሲዳሞ ስመጣ እግረ መንገዴን የወርቅ ማዕድን ማውጫችን የመጀመሪያውን ምርት ያበሰረበት ስለነበር ያንን መረቅሁ።

ከዚያ በኋላ ወደ ሌሎች ክልሎች ልሄድ ስል በመካከሉ የኢራቅ ጦርነት ሲነሳ፣ ብዙ ሰዎች 'እስቲ የዚህን ጦርነት ውጤት ትንሽ እንመልከተው' ሲሉ፣ ምን ግንኙነት አለው? ኢራቅ የራሷን ጦርነት ነው የምታካሂደው። እኛ የራሳችን ጦርነት አለብን ብዬ ስል በተለያየ መልኩ አደናቅፈው ሲያበቁ ጊዜው እንዲራዘም አደረጉ።

መድረክ ላይ ቀርቤ ለማስረዳት የሞክርኩት ምንድነው? ተመልሼ ያንኑ የኢትዮጵያ ሕዝብ የሚያውቀውን ታሪክ፣ ለአብዮቱ የተከፈለውን መሥዋዕትነት፣ አሁን የአብዮቱ ፀርቶ የፈጠሩትን ግምባር፣ ሠራዊታችንና ሕዝቡ የከፈለውን መሥዋዕትነት፣ ያለም አቀፋዊውን ፖለቲካ መለወጥ ማስረዳት ብቻ አልነበረም። ነገር ግን መጀመሪያ ሕዝቡ እንዲገባው የፈለግሁት ነገር ቢኖር ሶሻሊስት አገሮች ኖሩ አልኖሩ አብዮታችን በነሱ ግፊት የፈነዳ ሳይሆን በኢትዮጵያ ሕዝብ በራሱ አነሳሽነትና ፍላጎት ለአገራችን ይበጃል ብለን የጀመርነው ማህበራዊ ለውጥ እንደመሆን መጠን አሁንም ራሳችንን ችለን መጓዝ እንዳለብን ነው። ይህን ለማስረዳት በየቦታው እናገር የነበረው ይህን የሚያንፀባርቅ ነበር። እንደዚህ የሚል ነው።

«ሁልጊዜ በሰው ላይ ተደግፈን መኖር ስለማንችልና የአንድ አብዮት የመጨረሻ ግቡ አንድን አገር ራሱን ማስቻልና በእግሩ ማቆም ነው የሚል የፀና እምነት አለኝ። መቼም አነሰም በዛም ከጅ ወዳፍ የሆነ ነገር አገራችን ባትነፍገንም የጊዜ፣ የሠላምና የማምረት ጥያቄ ነው። ሠላማችን፣ ማህበራዊ ደህንነታችን ግን ሌላ ነገር ነው። እኔ በእውነቱ ጦራችን እስካሁን ድረስ ምንም ነገር ሳይጠይቅ፣ ስለቸኝ ሳይል፣ በልበ ሙሉነትና ለሕዝቡ ባለው ታማኝነት የሚቻለውን ትግል አድርጓል። የተጠቀምንበት ስልትና የከፈልነው መሥዋዕትነት ቀላል ባለመሆኑ እንጂ ኤርትራ መገንጠል የምትችለው ከ15 ዓመታት በፊት ነበር። ይህንን አድነናል። ኢትዮጵያ በሶማሌ ስትወረር ወረራውን በሚገባ ተቋቁመን መልሰናል።

«አሁን ትግራይ ውስጥ የተነሱ ወንበዴዎች ኢትዮጵያን ሲያዳርሱ እንዴት ዝም ብሎ መቀበል ይቻላል? እነኚህ ሰዎች ማሩን አየሁ ብሎ ገደሉን እንዳላየው በሬ ገሥግሠው ሲያበቁ ወደዚህ አካባቢ ቢደርሱም ይህ መቀበሪያቸው እንጂ እነሱ ድል የሚያገኙበት ቦታ መሆን የለበትም። ይሁን እንጂ ለተከታታዩ የትግል ሂደት የሶሻሊስቱ ካምፕና የሶቭየቶች መፍረክረክ በነሱ ላይ መተማመን የማይቻልበት ጀረጃ ላይ ተደርሷል። እንዳለፈው ጊዜ ከነሱ ድጋፍ እናገኛለን ብሎ

እጅን መዘርጋት አይኖርም። ራሳችን በራሳችን የምንከላከልበት ደረጃ ላይ ደርሰናል። ይህ በኛ ብቻ የመጣ አይደለም። እኛን በመሰሉ የዚህን እድገት አቅጣጫ (ሶሻሊዝምን) የተከተሉ ታዳጊ አገሮች ላይ ሁሉ የደረሰ በመሆኑ መርበትበትና መረበሽ አይገባም። ረጋ ብሎ ነገሮችን በጥጥ መመልከትና መመከት ያስፈልጋል። የፖለቲካው ጥረት ይቀጥላል። በውጪ ግፊት በዓለም ፊት ቁጭ ብለን ለመነጋገር በኢትዮጵያ አንድነት የፖለቲካ መፍትሔ ለማግኘት የሚደረገው ጥረት እንደቀጠለ ነው። ለዚህም የሚያስፈልገውን ስልትና ስትራቴጂ ቀይሰናል። በዚህ አቅጣጫ ደግሞ የምሰማው ድክመታችንን የሚያሳይ ነው። እየሸሸ መደራደር አይቻልም። በሚገባ መመከትና ሲሆንም መምታት ስለሚያስፈልግ በአንድ በኩል ደግሞ በሰው ኃይል በኩል እርዱን፣ በዙ መሥዋዕትነት እንደተከፈለ ታውቃላችሁ። ነገር ግን ማየት ያለባችሁ እያንዳንዳችሁ በየቤታችሁ ካንኳኳው ችግር አንገር ብቻ ሳይሆን፣ እንዴ! ከአንድ ክልል የወጡ ወንበዴዎች ይህን ያህል ሲዋጉ፣ ይህን ያህል ሚሊዮን ሕዝብ እንዴት ዝም ብሎ እጁን ይሰጣል? እኔ ባለፈው ጊዜ በሕዝቡ ላይ ባለኝ አመኔታ በድፍረት፣ እናንተ ከምንጭ ነው የምትቀዱት እኛ ግን ከባህር ነው። በቆየን ቁጥር ድል የሕዝብ ነው። ይልቁኑ በከንቱ አግባብ ያልሆነ መዋደቅ ከሚደርስና ደም ከሚፈስ ወደአውነታው ብትቃረቡ ጥሩ ነው ብዬ ለወንበዴ መልእክት አስተላልፌያለሁ።

«አሁን ግን የማየው ነገር የተገላበጠሽ ሆነብኝ። እኔ በአመራሪ ከታመነበት ትግሉ ለኢትዮጵያ አንድነት ነው። የሕዝቡን አቋም አውቃለሁኝ። ኤርትራ በምንም ዓይነት አትሸጥም፤ አትለውጥም። ቀይ ባህር በቀይ ደማችን ለዘላለም ይኖራል ነው ያላችሁኝ። በዚህ መንፈስ የተቻለው ትግል ሁሉ ተደርጓል። ነገር ግን ከፊል ኃይላችንን ለፖለቲካውና ለኢኮኖሚው፣ ከፊል ኃይላችንን ለመከላከያው አውላን መቼም ሰው ነንና ወዲያ ወዲህ ስንባዝን፣ምናልባትም በጦርነቱ በኩል የሚደረገው ትኩረት ትንሽ ቀንሶ ይሆናል። አሁን ድላችን ወደመነጠቁ እያመራ ነው። ይህን ለመለወጥ ዕድሉ አሁን ነው። ቆራጥነትና የተሟላ ትብብር ይጠይቃል።

«እዚህ ላይ ላበሰር የምፈልገው ከአውሮፕላን እስከ ነፍስ ወከፍ ጠመንጃ ድረስ በአገራችን በጥቂት አመታት ውስጥ አምርተን እኛ የማንም ጥገኛ ሳንሆን ራሳችንን ችለን አገራችንን ለመጠበቅ የሚያስችለንን በኢትዮጵያ ልጆች እጅ በአገራችን የተሠራውን የመጀመሪያው

ጋፋት አንድ የተባለውን ጠመንጃ ያውና የታሪክ ቅርስ እንዲሆን አበርክቻለሁኝ። ከዚህ በተረፈ ሌሎች የሚያስፈልጉን ነገሮች ሁሉ በሂደት ላይ ናቸው። ግማሾቹም ምርት እያበሰሩ ነው። ይህንን ደግሞ ለማስመሰልና ለፕሮፓጋንዳ ሳይሆን እውነተኛ ነገር ነው። ዛሬም ወዳጆች አሉን። ብቻችንን አይደለንም። እና እንተ መገንባት ከቻልክ ያለንን ቴክኖሎጂ፣ ሳይንስና ዕውቀት፣ ሌላው ቀርቶ ድርጅታችን ብሉፕሪንት በነፃ እንሰጥላለን። ሳይንቲስቶች እንሰጥላለን ያሉኝ ወዳጆች አሉን። ከዚህ የበለጠ ለኢትዮጵያ ፈተና የሆነ ጊዜ የለም። ይቺን ጊዜ ከተሻገርናት ወደፊት የሚጠብቀን ጊዜ ብሩህ ነው። ይህን የምሥራች በእንደዚህ ያለ ሁኔታ ለናንተ ለማቅረብ በመገደዴ አዝናለሁ። ነገር ግን ካለው ሁኔታ ልሸሽና ከናንተ ልሰውረው የምችለው ነገር ስለሌለ እኔ ለናንተ ነው የምናገረው።

«ታንክና አውሮፕላን ይሠራል ሲባል፣ ሳይንሱ ፍፁም የማይደረስበት ይመስለን የነበረውና ሠሪዎቹም ከባድ ምስጢር አድርገውት የኖሩት አሁን ውስጡ ገብተን ስናየው በውነቱ እንደዚህ አቀበት አይደለም። እንዳው ታያላችሁ (ጠረጴዛውን እየደበደቡ) አገራችንን በቅርቡ ጊዜ ውስጥ አንድ መካከለኛ የአካባቢው ኃይል (ሪጂናል ፓወር) እናደርጋታለን። ሞክረንዋል። ይህውና ፍንጭ እያየን ነው» ብዬ አልኩ።

ሕዝቡ በከፍተኛ ተመስጦ፣ የኃዘንና የቁጭት ስሜት ነበር የሚያዳምጠው። ከፍተኛ ድጋፍ ነበር የሰጠኝ። «ምንድነው ከኛ የሚጠበቀው» አሉ። «አንደኛ ነገር በከፍተኛ ደረጃ የሰው ኃይል መልምለን ስናበቃ እንኒህን ሰዎች ከገቡበት እንዳይወጡ መክብብ አለብን። ሁለተኛ ዘመቻው ሰፋ ባለ መልኩ መጠናክር አለበት። ከናቅፋ እንደውሃ የሚንቆረቆረውን ወንበዴ ከታች ሆኖ መቀበል ሳይሆን መጠኑ ሰፋ ያለ (ቢያስፈልግ ጎረቤት ሠፈርም ቢሆን ገብቶ) የአደላ ማቅረቢያቸውን፣ ሰው ማለልጠኛቸውን ሁሉ ቆርጦ ላንዴና ለመጨረሻ ጊዜ የተከፈለው መሥዋዕትነት ተከፍሎ ይህን ጦርነት ማቆም ያሻል። ለዚህ ሰው ያስፈልገናል። አውቃለሁ ብዙ መሥዋዕትነት ተከፍሏል። ነገር ግን መተኪያ የሌላት እናት ሃገር ናት። እና እንዴት እናድርግ? ላንዴና ለመጨረሻ ጊዜ የሕዝቡን ድጋፍ እፈልጋለሁ። በዚህ ላይ ደግሞ ቴክኖሎጂውን አግኝተናል።

«ልትገነዘቡት የሚገባው ነገር ትብብር ስንጠይቅ ሁልጊዜ ችግር የሚመጣው ከገበሬውና ከሰፊው ሕዝብ ሳይሆን በተወሰኑ የአገራችን ክልሎች ካሉ ንዑስ ክበርቱዎች ነው። ካኪ እንልበስ፤ የአገራችንን

የምርት ውጤት እንልበስ ስል የሰውን የመምረጥ መብት ለመግፈፍ አይደለም። ሰውን በመናቅ ወይም የሰውን ፍላጎት ግምት ውስጥ ባለማስገባትም አልነበረም። አምባገነንነትም አይደለም። መኪናም የፈለገው በሰነግሥት መኪና እንዳሻው እንዳያዝና እንደፈለገው እንዳያደርግ በሽፈርና በጥል ይሁን ያልኩት ለክፋት አልነበረም። ነገር ግን በሚሊዮን የሚቆጠር ገንዘብ ያስወጣናል። ነዳጅም ቢሆን ከቀበና የምንቀዳው ውሃ አይደለም። ገንዘብ ነው። ስለዚህ እነኚህን የመሳሰሉ የሕዝቡ ወጪዎች አገሪቱን ለሚያለሙ ነገሮች ቢውሉ ይጠቅማል። የዕለት ፍላጎታችንና እነኚህ መናኛ የሆኑ ነገሮችን መግታትና ገንዘቡና ኃይላችንን መቆጠብ ይሻለናል። ሆኖም ዘላቂ ልማት ነው የጾንፈልገውና የገንዘብ መዋጮ እጠይቃለሁኝ። ራሳችን በቁጠባ ያካበትነውና ከውጪ ያገኘነው ርዳታ ለቴክኖሎጂ ግኝቱ የሚውል ሲሆን፣ ይህ የምጠይቀው የገንዘብ መዋጮ ለሲቪል ወርኩ፣ ለኩንስትራክሽን፣ ሕንፃውንና ስትራክቸርን ለመሥራት፣ የአገር ውስጥ ገንዘብ ስለሚያስፈልግ ነው። ለዚህ እርዳታ እጠይቃለሁ» ስል ቤቱ በጭብጨባና በእልልታ ተናጋ።

ወዲያውኑ እዚያው ኮሚሽን ተቋቁሞ «ቢያስፈልገን ልብሳችንን፣ ያለ ንብረታችንን ሸጠን ይህንን ገንዘብ እንሰጣለን። እዚህ መድረሳችንና ይህን መስማታችንም ተአምር ነው። እርስዎ ብቻ በርቱ! አይዘዎት! ግድየለዎትም! በርቱ ብለውኝ ነው» የተመለከት።

ይህ እየተደረገ እያለ አሁንም የወያኔ ግፊት አላቋረጠም። ጎጃምና ጎንደር ሲወረር የሚቻለው ርብርብ ሁሉ ተደርጎ ጓዶች መሥዋዕትነት ከፍለው፣ ሠራዊቱም ከ15 ቀን በላይ ተዋግቶ ተፈታ። የሚያሳዝነው ነገር... ያገሬው ሕዝብ ተረባርቦ ብዙዎቹን ፈጃቸው - ወታደሮቹንም፣ መሪዎቹንም። ይህ ታሪክ የማይረሳው፣ ነገ ቀን ሲወጣ የኢትዮጵያ ሕዝብ በሃዘን የሚያስታውሰው ሁኔታ ነው። ለሃገሩና ለወገኑ የሚዋጋን ወታደር ተረባርቦ መጨፍጨፍ የማይገባኝ ነገር ነው። ለመሣሪያው ሲሉ ነው? በሠራዊቱ ላይ ጥላቻ አላድረው ነው? ወይስ እነኛው ፀርቻችን ያስማሯቸው ከሀዲያን ናቸው?

ከዚህ በኋላ በወሎና በጎጃም በኩል፣ በወዲህ በወለጋ በኩል ደግሞ ወደ ጎጃም ሠፋ ያለ ሠራዊትና ከበድ ያለ መሣሪያ ይገጩ የማዘገፍ ጣቢያዎንም እዚያው አቋቁሜ 'ዘመቻ' ቴዎድሮስ' ለሚባል ዘመቻ ዝግጅቱን ጀመርኩ። ጠቅላላ ዓላማና ተግባራችንን ለጠሩ አስረድቼና

በተጠንቀቅ አቁሜ በሚቀጥሉት ሁለትና ሶስት ቀናት ውስጥ በኔ መሪነት ለመዋጋት ያሰብኩት ጦርነት ዕቅድ ይህን ይመስል ነበር።

ከጉሐ ጽዮን ወደላይ ወደ ቡሬ ሄደን በጎጃም ያለውን ወንበዴ ጠራርገን ስናበቃ፣ ሁለቱ ሠራዊት ባንድነት ተቀላቅሎ ወደጎንደር ይዘምታል። ጎንደርና ጎጃም ከፀዳ በኋላ አራተኛው አርሚ ባህርዳር ላይ ይቋቋማል (በዚያን ጊዜ ገና ውጥን ነበር)። ከዚያ ሶስተኛውና አራተኛው አርሚ የሚያስፈልገውን መልሶ መቋቋም፣ ስልጠና አድርጎ ሲያበቃ አሁን በትግራይና በኤርትራ መካከል ያለውን የወያኔ ገደብ ጥሶ ኤርትራን ራሷን ነፃ ለማውጣት የሚካሄደው ዘመቻ ይቀጥላል።

ይህን እቅድ በሚሊቲሪ ካውንስሉና በመንግሥት ምክር ቤት ተነጋገርንበት። «በል አንተ ቀጥል፣ ሌላውን ለኛ ተወው» አሉኝ።

የጥበቃ ብርጌዴን ካንድ ታንክ ሻለቃ ጋርና መገናኛዬን ይገጩ ሄድኩ። እዚያ ደርሼ ጦርነቱን ለመክፈት ስዘጋጅ ከአዲስ አበባ ስልክ ተደውሎ «አሰብ ከፍተኛ ችግር ተፈጥሯልና የርስዎን እዚያ መገኘት ይጠይቃል» የሚል አስቸኳይ መልእክት መጣ። ምክትል ቺፍ አፍ ስታፋ ጄኔራል ሥዩም ነበር።

- «ምን ተፈጠረ»
- «ችግር ተፈጥሯል።»
- «ታዲያ አንተ አትሄድም እንዴ?»
- «ከባድ ነገር ነው፣ ጌታዬ። እርስዎን ያስፈልጋል።»
- ተነሳሁና ስሄድ ምንድነው ነገሩ ሲባል፣
- «ሻዕቢያ መጥቷል።»

«ታዲያ ሻዕቢያ የመጣ እንደሆነ አትመክቱትም እንዴ? ሻዕቢያ ዛሬ ብቻ ነው እንዴ የመጣው? ሌላ ጊዜ እንዴት ናሯል የምታደርጉት?» አልኩና፣ «ከመጣሁ አይቀር፣ ጉዳዩ ይህን ያህል ካሳሰባችሁ ስሜን ያሉት ሌሎቹም አዛዦች ባስቸኳይ ይምጡ» በማለት አዘዘኩ። ሲመጡ ስብሰባ ተቀመጥን። ቀኑን መሰረት ሌሊቱም እስኪነጋጋ ተነጋገርን። ባጭሩ ያስጠነቀቅኋቸው ነገር «ሻዕቢያ ያለው እናንተ ቀጣና ውስጥ ነው። ጠላት አንድ ቦታ ለቆ የተወሰነ ኃይል ወደዚያ ካነቃነቀ እሱ በክፈተው ቦታ የኛ ደግሞ መሠናከርና አንድ ጥቃት ማድረስ አለበት። ያም ሆነ ይህ የሻዕቢያን እንቅስቃሴ መቆጣጠርና የኤርትራ እዝና የአሰብ እዝ በጋራ እየተገናኙ ይህንን ሻዕቢያ እዚያ ሜዳ ላይ ማዳሸቅ ይቻላል» አልኳቸው።

እዚህ ላይ ማስታወስ የምፈልገው ነገር ቢኖር አሰብ ላይ ከቦሌ የተሻለ ዓለም አቀፍ አውሮፕላን ማረፊያ በሰባት ወር ጊዜ ውስጥ ሠርተን አጠናቀናል። በአገራችን የኮንስትራክሽን ታሪክ የሚደነቅ ነገር ቢኖር እኩ ነው። በዚህ ላይ የባህር ሃይሉን እንደገና በማዋቀር ደቡባዊ የባህር ኃይል ብለን በማቋቋም ላይ ነበርን። ሠራዊት ከየትም ሰብሰብን እግረኛና ብረት ለበስ ሠራዊት አዘጋጅተን ነበር። ምክንያቱም አሰብ እስትንፋሳችን ስለሆነ ነው።

በመቀጠልም «በአውሮፕላንና በሌሊትተር ትረፋላችሁ። በመርከብም ትረፋላችሁ። እግረኛና ብረት ለበስ ጦር አላችሁ። በውነቱ የሁለታችሁን (የኤርትራና የአሰብ እዞችን) ቅንጅት የሚጠይቁ ሥራ ነው። በተጨማሪም የጠራ መረጃ ያስፈልጋል። ይህ ሁሉ እያለ ምን ድነው ችግራችሁ?» አልኳቸው። በተለይም የጦሩ አዛዥ የነበረው ጄኔራል ሁሴንን «ሰሜኖች ማወቅ ያለባችሁ ነገር ቢኖር አሰብ ከሄደ የናንተ ነገር አለቀሰት ማለት ነው። ስለዚህ ውጊያውን ልክ እንደራሴህ ውጊያ ማየት አለብህ። እናንተ ደግሞ ከፊት መጋረጥ አለባችሁ። በውነቱ ይህንን ለማድረግ እኔን ባስቸኳይ የምታስጠሩበት ምክንያት አልነበረም። አግባብም አይደለም» አልኩና ከመጣሁ አይቀር በጣም በጉጉት አጠብቀው የነበረውን የጨው ፋብሪካና እንዲሁም የመርከብ ፋብሪካ ለመጎብኘት የግማሽ ቀን ጊዜ ወሰድኩ።

እንግዲህ አሰብ እንደረሰኩት ቀኑን በሙሉና ሌሊቱንም እስከ ንጋት ድረስ ሰብሰባ ላይ ነበርን። ከዚያ ጠዋቱን ጉብኝቴን አጠናቅቄ ወደማዘዣ ጣቢያዬ (ከራሙ) ልመለስ ስል ጄኔራል ረጋሣ ጅማ ደግሞ «አባክምን አንድ ጊዜ በኮምቦልቻ በኩል ይለፉልኝ። አንዳንድ የሚወሰኑ ኑልኝ ነገሮች አሉ። ኮምቦልቻ ይረፋልኝ» አሰኝ። «እሺ» ብዬ ኮምቦልቻ ሄድኩና ስመለስ በጣም ደክሞኝ ስለነበረ ወደቤቴ መጣሁኝ።

በማግሥቱ ጦርነቱን ለመምራት ወዳቀድኩበት ጠቅላይ ሠፈር ስመለስ ያ ሠራዊት ፈርሷል! በቦታው የለም። «የት ሄደ?» ብዬ ብጠይቅ «ይሄም በዚህ፣ ያም በዚያ ሄደ» አሉኝ። «ምንድነው የሆነው ነገር?» ስል፣ «ብቻ ዝም ብሎ አየተኮሰ በየአቅጣጫው ተበታተነ» የሚል መልስ አገኘሁ። በሁኔታው በጣም ተገርሜ ወደ አዲስ አበባ ተመልሼ የነገሩን ሁኔታ ለማጣራት ብምክርም ነገሮችን በግልፅ ለመረዳት አልቻልኩም። እንደገና ተመልሼ በሌሊትተር ሁለት አጃቢዎቼንና ጄኔራል አዲስን እንዲሁም ጄኔራል ክንፈ የሚባለውን የዘመቻ መኩንን ይገዢ ወደአምቦ አቅጣጫ ለረርን። ከአምቦ ወዲህ በወለጋና በሸዋ

ድንበር ላይ አንድ ከተማ አለ። እዚያ ስንደርስ ጦሩ ዝ...ም ብሎ ይነገራል። መሣሪያውን እንደያዘ ነው የሚገነዘው። አንዳንድ እኔን ሲያየኝ መንገድ እያሳበረ ብቻ መሄድ... እንዴት ማቆም ይቻላል? መንጋ ...መንጋ አታውቂም... መንጋ ነው። አዛዥቼ ጨርሶ ሊቆጣጠሩት አልቻሉም። ጫካ ለጫካ ብቻ... ዝም ብሎ መንገድ።

«የት ሄደ እዚህ የነበረው ጦር?»

«ወደሌላ ቦታ አዙረንዋል።»

«ማን አዙሩ የሚል ትዕዛዝ ሰጣችሁ? ደግሞስ አልነገርም እንዴ? አሰብ ያለምክንያት እንድሄድ አደረጋችሁኝ። እግራ ወጣ ከማለቱ ይህ ሁሉ ነገር ደረሰ።»

በጣም አዘንኩኝ። በአጭር ጊዜ ውስጥ ይህን የመሰለ ለውጥ መጣ። ከጥቂት ቀናት በፊት ጦሩን አነጋግሮ ውጊያው እስኪጀመር ጦሩ እንዲበላ ተብሎ ሠንጋ ታርዶ መፈክር ተፈክሮ ብዙ ነገር ተብሎ ነበር የተለያየነው። አዳዲስ ጦር እየመጣ ተጠናክሮ በጣም በልበሙ ሉነትና በቆራጥነት የጠላትን እርምጃ እንገታበታለን ብዬ ተስፋ የጣልኩበት ጦር በዚህ ዓይነት ፈረሰ።

የዚህ ሁሉ መበታተን ምክንያት የሆኑትን ሰዎች እንደአለ፣ እንደአለኩ ናቸው ብዬ ባልናገርም፣ ይህ «የነፃ መኩንኖች እንቅስቃሴ» የተባለው ነገርና «የአደራ ወይም የሽግግር መንግሥት» የሚለው ሃሳብ አቀንቃኞች ጦሩ እንዳይዋጋ ያደረጉት ግፊት ውጤት ይመስለኛል። ላለመዋጋት የተወሰደው አቋም ውጤት ይመስለኛል። እንደዚህ አድርገው ያንን በስንት ድካም በቂ ዝግጅት ተደርጎ፣ ብዙ ይሠራል ተብሎ የተጠበቀውን ሠራዊት በተነት።

በዚያን ጊዜ የተሰማኝን ሁኔታ ለመናገር ቃላቶች ያጥሩኛል። ጦሩን እንደዚህ እያየሁት፣ ግራና ቀኝ እያለፈኝ፣ ዝም ብሎ፣ በቃ እንደጎርፍ ይተማል። አንድ ኮረብታ ላይ ቆሜ ዝም ብዬ አየዋለሁ። ምንም ማድረግ የማልችልበት ተስፋ አስቆራጭ ሁኔታ ነበር። ስሜቴን መቆጣጠር አልቻልኩም። አንድ ድንጋይ ላይ ቁጭ ብዬ አለቀስኩኝ። በጣም ስሜቴ የተነካበት ጊዜ ቢኖር ያኔ ነበር።

ከዚያ በኋላ ዘመቻውን የመቀጠልና ሰሜኑን ክፍል ነፃ የማውጣቱ ነገር እንደዚህ ከሆነ ከዚህ በኋላ ያለው ምንድነው? ምንስ ነው የሚደረገው? እያልኩ ስል፣ ይግረምህ ብሎ የወሎው ኮማንድ ከደሌ ነቅሎ ደብረ ብርሃን ገብቷል። የነገረኝም አልነበረም። ስለማ «ማነው

ይህንን ትዕዛዝ የሰጠው?» ብዬ ስለ፣ እነጅኔራል ሥዩም «ይህንን አድርገናል» ብለው ብቅ አሉ።

«እንዴ! ጠቅላይ አዛዥነቱን ወስጃለሁ። ጠቅላይ አዛዥ እኔ ነኝ። የጦሩን ግንባር ከእንግዲህ ወዲህ ኮንትራል የማደርገው እኔ ነኝ ብዬ የለም ወይ?» አልኳቸው።

«ዋናውን እዝ እዚህ ያደረግነው ከአዲስ አበባ ጋር ላለው የአደላ ግንኙነት እንዲያመች ነው። ወንበዴዎቹ በየሽጡ በየሽለቆው እየተሸሉከሉከ ሠራዊቱን የመቁረጥ ዓላማ ስላላቸው ከባድ ድርጅቶችንና እዙን እዚህ አድርገን ሠራዊቱ ባለበት እንዲዋጋ ማድረግ ጠቃሚ ነው ብለን ነው። ደግሞም ይህንን ለርስዎ ሳናሳውቅ ያደረግነው ጠቅላላውን ስትራቴጂ ባወጣን ጊዜ በየአካባቢያችሁ እንደጠላት አቀራረብና አመጣጥ ታክቲክ ሠራዊታችሁን ማንቀሳቀስ ትችላላችሁ ተብሎ በተሰጠን ሥልጣን መሠረት ይበጃል ብለን ያደረግነው ነው የሚል መልስ ተሰጠኝ።

«እሱስ ልክ ነው። እስካሁን የሠራገበት ነው። ግን እንደዚህ ያሉ አበይት የሆኑ ውሳኔዎችን ስትወስኑ ቀርቶ ሌላውን ነገር እንኳን እስከዛሬ ድረስ ሳታሳውቁን የምታደርጉት ነገር አልነበረም። እንዴ! ምነው ጎበዝ! ተማክረን ያደረግነው ነገር እኮ ለሃገር ይበጃል። በተናጠል የምናደርገው አይጠቅምም። እኔ ጠላትን ለመከላከልና ለማቆም ነው ዓላማዬ። ከዚህ የተለየ ነገር የለኝም። ምንድነው ነገር? ወይንስ ሌላ የተሻለ አማራጭ አለ?» አልኳቸው። «እረ እንዳውም ምንም ነገር የለም። ቢያስፈልግ ተመልሰን እንሄዳለን አሉ።

ከጉጃም ወደወለጋ እንዳይሻገሩ ዝጋ የተባለው ሠራዊትም ቦታው ለመከላከል አይመችም ተብሎ ለቆ ሄዷል። ጄኔራል ጌታቸው ገዳሙ ከምሥራቅ ሠራዊት አምጥቼ አጠናክሮ ያስቀመጥኩትን ጦር ከቦታው ላይ አንስቶ አምቦ ከተማውን ከፊቱ አድርጎ አንድ ትንሽ ገዢ መሬት ላይ ሰፍሯል። «አሃ! ሕዝቡንና ከተማውን፣ የመሣሪያ ፋብሪካውን ከፊት አድርጋችሁ (አየሳቁ) እናንተ ከጋላ ቁጭ ብላችኋል ማለት ነው?» አልኳቸው። በጋላ እንደተረዳሁት በዚያን ጊዜ እኔን ለመግደል ሴራ ተጎንጎሮ ነበር። ይህንን የተረዳሁት ራሳቸው ከፃፉት መጽሐፍ ነው።

ገነት - ማን ነበር ያቀደው?

መንግሥቱ - ጄኔራል ገዝሙ ይባላል። የነፃ መኩንኖች እንቅስቃሴ አባል ነበር። ጄኔራል ገዝሙ የገነት ጦር ትምህርት ቤት የ20ኛ

ኮርስ ምሩቅ የነበረ፣ ከብዙ ጊዜ ጀምሮ የማውቀውና ጓደኛዬም የምለው ሰው ነበረ። የመኪና አደጋ ደርሶበት እግሩን ታሞ ከጦር ሜዳ ተመልሶ በማመላለሻ ውስጥ ቀለል ያለ ሥራ ተሰጥቶት እንዲሰራ፣ በዚህ የተነሳም የማዕረግ ዕድገት እንዳያጣ አድርጌ ስንት ነገር ያደረግሁለት፣ ማለትም እንደራሴ የምቆጥረው ሰው እኔን ለማስገደል ጉድ ጓድ ይቆፍርልኝ ኖሯል። ታዲያ ይህ ታቅዶ ውጤቱን የሚጠባበቁት ቡድኖች «መንግሥቱን ለመግደል የተመደቡት ሰዎች ምን እንደነካቸው አናውቅም። ካሁን አሁን መልካም ዜና እንሰማለን እያልን ስንጠባበቅ መክሸፍ ተነገረን። ሰውዬውን ሊገሉት ሲፈልጉ እንዳይሰኙ ያስደረገው ነገር አለ መሰለኝ ማለታቸውን ሰማሁ። ለነገሩ አሰብ ላይም ሊገሉኝ ሞክረው ነበር።

ገነት - በርሱም ስስተሳሰብ እርሱምን ለማጥፋት የተፈለገበት ምክንያት ምን ይመስልዎታል? እርሱም ለምንደነው ብለው ያስባሉ?

መንግሥቱ - የሶቭየቶቹ ጎራ ፈራርሶ አሜሪካኖቹ ብቸኛ ልዕላ ጋይል ከሆኑ በጋላ ኢትዮጵያውያኖችን እየመለመሉ ማንቀሳቀስ ጀምረው ነበር። በኔ ግምት «ለሃገራችን የሚያዋጣት የሶሻሊስት አብዮት ሳይሆን የካፒታሊስቱን ሥርዓት መከተል ነው። ከአሜሪካኖች ጎራ ብንሰለፍ በወንበዴዎች ላይ ተፅዕኖ አድርገው ሠላምን ያመጡልናል» የሚል አስተሳሰብ የሠፊን ይመስለኛል።

ገነት - ውድቀት የደረሰብን መንግሥቱ ጋይሎማርያም ነው ብለው ሰላሙት አይመስልዎትም?

መንግሥቱ - ከዚህ ይልቅ መንግሥቱ ጋይሎማርያም ግትርና በእምነቱ ፅኑ ነው ብለው ነው። ተናግራለሁ እኮ። እኔ በአንድ ራስ ሁለት ምላስ ሲኖረኝ አይችልም። ባይሆን ደረጃ በደረጃ ለውጥ ማድረግ ይቻል ይሆናል። ከዚያ ሁሉ በፊት ደግሞ ቅድሚያ የሚሰጠው የኢትዮጵያ አንድነት ነው። ሁሉም የሚሆነው ኢትዮጵያ ስትኖር ነው። ስለሆነም እንዳው ባንዴ ቀበቶን መፍታት ሳይሆን በስልት ለውጥ ልናመጣ እንችላለን የሚል እምነት አሳድራለሁ። እሱንም እንዲያው ባፈተተ ያሻንን መወሰን ሳይሆን ፓርቲ አለን፣ ሕዝባዊ አመራር አለን፣ ፎርማልና ሕጋዊ በሆነ መንገድ ሊፈፀም ይገባዋል ነው ያልኩት። ምክንያቱም ችግር ሲመጣ ሕዝቡን ነው የምንጠራው፣ ሕዝቡን ነው መት የምንለው። ነገር ግን ወሳኝ የሆኑ ነገሮችን ብቻ ችን ስንወስን ከሕዝቡ ጋር ያጋጨናል የሚል ሥጋት ነበረኝ።

ሰለዚህም አስቸኳይ ጉባኤ ይጠራ አልኩኝ። የሪፐብሊኩ ጉባኤ ይዘጋጅ፤ ስለሁኔታው ሕዝቡ ይወቅ። ያለበትን ኃላፊነትና የደረሰውን ችግር በውል ይወቅ። ፖለቲካውን በተመለከተ ምናልባት የጠላነው በአፍሪካ ውስጥ የሶሻሊስት ሥርዓት ጽኑ አራማጆች ተብለን እንደ ሆነም እሱንም ቢሆን በጉባኤ ልንመረምረው እንችላለን እንጂ እንዴት ተነስተን ስናበቃ ከዛሬ ጀምሮ እንደዚህ ይሁን ማለት አንችልም። ይህም ሥርዓተ አልበኝነትና አምባገነንነት ነው። ፖሊሲ ሊቀየር የሚችለው በፓርቲያችን ጉባኤ ሳይ ብቻ ነው። «የአገሪቷ ዕድል የሚወሰነው በመንግሥቱ ኃይለማርያም አዋጅና መግለጫ አይደለም» ብዬ ስል፤ የተሰጠኝ መልስ «ይህን ሁሉ ለማድረግ ጊዜ የለም» የሚል ነበር።

«እንዴ! ሥራ! ሌትና ቀን! ቢያስፈልግ ቢሮ ተኝና ሥሩ» አልኩት።

ከዚያ በኋላ በአደረግነው ስብሰባ ላይ፤ «የኤርትራን ሠራዊት እናንላ» የሚል ሃሳብ ተሰነዘረ።

ገነት - ኤርትራን እንዳቀቅ ነው?

መንግሥቱ - አዎን። እሱንም አንድ ሰው ነው የተናገረው - ጄኔራል ሥዩም ነው።

ገነት - ሰቀን እንወጣ አለ?

መንግሥቱ - አዎን። «ለምን?» አልኩኝ። «ወደድንም ጠላንም ኤርትራን የምንለቅበት ደረጃ ላይ ደርሰናል። ተከባናል። ያ ሠራዊት የታጠቀው መሣሪያና መጠኑ፣ ጥራቱ፣ ለሃገሪቱ ደህንነት መጠበቂያ ወሳኝነት አለው። እሱን አንስቶ ወደመሐል ሃገር በማምጣት መጀመሪያ እዚህ እንደያችን ሥር ያለውን ጠላት መዋጋትና ከዚያ በኋላ እንደገና ወደኤርትራ ተመልሶ ለመሄድ በረጅሙ ማቀድ አይቻልም ወይ? ይህ ነገር ይታሰብበት ብሎ በድንገት ይህንን ሃሳብ ሲጥል፤ እዚያ የነበረ ሰው ሁሉ ደነገጠ። እነጄኔራል በድሉ፣ እነጄኔራል እምቢበል ሌሎቹ ሁሉ አሉ። አንድም ሰው ይህንን ሃሳብ የደገፈ አልነበረም። የተናገረም፣ ያሰበም የለም። ሁሉም ፀጥ አሉ። ተደናገጡ።

ጄኔራል ሥዩም ደግሞ ጥሩ መኩንን ነው። በብዛት የሠራው በመረጃ ሥራ ላይ ነው። ባጠቃላይ የመኩንንነት ብቃቱም ከማንም የማያንስ፣ እንዳውም የሚሻል ብዙ ነገር የሚያውቅ መኩንን ነው።

«እንዴ አንተ ለመሆኑ ኤርትራን እንልቀቅ የምትለው አንዴ ለቀን ከወጣን በኋላ ተመልሰን ኤርትራን ስለመያዛችን ምን ዋስትና አለህ? ሁለተኛ ነገር ዐፄ ምኒልክ እንኳን ከዐድዋ ድል በኋላ መረብን ተሻግረው ለምን ኤርትራን ነፃ ሳያወጡ ተመለሱ? እየተባሉ በአላ ዋቂዎች ሲወቀሱ ይኖራሉ። (እሳቸው በወቅቱ በራሱ ስንቅ እየተዋጋ አገሩ እንዳትደፈር የተዋደቀውን የገበሬ ሠራዊታቸውን ይዘው መግፋት አለመቻላቸውን በመረዳት ለተረፈችው ኢትዮጵያ ጠንቅ እንዳይሆን አስበው መመለሳቸውን መረዳት የተሳናቸው መሐይሞች ናቸው እንደዚህ የሚሉት)። እኛ የያዝነውን ቦታ ሰጥተን እንደገና ተመልሰን እንዳለን የሚለው ነገር ይሆናል? ለመሆኑ ከሻዕቢያ ጋር ይህን ዓመት የተዋጋን ሰዎች የወንበዴን ሁኔታ አጣነው? የኢትዮጵያን ሠራዊት ስንቁን? መሣሪያውን? ከተቱን ይዞ ወደአዲስ አበባ ሲንኳተት ሻዕቢያ ዝም ብሎ ያየዋል?» አልን።

ገነት - «ኤርትራን በሸሽት ሳይሆን በሰቃይ ማፈገፈግ ሰቀን ብንወጣ ኖር እንደገና ተጠናክረን መመለስና ማሰባሰቅ እንችል ነበር። የሠራዊቱ ኃይል በሁለት አቅጣጫ መወጠሩ ይቀራል። እንዲያውም ትገራይ የነበረውን የወያኔን ሠራዊት ከጀርባው መምታት ይቻል ነበር» የሚሉ ወገኖች አሉ።

መንግሥቱ - «ጦርነቱ እየተባባሰ ሲሄድ በአሰብ፣ በወሎ፣ በጎንደር፣ በሸዋ የነበሩት ኃይሎች ከሰሜን (ከሁለተኛው አብዮታዊ ሠራዊት) ጦር ይምጣልን ነው የሚሉት። የማይናቅ ሠራዊት ሲጋዝ ከርሞ ሁ.አ.ሠ ጨርሶ ተመናምኗል። ለምሳሌ፣ በዚህ በወሊሶ በኩል ለተደረገው ፍልሚያ 15ኛና 19ኛ ክፍለ ጦሮችን ከኤርትራ አነሳንና አመጣን። በአሰብ ውጊያ እንደዚሁ ሌላ ክፍለ ጦር ከዚያው ከኤርትራ አመጣን። ቀስ በቀስ ሠራዊቱ ባንፃሩ ካለው የሻዕቢያ ወንበዴ በታች ቁጥሩ እያነሰ ሊመጣ ሆነ። አንድም አሥመራን ለቆ ለጠላት ለመስጠት ውሳኔ ላይ መድረስ አለብን። ያለበለዚያ ሠራዊታችን ሞራሉ እንዳይወድቅ የሚያስፈልገውን እያደረገን መከላከል አለብን። ከሁሉም አቅጣጫ ሳንድዊች ሆኖ እስካሁን ድረስ ሳያስደፍረን በጥሩ ሁኔታ ሲዋጋ የነበረውን ሠራዊት ቀስ በቀስ ሞራሉንም፣ የውጊያ አቅሙንም፣ የሰው ኃይሉንም እያመናመንን ስንሄድ መጨረሻ ላይ ሲጠላቱ ራት እንዳናደርገው ጥንቃቄ ያሻዋል። የኢትዮጵያ ሕዝብ ያለው እዚህ ነው። ያ ሠራዊት አንድ ቀን ሳይጮህና ሳይማረር እየተዋጋ ቆይቶ በዚህ የጭንቀት ጊዜ ተጨማሪ አጠናካሪ ኃይል ሲጠበቅ እሱን ማዳከም አለብን ወይ?» ተባባልን።

ታዲያ ምን ይደረግ? ነው ጥያቄው። 200 ሺህ ጦር አዘጋጅተን ስናበቃ፣ በደንብ በበሰለ ሁኔታ ካሰለጠንን በኋላ በጎደለ ለመሙላትና ዝም ብሎ ለመሰግሰግ ሳይሆን የሞተራይዝድ፣ የሜካናይዝድ ልዩ ልዩ ጦር በዘመናዊ መልክ በደንብ አዘጋጅተን እስከሱዳን ጠረፍ ገብተን ወንበዴን ላንዴና ለመጨረሻ ጊዜ ለመምታት ሰፋ ያለ ዕቅድ አው ጥተን ነበር። ዕቅድ ብቻ ሳይሆን ባጀቱም፣ መሣሪያውም ቀርቦ ነበር።

ምንድነው ያገደን ቢባል ምልመላ አልተቻለም። በስንት መከራ ከዚህም ከዚያም ተቃርመው ሥልጠና የጀመሩ ምልምሎች ሥልጠናቸውን አይጨርሱም። መሣሪያቸውን ይዘው ውልቅ ነው። ይጠፋሉ። 200 ሺህ ሰው እናሰለጥናለን ያልነው 40 ሺህ ሰው እንኳን አላገኘንም። ከዚያ በኋላ ነው እንግዲህ መጨረሻ ላይ የዩኒቨርሲቲ ተማሪዎችን «አገር ከተወረረች እናንተስ ብትሆኑ እዚህ ቁጭ ብላችሁ መማር አትችሉ» ብለን ለመቀስቀስ የሄድነው።

ብዙ ነገር አለ። ፍቃድና ፍላጎት ካለ ተራራ መፈንቀል ይቻላል። በኛ በኩል ትልቁ ችግራችን የዓላማ አንድነት ማጣትና ፍላጎታችን መለያየቱ ነው። ሰዎቻችን ከወንበዴ ጋር እርቅ አድርገው፣ ተከሱ አቁም ፈጥረው፣ የራሳቸውን መንግሥት ገልብጠው፣ ከዚያ የሚገኘው ፍሬ እኛንም ኢትዮጵያንም ያኖራል ብለው አስበዋል። ውስጥ ውስጡን ብዙ ነገር ተሸርሽሯል።

ወያኔ፣ አነገና ሻዕቢያ ሆነው ከኢትዮጵያ መኩንኖች ጋር በአሜሪካ አሰባሳቢነት ብዙ ነገር ይልቀዋል። ይህ ሁሉ ፀረ ሶሻሊስትና ፀረ መንግሥት ሴራ ነው።

ባጠቃላይ ኤርትራን ለቆ ወጥቶ እንደገና የማስለቀቁ ነገር በሚገባ ታቅዶና ተዘጋጅቶ ሕዝቡና መንግሥት ባንድ ልብ በቆራጥነት ተነስቶ ቢያደርገው ሊሳካ ይችል ነበር። መተማመን ቢኖር ሁሉም ለመታገልና ለመሞት ዝግጁ ቢሆን፣ እዚህ ደረጃስ መቼ እንደርስ ነበር? ከዚህ ቀደም የሶማሊን ወራሪ ያባረርነው ባንድነት ቆርጠን በመነሳታችን ነበር።

በዚያን ሰዓት ግን 'ኤርትራን እንልቀቅ' በማለት ከዚህ በፊት 'ትግራይን እንልቀቅና እንሂድ' ብለው ሽራ ላይ በወያኔና በሻዕቢያ አስከባኝነት እንዳስፈጁት ሊያደርጉ ነው። ሽራ ላይ ሠራዊቱን በሐምሌና በነሐሴ ዝናብና ጎርፍ ከዕደላ መሥመሩና ከደጀን ጦሩ አርቀው ወስደው ተጫውተውበታል። ያንን በኤርትራ ለመድገም ነው። ሌላ ምንም

ለማምጣት አይደለም። በትክክል የሚያስቡ ከሆነ እኛ ይህን ስንሠራ ወያኔና ሻዕቢያ እጁን አጣጥፎ ቁጭ ብሎ ያየናል ማለት ነው?

ኤርትራን እናስረክብና ከዚያ መጥተን ወያኔን ከሰሜን ሸዋና ካካባቢው አስወጥተን እንደገና ኤርትራን እንደሚላን ማለት መቼም ዘበት ነው። የማይሆነውን ከመባጠጥ የሚሆነውን ማድረግ አይቀልም ኖሯል? ታንክና ብረት ለበስ፣ ቢኤም ተሰጥቶት ከተሰነይ 70 ኪሎ ሜትር ተንቀሳቅሶ ግዳጁን መፈፀም ያልቻለ ሠራዊት አንዴ እግሩን ነቅሎ ከኤርትራ መውጣት ከጀመረ በዚያ ያቆማል?

ገነት - አርሰዎ ታዲያ ያን ጊዜ ምን አደረገ?

መንግሥቱ - እኔ እኮ ያኔ ኮሪያ መሣሪያ ለመለመን ሄጄ ባገር የለ ሁም። ለነገሩ አሥመራ ውስጥ መንግሥት እነሱ ናቸው። የአሥመራን የኢሠፓ ሕንፃ፣ የአሥመራን ቤተ መንግሥት፣ የደምሴ ቡልቶን ቢሮ በዘጠና ታንክ አጥረው ቁጭ ብለዋል። የሱን ቢሮ በታንክ ማጠርና ምፅዋን ለጠላት መስጠት ምን ማለት ነው?

ገነት - ለላው ቢቀር አሰብን እንኳን ይላችሁ መደረደር ትችሉ ነበርኮ?

መንግሥቱ - አሰብ? ህ! አሰብ በጦርነት ተያዘ እንዴ? አሰብ ላይ ማን ተዋጋ? ጥለውት አይደለም እንዴ የሄዱት? ደሞስ ምን መደራደር አለ? መጀመሪያ ነገር አሰብ በፍፁም መለቀቅ ያልነበረበት ቦታ እኮ ነው! ለመደራደሪያ ሳይሆን በመሠረቱ አሰብ ከሌለ ምን መተናፈስ ይቻላል?

ገነት - ለምን ተሰቀቀ?

መንግሥቱ - እየነገርኩሽ። ማን ተዋጋ? ጥለውት ሄዱ። እነኮማንደር የኋላአሸት፣ እነጆኔራል ጥላሁን በቀጥታ በመርከብ ላይ ተጭነው ጁቡቲ ነው የገቡት።

ገነት - አርሰዎ ለምን ይመስልዎታል ሁሉም ጥሎ በየሬናው የሂደው?

መንግሥቱ - መጀመሪያውን የማይሆን ነገር ይሆናል ብለው እነኛ ኩዴታ እንደጠነሰሱት መኩንኖች አንድ የማይሆን ተስፋ ጨብጠው ነው። የአሜሪካኖችን ሴራ አልተገነዘቡም። ሶሻሊዚምንና መንግሥቱ ሃይለማርያምን ካስወገዳችሁ እኛ ከወንጌልዎች ጋር በማቀራረብ እናደራድራችኋለን ሲሏቸው እውነት መሰላቸው። እንቅፋት የሆነው ሰው

ከተነሳ ኢትዮጵያ አንድነቷ ሳይደፈር ሠላም ይመጣል ብለው አመኑ። ፖል ሔንዚ የጻፈውን መጽሐፍ ማንበብ ይበቃል። ፖል ሔንዚ ዱሮ የአሜሪካን የሰላላ ድርጅት አባል ሆኖ ኢትዮጵያ ውስጥ የኖረ «የኢትዮጵያ ኤክስፐርት ነኝ» አያለ የሚያውራ ሰው ነው። ከአገሪቱ ቋንቋዎች አንዱን እንኳን የማያውቅ እንዴት አድርጎ የኢትዮጵያ ኤክስፐርት እንደሆነ አላውቅም። አሱና ሌሎቹ ሆነው እዚያ ያሉትን ሰዎች ደሀና አድርገው መርዘዋቸዋል። የኛ ሰዎች ደግሞ ሶቭየቶች ከጉናችን ከሌሎች ይሄን ያህል ዓመት ተዋግተን ካላሸነፍን፣ ትላንት የተፈጠረው ወያኔ የሚገታው ጠፍቶ እዚህ ከደረሰ፣ ምን መፍትሔ ይኖራል? ብለው ተስፋ በመቁረጣቸው ይሄንን እንደመፍትሔ የቆጠሩት ይመስላቸዋል።

ይህን ለማለት ደግሞ መጀመሪያ ነገር ሠራዊቱ እንዲሸነፍ ያደረገው ማነው? ነው ጥያቄው። የኢትዮጵያ የጦር መሪዎችም ሆኑ ሌሎች አሉ የተባሉ ሰዎች ከሻዕቢያ፣ ከወያኔና ከአነግ ጋር ከወገኑ እንዴት ኢትዮጵያ ባንድነቷ ፀንታ ሠላም ይመጣለታል ብለው እንዳ ሰቡ አይገባኝም። እዚህ ውሳኔ ላይ መድረሳቸው ለኔ እንቅጃልሽ ነው። መንግሥቱ ኃይለማርያምን መሥዋዕት ብናደርግ ኢትዮጵያን እናድናለን የሚል ጭፍን አስተሳሰብ የተጠናወታቸው ይመስለኛል። ይህ ሃሳብ ደግሞ የመጣው ከውጪ ይሁን እንጂ ሠራዊቱና ሲቪሉ ውስጥ የሰረገ ይመስለኛል።

አሁን ሳስታውስ ይሄንን ነገር አንዳንድ ሰዎች በግል ጨዋታና ባንዳንድ ውይይት ወቅት እያነሱ ዳር ዳር ይሉ ነበረ። ምንከ ይህ ፈዴራል የሚባል ነገር ለኢትዮጵያ ሕዝብ አዲስ አይደለም። ዱሮም በነገሥታቱም ሥር እያለ ራሱን በራሱ እያስተዳደረ ነው የኖረው የሚል ነገር ጣል፣ ጣል ማድረግ ጀምረው ነበር። በዙሪያዬ የነበሩ ሰዎች ሲለወጡ ይታዩኛል። እነኛ ጥብቅና ለዓላማቸው ፅኑ የነበሩ ሰዎች ዕለት በዕለት ሲለወጡ እያቸዋለሁ። በመሠረቱ በኢትዮጵያ አንድነት ላይ ተመሳሳይ አቋም የነበራቸውና የሚጣጣሙ ሰዎች አንዳንድ መናኛ ቅራኔዎች ናረዋቸው እሱን ወደጊላ ትተን፣ ይቅር ተባብሰን አንድ ግምባር እንፍጠር ቢሉ ይገባኛል። ከሻዕቢያ ጋር እንዴት ግንባር ሲፈጠር እንደሚቻል ነው የማይገባኝ። ኤርትራን በመስጠት ነው ሰላም የሚመጣው? የኤርትራን ነፃነት በወርቅ ሳህን ላይ አድርጎ የሰጠው ወያኔ እንኳን ይሄው ዛሬ የደረሰበትን እያየን ነው። ጦሩስ ይውጣ ቢባል እንዴት አድርጎ ነው የሚወጣው? ከሺህ ኪሎ ሜትር

በላይ ርቀት ምን እየበላ፣ ምን እየጠጣ ነው የሚገዘው? እንዴትስ አድርጎ ነው ሁለት ወንበዴ መሐል ሳንድዊች ሆኖ አዲስ አበባ ገብቶ መሐል አገርን የሚከላከለው? እንዲህ ያለ ነገር ፈፅሞ የማይሆን ነገር ነው። ከልምድም እናውቀዋለን። የኛ ወታደር ማጥቃት ይሻለዋል እንጂ በመከላከልና በማፈገፈግ ላይ ያለው ዲሲፕሊን በጣም መጥፎ ነው። ስልታዊ ማፈገፈግ ከተባለ መናድ፣ መበታተን ነው የሚቀናው። እንደዚህ ያለ ችግር አለ።

ስለዚህ ምን ማድረግ እንደምንችል እየተወያየን እያለን 'አሰብ እያሰጋ ነውና ጦር አምጡልን' የሚል ነገር መጣ።

«ጦር ከየት ነው የምናመጣው?»

'ከሰሜን ይምጣ።'

«የሰሜን ሠራዊት ጦር ይመጣልኛል ብሎ ሲጠብቀን በየቀኑ እየቀነሰን ስንወስድበት ምን ይላል? ይህ ጦር 17 ዓመት ሙሉ ያለ ዕረፍት በጀግንነት የተፋለመ፣ የተዋጋ፣ ምርጥ የኢትዮጵያ ሠራዊት ነው። ይህን ጦር ማሳዘንና ማስከፋት ወንጀል ነው። ስንት ሚሊዮን ሕዝብ ባለበት አገር ይህን ያህል መሥዋዕትነት ከፍሎ አገር ሳያስወስድ እዚህ ያደረሰን ጦር 'ና እኛን አድን። ደግሞ በዚህ ተሰለፍ' ማለት የማይሆን ነገር ነው። እንግዲህ በመደበኛ ወታደር ደንበኛ ውጊያ ማድረግ ያለው አጣጫ ሁኔታ የማይፈቅድ ከሆነ እንደገና ሌላ ስትራቴጂ እናውጣ። ከሌላው አቅጣጫ ለምን ጥረት አይደረግም? የትግራይ ወንበዴዎች ከየትኛው የጦር ትምህርት ቤት ነው የወጡት? ከተቀረው የኢትዮጵያ ገበሬ በምንድነው የሚሻሉት? የምናያቸው መሃይ ሞች አይደሉም እንዴ? ከመካከላቸው 50 ኪሎ የሚመዝን ሰው እንኳን ባሳር ነው የሚገኘው። እኛስ ብንሆን ለምንድነው ገበሬውን በፓራሚሊቴሪ አይነት የማናሰልፈው?» አልኩኝ።

ትዝ እንደሚለኝ ጎጃም ውስጥ በተዘዋወርኩበት ጊዜ ያገር ሽማግሌዎች ተሰብስበው ያሉኝ ምንድነው፤ 'ወጣቱ ሠራዊት እንደዚህ ያለ እሳት ይዞ ነው የተሰለፈው። የመሣሪያው ዓይነትና ጥራት ይህ ነው አይባልም። ግን ድል ካልተገኘ አንድ በሽታ አለ ማለት ነው። እንግዲህ ይህ መሣሪያ ተይዞ ከሚቀለድበት እስከ ለኛ ለሽማግሌዎቹ አውራጃ፣ አውራጃ ይሰጠንና እኛ ደግሞ እንሞክረው። የሚወጋን ከኛው መሐል የወጣ እንጂ ሌላ አይደለም። ልጆቻችንን ሰጥተን ስልጥነው ታጥቀው ሄደው ውጤት ካልተገኘ እስከ እኛ ደግሞ አባቶቻቸው እንሞክረው ነው ያሉኝ።

«ምናልባት ወደዚያ ሳናመራ አንቀርም። እስከ ትንሽ ጊዜ ታገሱኝ» ብዬ ተለየኋቸው።

ገነት- ካገር እንዳት እንደወጡ እንዲነገረኝ ነበር የጠየቅሁት። ወደዚያ ብንመለስ።

መንግሥቱ - አዎን። ይህ ሁሉ ሆኖ መጨረሻ ላይ ሕዝቡ በጠቅላላ ከዳር እስከዳር መጀመሪያ ግንባር ያለውን፣ ቀጥሎ መሐል ያለውን፣ ከዚያ እዳር ያለውን፣ ደረጃ በደረጃ እናስታጥቀው እንጂ ወንበዴ ሲገ ሕዝቡ ባዶ እጁን ሆኖ ዝም ብሎ ለማየት እንዲገደድ ማድረግ የሉብንም። አገሪቱን እሳት አድርገን መጠበቅ አለብን ብዬ ሕዝቡን ለማስታጠቅ ስነሳ ይህንንም ተቀበሉኝ።

ስለዚህ ከቻይና መንግሥትና ከሌሎችም ወደገፀ ሚሊዮን ዶላር የሚያወጣ መሣሪያ ገዝተን ስለነበር ያንን ልናስገባ ስንል አሰብን አስያዙት። የአሰብ መያዝ ጦርነቱን ይበልጥ ውስብስብ አደረጋው። ቻይናዎቹን «በአውሮፕላን አቅርቡልን» ብንል፣ «በአውሮፕላን ለማቅረብ አንችልም። እኛ የምናቀርብላችሁ በመርከብ ነው» አሉን። ይህ በጣም አስቸጋሪ አጣብቂኝ ውስጥ ከተተን። በምፅዋ አናስገባ፣ በአሰብ አናስገባ።

መቼም ከአካባቢዬ የነበረው ሰው ሁሉ ከሲቪል እስከ ወታደር ሁሉም ተዘረክርኳል። መጥተው ምክር ብለው የሚያቀርቡልኝ ሁሉ አደገኛና አፍራሽ ነገር ብቻ ነው። ለምሳሌ፣ ወጣት መኩንኖች ተሰብስበው መጥተው እነዚህ ጄኔራሎች ይልቀው፣ ይልቀው አገሪቱን አሳልፈው ለመስጠት ቆርጠው ተነስተዋል። እነኚህን በሙሉ ለምንድነው እንትን የማይሉት? ጥ...ርግ አድርገው ሲያበቁ አውጥተው ቆራጥ፣ ቆራጥ ለሆኑና ደዲኬትድ ለሆኑ ታማኝነት ያላቸው ወጣት መኩንኖች ጋላፊነቱን የማይሰጡት? ብለው አሉኝ። እንግዲህ እነዚህ ጎሬምሶችና ወጣት የሆኑና ልጆች ናቸው እናናግርህ ብለው መጥተው እንደዚህ የሚሉኝ። እኔ ደግሞ ልጅ አይደለሁም። ብዙ ነገር ያየሁ መኩንን ነኝ። የውትድርና አመራር እንዲሁ በመላና በሰሜት፣ በፍላጎት የሚደርስበት ሳይሆን ልክ እንደሲቪሉ መደበኛ የትምህርት ደረጃ ከፊደል ተራ ጀምሮ እስከ ዩኒቨርሲቲ እንደሚኬደው ሁሉ በወታደር የአመራር አርክን ውስጥ የተለያዩ መሥፈርት፣ ትምህርትና ሥልጠና ተደርጎ፣ ልምድ ተካብቶ የሚደረስበት ቦታ ነው። ስለዚህም ያንን ሁሉ ሠራዊት እንዲሁ መቶ አለቃና ሻምበል እየተነሳ የሚመራው አይደለም። ይህን ባደርግ «መንግሥቱ ሆን ብሎ ሠራዊቱን አፈረሰው»

የሚል ስም ነው የማተርፈው። እና «እባካችሁ እስከ ቆዩኝ፣ እንደዚህ አይደለም። ከጄኔራሎቹም ቢሆን ጥሩ፣ ጥሩ ሰዎች አሉ። ከመካከላቸው አፍራሾች ቢኖሩም። የምታውቁት በተጨማሪ ማስረጃ የያዛችሁት ነገር ካለ ንገሩን እንጂ እንደ የካቲት 66 ፀረ - ጄኔራል አቋም መያዝ ትክክል አይደለም። ጦር መምራት በጣም ከባድ ነገር ነው። አርት ነው። ራሱን የቻለ ዕውቀት የሚጠይቅ ነገር ነው። ይህንን ወታደር ያልሆኑ ሰዎች ላይገነዘቡት ይችላሉ። በሰላም ጊዜ ከተለያዩ ነገሮች ጋር ዲል ማድረግ ይቻላል። ሪስኩም፣ አሠራሩም ቀላል ነው። አሁን ባለገበት የጦርነት ሁኔታ ግን በሰው ሕይወት ቁማር መጫወት ይሆናል። ተዉ፣ እናንተም ያለውን ችግር ተገንዝቡ» ብዬ መለስኳቸው።

ሲቪሉን ማስታጠቅ ጀምረናል። በሰሜን ሸዋ፣ በወሎ፣ በአዲስ አበባና በሌሎችም የተለያዩ ክልሎች ድንኳን እየተተከለ፣ አሰልጣኞች እየተሰማሩ፣ የየክልሉ ፓርቲ አስተዳደርና አመራር ክፍሎች ሁሉ እዚህ ላይ እየተኮሩ ሕዝቡ ይታጠቁ ብለናል። የፓርቲ አባሎች በሙሉ ልክ እንደ ግምባር መሥመር ወታደር ስልጥነው ይታጠቁ ብለናል። ከጎረቤት ያለው ደጅኑ ሁሉ ይታጠቁ ብለናል። ለዚህ የሚያስፈልገን መሣሪያ በሚገባበት ሰዓት ነው እንግዲህ አሰብ የተያዘብን። ስለዚህ ወይ በጂቡቲ ወይ በምምባሳ መሣሪያውን ማስገባት ሊኖርብን ነው። ለወደፊትም ሁኔታው እስኪለወጥ ድረስ ተለዋጭ የንግድ መተላለፊያ ያስፈልገናል። ምናልባትም ነገሩ ሁሉ ተበላሽቶ ዋና ከተማው እንኳን ቢያዝ ከቀረው የኢትዮጵያ ግዛት በመነሳት በመልሶ ማጥቃት መግፋት ይቻላል።

ብላቴ የዩኒቨርሲቲ ተማሪዎች ለመዋጋት ሥልጠና ላይ ናቸው። አንድ ጊዜ መሰናደውን ጎብኝቼ ከገቡ ወዲህ አላየኋቸውም። ስለዚህ ብላቴን ለመጎብኘት ተነሳሁ። በዚያው አንድ ነገር አሰብኩ - በሚሰጥር ኬኒያ ለመሄድ። ይህም አስፈላጊ ያልሆነ ግምት ተሰጥቶት ወሬ እንዳይዛባና «እንደዚህ ሄዶ ነበር» እንዳይባል ጥንቃቄ በማድረግ በጣም ከተወሰኑ ሰዎች በስተቀር ማንም ሰው እንዳይሰማ ወሰንኩ። ፕሬዝዳንት አራፕ ሞይን ቀደም ብሎ በተገናኝን ጊዜ «እኛን እየገፉን ያሉት አረቦችና የእስልምና አክራሪ ጋይሎች ናቸው። እኛን ለዘመናት ሲፈታተኑን የኖሩ ናቸው። እኛ የተሸነፍን እንደሆነ የሚቀጥለው ተራ የናንተ ነው የሚሆነው» ብዬ ግንዛቤ የሰጠኳቸው ሲሆን፣ ነገሩን ተረድተውታል። ደጋፊም ናቸው። ሰማሌዎችን ግን እጠራጠራቸው ዋለሁ። ደግሞ በዚያ በኩል የሚያልፍ ነገር ምስጢርነቱ መጠበቁ

አያስተማምንም። ስለዚህ ሐሰን ጉሌድንና አራፕ ሞይን በሚሰጡ ለማነጋገር ፕሮግራም አወጣሁ። መጀመሪያ ደቡብ በመሄድ ማንም ሳይሰማ ናይሮቢ ደርሼ ለመምጣትና በፕሮግራሙ መሠረት ብላቴ እንደታቀደው ለመሄድ ወሰንኩ።

እኔ እንዳውም ሃሳቤ እነኚህ የሰለጠኑ የዩኒቨርሲቲ ተማሪዎች ተራ ጥያቄዎች ከሚሆኑ ይልቅ በሰል ያለ ትምህርትና አመራር ሰጥተን ቢያስፈልግ የወደፊቱ የሕዝብ ጎራ መሪዎች የሚሆኑበት መንገድ እንዲፈለግ ነበር። ለዚህም ብዬ የዚያን ጊዜ ጥላሁን¹⁴ ብላቴ ስለነበር እሱን «ከልጆቹ ጋር ጠለቅ ያለ ውይይት ለማድረግ ስለሆነ ያቀድኩት ይህንን ታዘጋጅልኛለሁ» ብዬዋለሁ። ነገሩ ሁሉ ጨርሶ የተበለሻ እንደሆነ ከወያኔ ጋር በሚደረገው ትግል ብላቴ ማሰልጠኛ ጣቢያ ብቻ ሳይሆን ወደፊት የአመራር ማዕከል ሊሆን ይችላል ብለን አስበናል። በኬንያ በኩል መሃሪያ እያስገባን ማለት ነው። በብላቴ ከዩኒቨርሲቲ ከመጡት ተማሪዎች ሌላ መደበኛ የአየር ወለድ ሠራዊት ይሰለጥናል። በተጨማሪም የባሕር ወለድ ብርጌድ ይሠለጥናል። እነዚህን ሁሉ ስብስብ አድርጎ ከኔ ልዩ ጥበቃ ብርጌድ ጋር በማድረግ ለመዋጋት ነበር። ይህ የኔ ሃሳብ ብቻ አይደለም። ሁላችንም የተነጋገርንበት ጉዳይ ነው።

እኔ ጠዋት በሁለት ሰዓት ወደ ብላቴ በረርኩ። ከቦሌ የተነሳሁት ከጠዋቱ ልክ ሁለት ሰዓት ላይ ነው። ቡፋሎ አነስተኛ አውሮፕላን ነው። ወደ ሶስት ሰዓት ላይ እነጄኔራል ተስፋዬ ገብረኪዳን፣ በርከት ያሉ ከፍተኛ ባለሥልጣናትና የጦር አለቆች ይሰበሰባሉ። አንድ ነገር ማዘጋጀት ነበረባቸው።

ገነት - እርሶዎን ለመሸጥ ነው የተሰበሰቡት?

መንግሥቱ - ምን እኔን ይሸጥሉ? እኔም ሄጃለሁ። መንገድ ላይ ነኝ። ሦስት ሰዓት ላይ ነው የተሰበሰቡት። ገና እግራ ሲወጣ ማለት ነው። እኔ ሁለት ሰዓት ላይ ወጣሁ። እነሱ ሦስት ሰዓት ላይ ተሰበሰቡ። ይህ የምነግርሽ በኋላ ከወጣሁ በኋላ የተረዳሁትን ነው። እኔ አምስት ሰዓት ኬንያ ናይሮቢ ደረስኩኝ። መሬት መውረድና በማንም መታየት አልፈለግሁም። አምባሳደሩ እንዲመጣ ብጠይቅ «የለም፣ አጋንዳ ሄዷል። የፖለቲካ አታሺው ብቻ ነው ያለው» አሉኝ። እሱን አስጠርቼ ፕሬዚዳንት አራፕ ሞይን «አባክዎ በጣም ጥብቅ ለሆነ ጉዳይ

¹⁴ ታናሽ ወንድማቸው ኩሉኔል ጥላሁን

ለአጭር ጊዜ ላነጋግርዎት እፈልጋለሁና ቢቻል እዚህ ኤርፖርት፣ ያለዚያም ቤተመንግሥትዎ ያነጋግሩኝ» ብለህ ነገር ብዬ ላኩት።

ገነት - ይቅርታ ሳቋርጥዎትና ከዚህ በፊት እንዲህ ያለ ምስጢራዊ የሆነ ጉዞኝ በሚያደርገበት ጊዜ በሐካባዊዎ ያሉትን ሰዎች እንዲሁም የፕሮቶኮል ኃላፊዎች ያሳውቃሉ ወይስ እንዳት ነበር ከዚህ በፊት የምስጢር ጉዞኝ የሚያደርገት?

መንግሥቱ - አዎን፤ እሱም አውሮፕላን የሚያዘጋጁልኝ፣ አስፈላጊውን ሁሉ ነገር የሚያደርጉልኝ እነሱ አይደሉም እንዴ?

ገነት - እና ያውቁ ነበር ማለት ነው?

መንግሥቱ - እንዴ! ከቦሌ አይደለም እንዴ ተሳፍራ የሄድኩት?

ገነት - ገን እነሱ ኪንያ መሄደዎን አያውቁም።

መንግሥቱ - እሱንም እንዴት ብዬ እናገራለሁ? እኔ «ብላቴ ነው የምሄደው» ነው ያልኩት። ደግሞ ነው። ኬንያ ሄጃ ፕሬዝዳንት አራፕ ሞይን ለማነጋገር ነው። ማንም እንዲሰማ፣ ማንም እንዲያውቅ አልፈለግሁም። ቢችሉ...

ገነት - እና ለማንም አላማክረሃ?

መንግሥቱ - «ቢችሉ አውሮፕላን ጣቢያ ይምጡልኝ» ብዬ ስልክባቸው የፖሊስ ኮሚሽነሩን ላኩና (ለምስጢርነቱ ይመስለኛል) አውሮፕላኑ ሥር ተጠግቶ ተቀበለኝ። ወረድኩ። ምንም ግርግር ሳይበዛ ቤተ መንግሥታቸው ተቀበሉኝ። ደነገጡ። «ምነው ምን ተፈጠረ?» አሉ። በእርግጥ የኢትዮጵያን ሁኔታ ምዕራቡ እያራገጠ ስለነበር እነሱም ለነገሩ ባዕድ አልነበሩም።

የመጣኝን ጉዳይ አስረዳኋቸው። «ታሪካዊ ጠላቶቻችን የበቀል እርምጃ እየወሰዱብን ነው። እኛ ብንረታ የሚቀጥለው ዲላማ እናንተ ናችሁ። አሁን በዚህ ሁኔታ ላይ እንገኛለን። ስለዚህ መሃሪያ በሞምባላ በኩል በምስጢር እንዲገባልን ሁኔታውን እንዲያመቻቹልንና ለዚህም የሚያስፈልገውን እንዲመክሩኝ ነው የመጣሁት» አልኳቸው።

«ግድየለም በምንችለው መንገድ ሁሉ እንተባበራለን። ግን... እንዳው አዲስ አበባንም መመከት አልተቻለም እንዴ?» አሉኝ። እኔም «ባለቀ ጉዳይ ላይ ነው እንዴ የሚያማክረኝ?» እንዳይሉና ሁኔታው

ተስፋ አስቆራጭ ደረጃ ላይ አለመድረሱን ለማረጋገጥ «ችግራችን አዲስ አበባን መከላከል ሳይሆን ምሶዋ ወደባችን ተይዞብናል። አሰብ ደግሞ አስጊ ሁኔታ ላይ ወድቋል። ብዙ ከውጪ የምንጠብቃቸው ነገሮች አሉ። በአውሮፕላን ለማስገባት ብንጠይቅ አልተቻለም። በባህር ካልሆነ አናቀርብም አሉን። በጂቡቲ በኩል ለማስገባት ጂቡቲዎቹ ዞሮ፣ ዞሮ የዐረብ ሊግ አባል ስለሆኑ የሚሆነው አይታወቅም ብዬ ሰግቼ ነው። እናንተ ግን የምናምናችሁ ወዳጆቻችን ናችሁ። በናንተ የነፃነት ትግል ወቅት የኢትዮጵያ ሕዝብ ያደረገውን እርዳታ በማሰብና ለረዥም ጊዜ ያለምንም አገጭ እን በመተባበርና በመልካም ጉርብትና ያሳለፍነው ጊዜ፣ ያተረፈልንን የወዳጅነት ስሜት በመተማመን ነው ወደርስዎ የመጣሁት» አልኳቸው። በጣም አዘኑ።

«ግድየለም የሚቻለውን አደርጋለሁ» አሉኝ። ከዚያ ልሄድ ስነሳ፣ «ሻይ ሳትጠጣ አትሄድም» አሉኝ። «አረ ግድየለም፣ እቸኩላለሁ» ብልም ሻይ ጠጥተህ ነው የምትሄደው፣ ግድየለም ትደርሳለህ አሉና «አሺ» ብዬ ሻይ እየጠጣን ሳለ አንድ መልእክተኛ መጣና አንድ ነገር ቀስ ብሎ ነገራቸው። ምን እንደሆነ አልገባኝም። ለካስ በአዲስ አበባ ሬዲዮ ሥልጣን በፈቃዱ ለቅቄ የመሄዴ ነገር ተነገሮ እሱን ሪፖርት እያደረገላቸው ነው። ሁኔታውን ከሳቸው አፍ ሰማሁ። በፈቃዱ ሥልጣኔን ለቅቄ መሄዴን አራፕ ሞይ ነገሩኝ። ገረመኝ። ወዲያውኑ አዲስ አበባ ጽህፈት ቤቱ ደወልኩና አንድ ሰው አገኘሁ።

«ጄኔራል ተስፋዬን አቅርብልኝ።»

«ስብሰባ ላይ ናቸው።»

«የት ነው ስብሰባው?»

«መንግሥት ምክር ቤት ካፍቴሪያ (ለሠራተኞች መመገቢያ ያዘጋጀው አዳራሽ) ውስጥ ባለሥልጣናቹ ሁሉ ተሰብስበው እየተነጋገሩ ነው።»

«ተስፋዬን ላገኘው አፈልጋለሁ» ስለው ሄደና ተመልሶ መጥቶ፣

«በሩን ዘግተው ነው የሚነጋገሩት። ማንንም ሰው አያስገቡም። መግባት አልቻልኩም።»

«ሌላ ሰው ባካባቢው ማን አለ? ጦሩ አለ? ወይም አንድ መኩንን ካለ አቅርብልኝ።»

«እኔ እንደማየው አንዳንድ ሰው ውር፣ ውር ይላል እንጂ መኩንኖቹም፣ ማንንም የለም።»

«ለመሆኑ ይህ የምሰማው ምንድነው? ምንድነው የሚወራው ነገር?»

«እርስዎ ለመሆኑ የት ነዎት?»

«እኔ የትም ልሁን። ምንድነው ያለው ሁኔታ?» ስለው፣ እንዲህ እንዲህ ነው የተባለው ብሎ በሬዲዮ የተነገረውን ነገረኝ። ስልኩን ዘጋሁ።

ከዚያ አምባሳደሩ ባለመኖሩ ካውንስሉ መጥቶ አገኘኝ። ያንኑ አረጋግጦ ነገረኝ። መቼም ጥሩ ኢትዮጵያዊ ነው። አሁንም እዚያው ኬንያ ሳይሆን አይቀርም። ሰማሁትና ቁጭ አልን።

«ምን እናድርግ አሁን?» ተባባልን።

ገነት - ታዲያ እርስዎ <ተመልሻ ሰሂድ> የሚለው ነገር በሃላብዎ ስልጠና ጣም?

መንግሥቱ - ምን እናድርግ? ተባባልን። አንድም እንመለስ ነው። አጠገቤ የነበሩት ሰዎች እነሱ ለሠላምና ደም ላለማፋሰስ ብሎ ሄደ ብለው አውጀዋል። በፈቃዱ ሄደ ነው ያሉት። አሁን የርስዎ ተመልሶ መሄድ ምን ፋይዳ አለው? ምንስ ሁኔታ ላይ ይወድቃሉ? ይህንን እናማክርም አሉኝ። ሳስበው እነዚህ ሰዎች ያ ለሜሪካ የሰጣቸው ፎርመላ ተግባራዊ ይሆናል ብለው አምነው አገሪቷን አሳልፈው ይሰጡ እንደሆነ እንጂ ሌላ ምንም የሚሰሩት ፋይዳ እንደሌለ አውቁታለሁ። በውነቱ እነተስፋዬ ተሰባስቦ አልተሰበሰቡ ምንም የሚከፍቱት ድስት እንደሌለ አውቃለሁ። እኔ ምንም ልሁን። ግድ የለኝም። አሁን ጥያቄው ወያኔ እየገፋ ነው። የታጠቀ ሕዝብና ሠራዊት ይዞ መመከት የሚቻለው እንዴት ነው? ስለዚህ እንደገና አራፕ ሞይን ሄድኩና «ሌላ ነገር ልጠይቅዎት ነው» አልኳቸው።

«ምን?»

«አንድ አውሮፕላን እዘዙልኝና ቻይና ልሂድ።»

ነገሩ ከበድ አለባቸው መሰለኝ «ቆይ ትንሽ ጊዜ ስጠኝ። እስቲ ጠብቀኝ አሉና ሚኒስትሮቻቸውን ለማማከር ሄዱ። ኬንያ መቼም ችግር ያለበት አገር ነው። ሚኒስትሮቻቸው ሁሉ በመሰናየት የተዘፈቁ (ኮራፕትድ) የሆኑ ናቸው። ብዙዎቹ፣ ግማሹ የእንግሊዝ፣ ግማሹ የአሜሪካን አሻንጉሊቶች ናቸው። ብዙ ሰዓት ቆዩ። አስጠበቁኝ።»

«እር እኔ ጊዜ የለኝም። ያለሁበት ሁኔታ አጣጥረው ነው። እባክህ ሂደና ንገርልኝ» አልኩት አንዱን።

ተመልሰው መጡ አራፕ ሞይ። በዚያን ጊዜ ውስጥ ለካ ከአሜሪካኖቹ ጋር ግንኙነት አድርገው ኖሯል። «ይኸው መንግሥቱ ኃይለማርያም መጥቶ እኔ ጋ ነው ያለው። በመሐል ደግሞ አዲስ አበባ ከሥልጣን መውረዱ ተነግሯል» ብለው ሳሜሪካኖቹ አሳውቀው ምክር ተሰጥቷቸው ነው ወደኔ የመጡት።

«አዝናለሁ ወንድሜ፣ አልቻልኩም።»

«እንዴት? ምንድነው ችግሩ?»

«እይ አልቻልኩም።»

«አንድ አውሮፕላን? የኢትዮጵያ አብዛኛው ክልል አልተያዘም። የ70 ሚሊዮን ዶላር መሣሪያ አለን። ይህ መሣሪያ ወሳኝነት አለው። ጦርነቱን ለማክተም የሚያስችለንን ሁኔታ ይፈጥርልናል። ቻይናዎቹን በግምባር ቀርቤ ማስረዳት ይኖርብኛል። በመልእክት የሚሆን ነገር አይደለም። ጊዜም የለኝም። እምነት ይጣሉብኝ።»

«ና፤! የእምነት ጉዳይ አይደለም። አሜሪካኖቹ ሰምተዋል።»

«በምን መንገድ ነው እነሱ የሚሰሙት?»

«ያንተ መውረድ በዓለም ዜና ማሰራጨዎች ዱሮ ተናኝቶ የለም እንዴት? አሉኝ።»

ገነት - ታዲያ አሜሪካኖች ናቸው እንደ የሚያዟቸው?

መንግሥቱ - አላውቅም። «አማክሯቸው እንዴት?» ብላቸው፣ «እይ አላማክርኳቸውም። ብቻ ሰምተዋል። እና መንግሥቱ ኃይለማርያም ለሚያቀርበው ጥያቄና ሃሳብ ተባባሪ መሆን ማለት የኛን ብሔራዊ ጥቅም መቃወም ማለት ነው ብለውኛልና እኔ ለራሴ ብዙ ችግር ያለብኝ ሰው ነኝ። ይህንን ተረዳልኝ አሉኝ።»

ሰውዬው እንደከዳኝና በአሜሪካኖች ቁጥጥር ሥር መሆናቸውም ገባኝና «እንግዲያው ጓድ መጋቤ ጋ ባስቸኳይ እንድደርስ ትራንስፖርት ልትሰጡኝ ትችላላችሁ?» አልኳቸው። ይህንንም ለማክርበት አሉና ሄዱ። አሁንም እዚያው ቅልጥ አሉ። ጊዜው መሽ። «ምነው ጊዜ ፈጅብኝ?» ብዬ ብስጭት ብዬ ተናገርኩ። ትንሽ ከቁጥጥራ ውጪ ሆኜ ነበር። የቢሮክራሲው ነገር ምን፣ ምን ሲባል አቆይተውኝ በመጨረሻ አውሮፕላኑ ቀርቦልኝ ልሳፈር ስል ሻለቃ ደመቀ ባንጃው ቀረጠና ጎኛ

እንመለስ» አለኝ። «ለመመለስ ነፃ ናችሁ። ግዴታ የለም» ብዬው ተሰነባብተን ተለያየን።

ገነት - በሳምሶናይት ሙሉ የታጠቀ የአሜሪካን ዶላር ይዘው ነው ስለ የወጡት።

መንግሥቱ - (በማጣጣል) አይ ... ገንዘብ ልይዝ ቀርቶ ... ከፈለግሽ አሳይሻለሁ ይገድ የወጣሁትን። በትረ መኩንኔና የደምብ ልብሴ ላይ የደረብኩትን የሚሊቴሪ ጃኬት ብቻ ነው ይገድ የወጣሁት። አጃቢ ወታደሮቹ እንኳን ተለዋጭ ልብስ ቀርቶ መቀት ነው ተብሎ ጃኬት አልለበሱም። ብላቴ ደርሰን ለመመለስ ነው የወጣነው። ገንዘብ ይዞ ለመውጣት አስቀድሞ መሰናዳት ያስፈልጋል።

ከኢትዮጵያ ሰውጣ ብቻዬን አይደለም የወጣሁት። አብረውኝ የነበሩ ሰዎች ገንዘብ ጭኔ ወጥቼ ከሆነ መመስከር ይችላሉ። ራቁቴን ነው የወጣሁት። የገንዘብ ሰው ብሆን ኖሮ ያንን በመሰለ ቀውጢ ጊዜ ሳይሆን 17 ዓመት በሥልጣን ላይ በነበርኩበት ወቅት የፈለግኝን ማድረግ እችል ነበር። ሀገሪን ለመልቀቅ ከመገደዴ ጥቂት ሳምንታት በፊት የኩዌት መንግሥት በስሜ በቼክ የላከውን 20 ሚሊዮን ዶላር ትቼ ነው የወጣሁት። ከዚያ ጥቂት ዓመታት ቀደም ሲል የሊቢያው ኩሎኔል ጋዳፊ እንደዚሁ በስሜ የላከውን 150 ሚሊዮን ዶላር ገቢ አድርጎ ላገር ግንባታ ውሏል። እኔ ለአገሪ ገንዘብ አምጪ እንጂ ገንዘብ ዘራፊ አይደለሁም። የባዕዳን ፊት እንደ እሳት እየገረፈኝ ከውጪ እርዳታ እየለመንኩ እያመጣሁ ነው ለግብርና፣ ለኢንዱስትሪ፣ ለማዕድን ሲውል የነበረው። ስምንት ቢሊዮን ሩብል አልከፈልንም። ከብዙ ሶሻሊስት ሃገሮች የመጣ በብዙ ሚሊዮን የሚቆጠር ገንዘብ አልተከፈለም። በነፃ ብር እያመጣሁ ላገር ልማት ያዋልኩ ነኝ። በዚህ የኢትዮጵያ ሕዝብ አይጠረጥረኝም። እኔም ሆንኩ በመንግሥት ሥልጣን ላይ የነበሩ ጓዶቼ በዘረፉ አንታማም። የኢትዮጵያ ሕዝብ ይመስክርልናል።

ወያኔዎች እንደራሳቸው ስለሚመስላቸው የፈለጋቸውን ሊያስወሩ ይችላሉ። እነሱ በባዶ እግራቸው መጥተው ዛሬ ባለ ማርቸዲስ ናቸው። በቁምጣ መጥተው ዛሬ ሚሊዮኖች ናቸው። የነሱ ጠቅላይ ሚኒስትር ታምራት ላይኔ የመንግሥት ካዝና ውስጥ እጁን ከቶ ሳይርመጠመጥ ጥቂት ዓመታት እንኳ መቆየት አልቻለም። ሌሎቹም ያው የምናያቸው ናቸው። በመስና እየተጨማሪቱ የአዲስ አበባን ወህኒ ቤት አጥለቅልቀውት የለ?

ያቺን አገር ከ17 ዓመቱ ጀምሮ እስከ 1983 ዓመተ ምሕረት ድረስ ለ33 ዓመታት አገልግሎታለሁ። ሳገለግል ደግሞ በወታደርነት በበረሃ ተቃዋሚና ብዙ አስቸጋሪ ሁኔታዎችን አሳልፌ ነው። ጡረታ የለኝም። በመሪነት አገልግያለሁ። ጡረታ የለኝም። ለሃገሪ ደምቻለሁ። እንቅልፍ ሳያምረኝ ደክሜያለሁ። ቤት የለኝ፣ መኪና የለኝ፣ የሰው ተመፅዋች ሁኔ ነው የምኖረው። ምንም የማይውቁኝ፣ የማይወለዱኝ አፍሪካውያን ወንድሞቼ ዛሬ በድካሜ ጊዜ፣ ጤናዬ በጎደለ ጊዜ ሲመግቡኝ ወያኔ 'ገንዘብ ወሰደ' ቢለኝ አይደንቀኝም። ፍርዱን ለታሪክ አተወዋለሁ።

አፍሪካውያን መሪ ንዶቹ ሳይጥሉኝ ደግፈውኛል። ልጆቼን አስተ ምረውልኛል። የምገደረደርበትን ገንዘብ ረድተውኛል። እየረዱኝም ነው።

ዛሬ የሚፀፀቱም፣ ወያኔ የሚጨፍርባቸውም እንዳሉ አውቃለሁ። ደስተኛ ሆኖ የሚኖር የነሱ ጥገኛና ተለጣፊ ካልሆነ በስተቀር በአሁኑ ጊዜ የኢትዮጵያ ሕዝብ ደልቶት እንደማይኖር እገነዘባለሁ። በኔ ላይ በደረሰውም ተደሳች አይደለም። ለራሱም ተደሳች አይደለም።

ገነት - ሌላው ስጦታ ስንት ነገር ደግሞ ባለቤትዎንና ልጆችዎን ስለቀደመው ወደ ሐራሪ መሳክዎ ነው። ይህን ቀደም ብሎ የታቀደ ነገር አይደለም?

መንግሥቱ - ለመስል ይችላል። ሃሳባችን የምንችለውን ያህል ሠራዊት አሰባስቦን ሕዝቡን አስተባብረን እስከመጨረሻ ለመዋጋት ነበር። ልጆቼም፣ ባለቤቱም፣ ሁሉም ቤተ መንግሥት ነበሩ።

በዙሪያዬ ያለ ሰው ሁሉ ቤተሰቡን ወደውጪ ልኳል። ቤተመን ግሥት ግቢ ውስጥ ይኖሩ የነበሩት ሳይቀሩ ወደሌላ አካባቢ ቤት ፈል ገው ከዚያ ወጥተዋል። ሻለቃ ደመቀ ባንጃው ከወጣ ቆይቷል። ገና ችግር ሳይፈጠር በፊት። መንግሥቱ ገመቹ ወጥቷል። ግቢ ውስጥ ያለው የኔ ቤተሰብ ብቻ ነበር። አንዳንዶቹ የመንግሥት ባለሥልጣናት ቤተሰባቸውን ወደ ውጪ አገር ከሰደዱ ቆይተዋል።

ይሄንን ስለማ አንድ ቀን ስብሰባ ላይ «ቤተሰባችሁን እያሸገችሁ ነው የሚል ነገር ይወራል። ምን እያደረጋችሁ ነው? ይህ ለሕዝቡ ምን ዓይነት ምሳሌ መሆን ነው? ለመሆኑ እውነት ነው?» አልኩ። ደኔራል ጌታቸው ሺበሺ «ጌታዬ! ሁሉም ቤተሰቡን ልኳል። ግማሹ ወደአሜሪካ ፣ ግማሹም ወዳመቸው ቦታ በያለበት ልኳል። ግማሹም መኪናውን አዘጋጅቶ፣ ነዳጁን ሞልቶ ቁጭ ብሏል። ይህን የመሳሰለ መረጃ እኛም ይደርሰናል። ሌሎቻችን ደግሞ ቤተሰባችንን የትም

በትነን እዚህ በሥራ እንደተከባለን። ነገሩ አልገባንም አለ። ከዚያ ተስፋዬ ወልደሥላሴን ጠራሁትና እከሌ ነገረኝ ሳልል «ሰጧ ሁሉ (ባለሥልጣናቸውን ማለቱ ነው) ቤተሰቡን እየጫነ፣ ሚስቱን፣ ልጁን፣ እናቱን፣ ምኑን አሜሪካ ልኮ ቤቱን አፅድቶ ቁጭ ብሏል ነው የሚባለው። እውነት ነው እንዴ?» ሰለው።

«ለወሬውማ እርስዎም ቢሆኑ ቤተሰብዎን ልከዋል ተብሎ ነው ከተማ ውስጥ የሚወራው።»

«አኔ?»

«አዎን?»

በሳምንቱ ቀበሌ ስብሰባ ስለነበር ውባንቺን ይገጥ ከነልጆቹ ጭምር ቀበሌ ሄደን በቴሌቪዥን ታየን።

ገነት - ታዲያ እንዴት ሐራሪ ተገናኝቼ?

መንግሥቱ - ትንሽ ቆየና ደግሞ ተስፋዬ ወልደሥላሴ 'እውነትም ሁሉም ቤተሰቡን ልኳል' አለኝ።

«አንተስ ልከሃል እንዴ?»

«አዎን። እኔ እንኳን ለዚህ ብዬ ሳይሆን ባለቤቴ በሕመም ምክን ያት እንግሊዝ አገር ሄዳ አልተመለሰችም። አሁንም እዛው ነው ያለችው» የሚል መልስ ሰጠኝ።

መንግሥቱ ገመቹ ደግሞ መጣና 'ባለቤቴ ውጪ ጉዳይ ሚኒስቴር የሚሠሩ ሰዎች ሁሉ የመዘዋወርና የዕድገት ዕድል ሲያገኙ እሷ ብቻ ስለቀረባት ትንሽ አዝናለች። አሁን ግን ካናዳ ቦታ አግኝታለችና ይሄንን ለርስዎ ላሳውቅ ነው' አለኝ።

«መንግሥቱ፣ አንተ ሕመምተኛ ሆነሃል። አሁን ባለህበት ሁኔታ ባለቤትህ ካናዳ፣ አንተ አዲስ አበባ እንዴት ይሆናል? ገንዘብ ፍለጋ ነው ወይስ ያደረገህ ሥጋት አለ?» ብለው፣ 'አይ እኔ ችግር የለብኝም። ግን ፈቃድም ከሆነ እሷ ትሂድ' አለ። መንግሥቱ ገመቹ እስከ ዛሬ ድረስ እንዲህ ያለ ነገር ጠይቆኝ ወይም በግል ጉዳዩ አስቸግሮኝ አያውቅም። አሁን እኔ የሱን ሚስት ትሂድ፣ አትሂድ? ብዬ በግል ሕይወቴ ውስጥ ገብቼ ውሳኔ ልሰጥ ነው? ብዬ አሰብኩ። የተረዳሁት ነገር ቢኖር ግን ሰጧ ሁሉ ነገሩ አልቋል ብሎ ማመኑንና ተስፋ መቁረጡን ነው።

ተስፋዬ ወልደሥላሴም፤ ሌሎችም ስማቸውን ለማንሳት የማልፈልገው ሰዎች እየመጡ የምንደብቅዎት ነገር የለም። የምንሰማው ሁሉ የሚያስደስት አይደለም። ከቀን ወደቀን የምንሰማው ጣርማ በር ተያዘ። ይህ ተያዘ ነው። የሠራዊቱም ሁኔታ ተስፋ አስቆራጭ ነው። እርስዎ ራስዎ ያዘጋጁት ጦር መበተኑን አይተዋል። እኛ እዚህ የምንሆነውን እንሆናለን። ቤተሰብ ግን ከኛ ጋር የሚሰቃይበት ምክንያት የለም። ይህ ቤተመንግሥት ደግሞ የመጀመሪያው ዓላማ ነው። ባለቤትዎንና እነኚህን ሕፃናት እዚህ አስቀምጠው እንዴት ሊሆኑ ነው? እርስዎስ ቢሆኑ እንዴት ሥራ ይሠራሉ? ወይ ከዚህ ግቢ ወጣ ብለው ሌላ ዘመድ ጋ ይቀመጡ፤ ያለዚያም አምባላደር አሥራት ቋ ይሂዱ የሚል ሐሳብ አቀረቡልኝ።

«እናንተ በቃ ወያኔ ይገባል ብላችሁ ቆርጣችሁ አምናችኋል ማለት ነው? ሕዝቡስ ይህን ሲሰማና ሲያይ ምንድነው የሚለው?»

«እኛ ከዚህ የከፋ ጊዜ ይመጣል ብለን አናስብም። ቁርጠን እንንገርዎት። ሠራዊቱ የሚዋጋ አይመስለንም። ራስዎም ባይንዎ እንዳዩት ወታደሩ ጥሎ ወደየቤቱ እየገባ ነው። በበኩላችን አብረንዎት የሚከፈለውን መሥዋዕትነት ለመክፈል ዝግጁ ነን። ነገር ግን ልጆቹን ወደሌላ ቦታ መውሰድ አለብዎት። እርስዎም ቢሆኑ በሌሊትተር በየቦታው መሄድዎን አቁሙ አሉኝ።»

እንግዲህ ከዚህ ሁሉ በኋላ መጨረሻ ላይ ነው ቤተሰቤን ለመላክ የወሰንኩት። ያም ሆኖ ቤተሰቤን የምልክበት ቦታ አልነበረኝም። ባለቤቴና ልጆቼ ከዚያ ወጥተው የሚሄዱበት ቦታ አልነበራቸውም። ሌላ ቤት የለኝ። ጎጆ የለኝ። ዘመድ የለኝ። ሽማግሌ አባቴ ብቻ ነበር ያለው። ማን ጋ ላስቀምጣቸው እችላለሁ? ስለዚህ ዚምባብዌ አምባላደር የነበረው አጎቴ አቶ አሥራት ወልደ በወቅቱ አዲስ አበባ ይገኝ ስለነበር «እነዚህ ሕፃናቶችና ባለቤቴ አንተ ጋ ይቆዩ» ብዬ የላኳቸው በዚህ የተነሳ ነው። ውባንቺና ልጆቼ ከአሥራት ጋር በቻርተር አውሮፕላን ለመሄድ ተቀጣጥረው ነበር። እነሱ ያን ዕለት ከአዲስ አበባ የተነሱት አሥራት በአንዳንድ ጉዳዮች እዚያ (አዲስ አበባ) ትንሽ በመሰንበቱ እንጂ ቀደም ብለው ነበር መሄድ የነበረባቸው። ከባላቴ ፕሮግራሜ ጋር ምንም ግንኙነት አልነበረውም። ይህ ያጋጣሚ ጉዳይ ነው።

በጥያቄሽ ላይ ያክልሺው ነገር ደግሞ 'ይህ መጀመሪያውኑ የታቀ? ነገር ነው። ቤተሰብን አሸሽተህ የለም ወይ?' ነው። ቤተሰቤ

የወጣው ቅድም እንደነገርኩሽ ቤተመንግሥት ውስጥ ብቻችሁን መገኘት የለባችሁም የሚለው ግፊት ስለመጣ ነው። 'ለሥራውም ቢሆን ወደ ጎሳ ሳታስብ መሥራት የምትችለው ለባለቤትህና ለልጆችህ ደህንነት እያሰብክ አይደለም' ሲሉኝ እኔም ነገሩን አመንኩበት። እውነት ነው በኔ ላይ የሚመጣውን ለመቀበል ዝግጁ ነኝ። እኔ ብወድቅ፤ እነኚህ ወንበዴዎች አዲስ አበባ ቢገቡ ደግሞስ? ማን ያውቃል? የራሴስ ሠራዊት ቢነሳና እዚህ አንድ ግርግር ቢፈጠር እነኚህን ሕፃናትና ይቺን ሰው ማስገደል የለብኝም። ባለቤቴ ደግሞ በሽተኛ ሆናለች። ከአብዮቱ ፍንዳታ ጀምሮ ያደረገት ጭንቀትና ሥጋት በሽታ ላይ ጥሏታል። ከዚያ አጎቴን ውሰድልኝ አልኩት።

ገነት - ልጆችዎ ገን ቀደም ብለው በገመቱ መጀመሪያ ላይ ሐራሪ መጥተው ትምህርት ቤት ገብተው ይማሩ ስልገባ አንዳ?

መንግሥቱ - የኔ ልጆች?

ገነት - አዎን። ስማቸውን የማልጠቀስዎ የርለዎ ክፍተኛ ባለሥልጣን የነበረ ሰው በመስከረም ወር አካባቢ ሐራሪ በመጡ ጊዜ ልጆቹ ትምህርት ቤት ገብተው እየተማሩ እንደነበር ማየታቸውን አረጋገጠውልኛል።

መንግሥቱ - ሐራሪ የነበረችው ትልቋ ልጄ ናት። ሌሎቹ አዲስ አበባ ነበሩ። እሷ ናዝሬት ትምህርት ቤት 12ኛ ክፍል በከፍተኛ ማዕረግ ከጨረሰች በኋላ ሕክምና ፋኩልቲ ገብታ ለመማር ፈልጋ ነበር። ነገር ግን በሃገር ውስጥ ትምህርቷን መቀጠል አልፈለገችም። ለምን እንዳልፈለገች ስጠይቃት 'እኔ የመንግሥቱ ልጅ! የመንግሥቱ ልጅ! እያሉ የትምህርት ቤቴ ልጆች እየተጠቋቋሙብኝ እንደ ጠጣ ተከብቤ እየታየሁ መማር ስልችቶኛል። እስከሃሬ በዚህ ዓይነት እየተቸገርኩ ነውና የኖርኩት አሁን ደግሞ እንደዚህ ያለ ከፍተኛ ትምህርት እንዴት ሆኔ እንድማርና ውጤት እንዳለመጣ ትፈልጋለህ?' ብላ አስቸገረችኝ። «እንግዲህ የኔ ልጅ ሆነሽ እንግሊዝና አሜሪካን ተልከሽ መማር አትችይ። እነኚህ ሰዎች የኔን አይን ለማውጣት የሚፈልጉ ሰዎች (ሳቅ) እና ንተን ለመቀበልና ለማስተማር ዝግጁ አይደሉም። ይህንን ተረጿ እንጂ» ብላት፤ 'ካልሆነ እቤት እቀመጣለሁ' አለች።

ስለዚህ እንደ መፍትሔ ያገኘሁት እስራኤል አገርን ነበር። በዚያን ጊዜ ከኛ ጋር ለመግባባትና ለመቀራረብ ፍላጎት እያሳዩ ነበር።

አገራቸው በአረቦች የተከበበች በመሆኗ የፀጥታ አጠባበቃቸው ጥሩ ነው አልኩና «እስራኤል አገር በእንግሊዝኛ የሚያስተምር ዩኒቨርሲቲ ካለ ጠይቁልኝ» አልኩ። ግሩም የሆነ ዩኒቨርሲቲ አላቸው፤ በተለይ በሕክምና በጣም ጎበዞች ናቸው ተባለና እዚያ ላኳት።

አንድ ዓመት ያህል ቆይታ ስትመጣ እንግሊዝኛ ያስተምራል የተባለው ዩኒቨርሲቲ ትምህርቱ የሚሰጠው በሒብሩ፣ በዚህ ላይ ኪቡትዝ መሄድ አለብሽ ሲሏት ተበላጭታ መጣች። ከዚያ አንድ ዓመት እቤት ቁጭ አለች። በሰጩ ልጅ ናት። ጥሩ ጭንቅላት አላት።

ገነት - ትሰገሥት ናት?

መንግሥቱ - አይደለችም።

ገነት - ትምህርት ናት?

መንግሥቱ - አዎን። ከዚያ በኋላ ቢቸግረኝ ነው እንግዲህ እሷን የትም አገር መላክ አለመቻሉን ስረዳ ዚምባብዌ ዩኒቨርሲቲው ጥሩ መሆኑንና ሜዲካል ፋኩልቲ መኖሩም ሲረጋገጥልኝ ይሄንን የነገር ኳት። «እንግዲህ ልጄ ይቅርታ አድርገልኝ። የኔ ልጅ በመሆን ምክንያት ወደምዕራብ አገር ልልክሽ አልችልም። ለደህንነትሽ ዋስትና የለኝም። የሚቀበልሽ ዘመድ፣ ወዳጅም የለኝም። መማር የምትችይው አፍሪካ ውስጥ ነው። የሚታመን ወዳጅና ዘመድ ያለበት ዚምባብዌ ነው። እዚያ ሄደሽ ተማሪ» አልኳት። በቃ የመጣችው እሷ ናት እንጂ ሌሎች እዚያው ነበሩ። በመጨረሻ ግን ባለቤቴን «የሚመጣው ነገር ስለማይታወቅ ሁኔታ እስኪለወጥ ድረስ ሂጂ። የሚመጣው ነገር ስለማይታወቅ እዚህ መቆየትሽ በብዙ መልኩ አልተደገፈም። ይህ ቤተ መንግሥት የውጊያ ሜዳ ሊሆን ይችላል» ብደት ልጆቿን ይዛ ሄደች። በኔ ዓላማና ዕቅድ በቃ የነሱ ሕይወት ከተረፈና ከዚህ ራቅ ካሉልኝ ስለራሴ ግድ የለኝም። ኢትዮጵያን የሚሉ ወኔ ያላቸው ታማኞቹን ሰብስቤ ከዚህ በኋላ አሁን ሞቴን ማሳመር ብቻ ነው አልኩኝ።

ገነት - እዚህ ላይ ካነሱት አይቀር ብዙ ሰው እኮ የጠበቀው መንግሥቱ ኃይለማርያም «ዳግማዊ ቴዎድሮስ ይሆናል» ብሎ ነበር። «ሁሉ ነገር ካልተሳካሉት ሕይወቱን ያጠፋል» ነበር የሚሰው ሕዝቡ። ነገር የተገላበጠሽ ሲሆን «ዳግማዊ ቴዎድሮስ ይሆናል ስንል ጥሎ ሸሸ። ቤተሰቡን ልጆቹን ካሸሸ በኋላ ሐራሪ ገባ» ይሰደታል። ለዚህ የሚሰጡት መልስ አለ?

መንግሥቱ - መጀመሪያ ነገር ቴዎድሮስ ለመሆንም ላለመሆንም አካሄዴ ምን ለማድረግ ነበር ነው? የወጣሁት በዚያው ለመቅረት አልነበረም።

«የመጨረሻውን መከላከል አድርገን ባይሆንልን እንኳን ወደሌላው ክልል ሄደን ውጊያውን መቀጠል እንችላለን። ወንበዴዎች እንኳን ከአዲ ዳር አሮጌ ጠመንጃ ይዘው ተነስተው እዚህ ደርሰዋል። ደቡብ ሠራዊት አለ። ብላቴ ሠራዊት አለ። የራሴ ብርጌድ አለ። የአዲስ አበባ ክልል አለ። እነዚህ በኋላ የተቀጠሩና አዳዲስ ቅጥሮች እንዲሁም ከውስጣችን በወያኔ ፖለቲካ የተበከሉ ሰዎች እየበረገጉ ግምባሩን እየጣሉ ቢመጡም በመጨረሻ ላይ የተወሰነ ኃይል ተሰባስቦ በደቡብ በኩል ከቻይና የሚመጣውን መሣሪያ አስገብቶ ወንበዴዎቹን ልባቸውን ማጥፋት ይቻላል። በሚናገሩት ቋንቋ እየተናገርን እነሱ እንደሚያደርጉት በጎራላ ውጊያ ልንጫወትባቸው እንችላለን። ይህን ለማድረግ የሚያቅተን ምንድነው? በእርግጥ የሚመሩትን ሃገርና ሕዝብ ትቶ እንደገና ጫካ ገብቶ መዋጋት ራሱን የቻለ መራር አማራጭ ቢሆንም በምዕራብና በደቡብ ኃይለኛ ወሳኝ የሆነ መልሶ ማጥቃት ልንሰነዘር እንችላለን» ብዬ ይሄን ሰንደኞቹ ሁሉ አማካሪያቸዋለሁ። የመጨረሻው አማራጭ ይህ ነው።

ስለዚህ በኬንያ በኩል የምናገኘው ድጋፍ ለዚህ ጥረት ወሳኝ ነው። የመጨረሻ ተስፋችን ደግሞ ከቻይና የሚመጣው መሣሪያ ነው። ለዚህ ነው እኔ ከፍተኛ ትኩረት የሰጠሁትና ይሄንን እውን ለማድረግ ወደ ኬንያ በምስጢር ልሄድ የፈለግሁት።

በእቅዴ መሠረት ብላቴን ጠቅላይ ሠፈራችን ብናደርግ እዚያ የተሰበሰበው ጦር ቀላል አይደለም። ለባህር ወለድ ሠራዊት አንድ ብርጌድ እየሰለጠነ ነው። አሥር ሺህ የዩኒቨርሲቲ ተማሪ እየሰለጠነ ነው። ይህ ብቻ ራሱ በቂ መሣሪያ ቢያገኝ በጎራላ ውጊያ ውጤት ልናመጣ እንችላለን። ሃገሩ ደናማ ነው። ውሃ ፈሰስ ነው። ሽለቆ አለው። ምርት አለ። ከብት አለ። ሁሉ ነገር ሞልቷል። ወዲያ ወዲህ እየተንቆራጠጥን ልባቸውን ልናጠፋው እንችላለን እንጂ እንዴት ነው እንዲህ መሰስ ብለው አዲስ አበባ የሚገቡት? በዚህ ጊዜ ውስጥ ደግሞ የተታለ ሰው ሰው ሁላ ሻዕቢያ ኢትዮጵያዊነትን ተቀብሎ በሕብረት የጋራ መንግሥት መመሥረት እንደማይሻና የወያኔም አደገኛ በዘርና በጎሣ ሕዝብን የመከፋፈል ዓላማ ምን ጠንቅ እንደሚያስከትል በተጨማሪም አይቶ ይገነዘባል የሚል እምነት ነበረኝ። ይሄንንም ከምቀርባቸውና ከማምናቸው ሰዎች ጋር ተነጋግራለሁ።

የደቡብን መተላለፊያ ክፍት ለማድረግና ብላቴን መነሻ አድርገን ትግሉን እንድንቀጥል የፈለግሁትም በነዚያ ትኩስ ኃይሎች

(የዩኒቨርሲቲ ተማሪዎች) ላይ እምነት ስላሳደርኩ ነው። በአካል ጥንካሬያቸውም፣ በወጣትነታቸውም፣ በትምህርታቸውም ጥሩ የጎራላ መሪ ይወጣቸዋል። የደቡብ ሕዝብ ደግሞ በአብዮቱ ተጠቃሚ ነው። ደጋፊዎችንም ነው። ጥሩ ማህበራዊ መሠረት ይኖረናል።

እኔ ከነዚህ ሰዎች ጋር 17 ዓመት ሙሉ ተጓዥኩ፣ ተጓዥኩ እስካሁን ድረስ የተገኘው ውጤት ራሱ ትምህርት ሰጥቶኛል። ይህ ዝምብሉ ሠራዊት መሰብሰቡና በተወሰኑ መኩንኖች ሥር መሠማራቱ ከእንግዲህ ወዲህ ያከተመለት ነገር ነው።

በዚህ ሁኔታ ነው እንግዲህ ወደኬንያ የሄድኩት። ቀደም ብዬ እንዳስረዳሁት በኬንያ በኩል ይሆናል ብዬ የጠበቅሁት ነገር ገላይሳ ቀረ።

ወደጥያቄሽ ልመለስና ጻግማዊ ቴዎድሮስ ትሆናለህ ተብሎ ሲጠበቅ ትተህ ወጣህ ነው። እሳቸው የሞቱበት ጊዜና ሁኔታ የተለየ ነው። ለዐፄ ቴዎድሮስ ትልቅ አድናቆት አለኝ። ከጉጃም፣ ከትግራይ፣ ከሸዎ፣ ከጉንደር መሳፍንት ጋር 12 ዓመት ሙሉ ሲቀጣቀጡ አንድ ቀን ሳያርፉ በድንኳን ኖረው የወደቁ ጀግና ናቸው። ያሽነፋቸው እንግሊዝን በራቸው ድረስ ያመጣው ማነው? ሲወጋቸው የኖረው ሽፍታ ነው። ተከበቡ። ምርጫ አልነበራቸውም። ሽግግቸውን ጠጥተው ሞቱ። ይህ አንድ ጀግና መጨረሻ ላይ እጁን ላለመስጠት የሚወስደው ቆራጥ ውሳኔ ነው።

ወደኔ ስንመጣ እኔ አዲስ አበባ ብቆይም በዚያ በተበላሽ ሁኔታ፣ በተዳከመ አመራር ከማን ጋር ምን እንደምሠራ ለመገመት ያስቸግረኛል። እርግጥ ተስፋ ላለመቁረጥና እጅ ላለመስጠት በደቡብ በኩል ይህ መሣሪያ ቢገባልን ኖሮ የጎራላ ውጊያ ለማድረግ በዚህ ብቻ የመጨረሻ ተስፋዬን ጥዬ ተነስቼ ነበር።

ከዚህ በተረፈ የኛ ባለሥልጣኖች እንዳደረጉት ተሰልፌ ሄጀ፣ ተራጠብቄ (ከት ብለው በመሳቅ) እጀን አልሰጠሁም። አሁን ሳስበው ገርም ይለኛል። ሰው ዘላለማዊ አይደለም፤ ሁላችንም እንሞታለን። ለምን አልሞቱም? ተንጋግተው ሄደው እጃቸውን ከመስጠት?

እነሱ የመሰላቸው አሜሪካኖቹ ሁሉንም በጠረጴዛ ዙሪያ አስቀምጠው አንተ እዚህ ቦታ፣ አንተ በዚህ በኩል (እየሳቁ) ተብለው ሁሉም የተለያዩ ፉካ ተሰጥቶት ሕይወት እንደሚቀጥል ነው የገመቱት። አሜሪካኖቹ እኔን ለማስወገድ ፍላጎታቸው ነበር። ይህንን ሐቅ ራሳቸውም አልካዱም። የመንግሥቱ ኃይለማርያምን መንግሥት

በቀላል ገንዘብና ጊዜ እንዲህ ማድረግ ስንችል፣ ሳዳም ሁሴንን ግን አልቻልንም ብለው በይፋ ተናገረዋል።

ፓርቲ አባሎቻችን ቢባሉ ከኛ ወዲያ ለአብዮቱ የተሰለፈ ላሳር ሲሉ ከርመው ጠመንጃ ሲሰጣቸው የአባልነት ካርዳቸውን ወርውረውልን ነው እኮ የሄዱት። እንዳው ለመሆኑ እኔን በዚህ ሁኔታ (በሸሽት) ሊያማና ሊተኝ የሚችል ስንት ሰው አለ? እኔ አልተፈተንኩም? ደቡብ ሠራዊት ነበረን። በየቦታው ጦር ነበረን። ከሞላ ጎደል ወደ 30 ሺህ የሚጠጋ ጦር ነበረን። የጠፋው ልብ ነው።

ለትግራይ ሕዝብ ያለኝ አክብሮት ምንጊዜም አይቀንስም። የትግራይ ሕዝብ ከሌላው የኢትዮጵያ ሕዝብ የተለየ ነው ብዬ አላምንም። ከውስጡ ስለወጡት ወንበዶዎች ግን እውነቱን ከመናገር ወደጎላ አልልም። ይቅርታ ይደረግልኝና ሐቁን ከመናገር አላፈገፍግም። ድቅቅ ያሉ ጎላቀሮችና መሐይሞች ናቸው። እነሱን ተቋቁሞ መመለስ ነው ያቃተን። እነሱ አዲስ አበባ ድረስ ሲመጡ፣ የኛ ካድሬዎች (ጠረጴዛውን እየመቱ) የኛ ፓርቲ አባሎች ጠመንጃ ስንሰጣቸው ጠመንጃውን ወረውሩልን። ካርዱንም ወረውሩልን።

የጦር አዛዦቹን ብትይ አ...ንድ ጄኔራል (ሲናገሩ ረገጥ እያደረጉ) አ...ንድ የጦር አለቃ ሃያና ሠላሳ ወታደር አስከትሎ ለጊዜው እንኳን ትንሽ የተንቆራጠጠ አለ እንዴ? ማ...ነው? ማነው ለመሆኑ ከሴት ከወንድ የኔን ወንድነት ጥያቄ ውስጥ ለማስገባትና ለመፈተን የሚሞክረው? የኔን ድፍረትና ወኔ ጥያቄ ውስጥ ሊያስገባ የሚችለው? ይህንን ህሊና ያለው ይመርምረው። የት ነበሩ በፈንጂ ማሳ ላይ ስረማመድ? ጦሩ መሐል አልነበርኩም እንዴ? ትግራይ አልነበርኩም እንዴ? ኤርትራ አልነበርኩም እንዴ? ጅጅጋ በተከበበ ጊዜ ማን ገፍቶኝ ነበር የሄድኩት? ይከተሉኝ ነበር እንጂ ተከትያቸው አውቃለሁ እንዴ? ባብዮቱስ ጊዜ እኔ እንደመለስ ዜናዊ የጥይት መከላከያ እያደረግሁ ጥይት በማይበሳው መስታወት ውስጥ ቆሜ ነበር እንዴ አደባባይ የምወጣው? ብረት ለበስ መኪና እያንጋጋሁና ወታደር ግራና ቀኝ እየማገርኩ፣ ትራፊክ እያስቆምኩ ነበር እንዴ አዲስ አበባ ውስጥ የምዘዋወረው? ደረቴን ገልብጬ አልነበር እንዴ በከተማ፣ በገጠር፣ በየገበሬው ጎጆ ስገባ የነበረው? ይህ ሁሉ በሕዝቡ ላይ በነበረኝ እምነት ነው።

ይህን ሁሉ ያነሳሁት ራሴን አንቱ ለማለትና ለመመዳደቅ ሳይሆን የኢትዮጵያ ጠላቶች 17 ዓመት ሙሉ የፈተኑኝ ሰው ነኝ። ከወያኔ

የበለጠ የታጠቀ በመንግሥት ደረጃ የተገነባ ሠራዊትም (ሶማሊያ) በወረረን ጊዜ የተፈተኑ ሰው ነኝ። ማውራት ቀላል ነው። ማድረግ ሌላ። ባጠቃላይ የወጣሁበት ሁኔታ ይህ ነው። የሄድኩት ካገር ወጥቼ ለመቅረት ሳይሆን የመጨረሻ የቀረኝን ዕድል ለመሞከር ነበረ።

ገነት - እስከ አንደኛው ክብላት ጀምሮ ሐራሪ እስኪገቡ ድረስ የነበረውን ሁኔታ ሲደገጡልኝ ይቸሳሉ?

መንግሥቱ - ብላቴ ስንሄድ ባወጣነው ፕሮግራም መሠረት ጉብኝት ካደረግን በኋላ ስንነጋገር ውለን እዚያው አድረን በማግሥቱ ለመመለስ ነበር ዕቅዳችን። አገሩ ሞቃት በመሆኑ ቀለል ያለ ልብ ልብ ለመልበስ ፈለግሁና ለገበርዲን ማላባሽ አብሮ የመጣ ሽሚዝ ለመልበስ አስቤ በኋላ ሃሳቤን ለውጫ ለቆላ የምትሆን በጣም ስስ ካኪ ልብስ ነው የለበስኩት። ጃኬት አልያዝኩም።

ፕሮግራሙን አዳር ቢሆንም እንደጨረሰን ቶሎ ጽንደምንመለስ ለሁሉም ተነግሯል። ለፓይሎቱም ለሌሎቹም ተነግሯል። እኔ ሃሳቤ ብላቴ ከመሄዳችን በፊት ኬንያ ቶሎ ደረሰ ብዬ ለመመለስ ነው። በምስጢር እንዲሆን የፈለግሁት ከምሄድበት ጉዳይ ከፍተኛ ምስጢርነት ሌላ በአቅራቢያዬ ያለም ሆነ ሌሎች እንዳያውቁ የፈለግሁበት ብዙ ምክንያት አለ። በአገር ውስጥ ብዙ ችግር አለን። የኔ መሄድ ቢታወቅ ያንን አጋጣሚ ለመጠቀም የሚፈልጉ ኃይሎች ካሉ ለነሱ ዕድል ላለ መስጠት ነው። በውጪም ደግሞ ከፍተኛ ውጥረት ላይ ናቸው ተብሎ እንዳይተረጎም ነው። መንግሥቱን በዚህ ሰዓት አስነስቶ ኬንያ የሚወስደው ነገር ምንድነው? የሚል ጥርጣሬ እንዳያደር ነው። ቢሆንልኝ ኖሮ የኬንያውን መሪ እዚያው ኤርፖርት አነጋግራለቸው ብመለስ ደስ ይለኝ ነበር።

ፓይሎቱን «እንደዚህ መሄድ አስቤያለሁ» ስለው፣ ካርቲ አልያዝኩም አለ። «ያለ ካርታ ብንሄድ ችግር ይፈጥርብሃል ወይ?» ስለው፣ «አይ የሚቻለውን እናደርጋለን። ምንም አይደለም» ነው ያለኝ እንጂ፣ «ያለቸግረኛል» አላለኝም። ኬንያ ልንደርስ ስንቃረብ ቪ.አይ.ፒ ይዣለሁኝ ብሎ አስታውቋል።

አምስት ሰዓት ኬንያ ደረሰን። አውሮፕላን ጣቢያው እንዳረፍን አብረውኝ የነበሩት ወርደው «የመጡት ፕሬዝዳንት መንግሥቱ ናቸው። ፕሬዝዳንት አራፕ ሞይን ማነጋገር ይፈልጋሉ» ብለው ያሳውቃሉ።

የኬንያ ፖሊስ ኮሚሽነሩ ወዲያው ሲሮጥ መጣ። ከአውሮፕላኑ ሳልወርድ እውስጥ እንዲገባ አድርጌ አነጋገርኩት። «ፕሬዝዳንት አራፕ ሞይን እዚሁ አውሮፕላን ማረፊያ ሰጥቂት ጊዜ ላነጋግራቸው ፈልጌ ነበር። ብርቱ የሆነ የአገር ጉዳይ ነውና ገብተህ ለራሳቸው ንገር፣ አደራ» አልኩት። እሱም «እሺ» አለና ከመውጣቱ በፊት አውሮፕላኑን አሁን ካቆምንበት ቦታ ትንሽ ፈቅ ብለን እንድንቆም ማድረግ ይችል እንደሆነ ጠየቅሁት። ይህን የጠየቅሁት ለምንድነው የቆምንበት ቦታ አውሮፕላኖች የሚተላለፉበት በመሆኑና ፕሬዝዳንቱም ሲመጡ የኛ አውሮፕላን፣ ባንዲራውም፣ ምልክቱም ታይቶ ዓይን እንዳይሰብ ከእ ይታ ዞር እንዲል ለማድረግ ነው። እሱም «እሺ» ብሎ አሁንም እንዳ መጣጡ ሮጦ መልክቱን ሊያደርስ ሄደ። እኛም ትንሽ አለፍ ብለን ቆመን መጠበቅ ጀመርን።

ሲመለስ በሚኒስትር ደኤታ ማዕረግ የፕሬዝዳንቱ ልዩ ረዳት ከነ በረው ሰው ጋር መጣ። ክቡር ፕሬዝዳንት በምስጢር ለመነጋገር ይህ ቦታ ጥሩ አይደለም። ምስጢሩ እንደተጠበቀ ሆኖ አስፈላጊውን ነገር አዘጋጅተናል። መኪናም ቀርቧል። ፈቃድም ቢሆን ቤተ መንግሥት ብንሄድ ይሻላል» አለኝ። «እኔ እንኳን ከሰዓት እጥረትም አኳያ እዚሁ ብንነጋገር» ብዬ ነበር ስለው፣ «እሳቸው ሊመጡ ፈቃደኛ ናቸው። ነገር ግን እርስዎ በጠየቁት መሠረት ምስጢርነቱን ለመጠበቅና ሳት ታዩ ለመነጋገር ኤርፖርቱ አመቺ ስላልሆነ ብቻ ነው» አለኝ። «እሺ» ብዬ ለኔ ሰዎች «እናንተ ከዚህ አትውጡ። መታየትም አያስፈልግም። እኔ ካንድ ሰዓት ባነሰ ጊዜ ውስጥ ጨርሼ ቶሎ አመለሳለሁ። እዚሁ ጠብቁኝ» ብደቸው ሁለት ወታደሮችንና ደመቀ ባንጃውን ብቻ አስከትዬ ሄድኩኝ። ቤተመንግሥት ገባሁ።

ንግግራችን አጭር ጊዜ የወሰደ ቢሆንም በተቻለ ፍጥነት ግንዛቤ እንዲያገኙ ገለጻ አድርጌላቸው ወደፊት በኬንያ በኩል መሣሪያ የምናስ ገባበትን መንገድና እሳቸው በዚህ ረገድ ሊረዱን የሚችሉበትን ሁኔታ ነበር እየተነጋገርን ያለነው። ለመሣሪያ ብቻ ሳይሆን ማንኛውንም ከውጪ የምናስገባውንም ሆነ ወደውጪ የምንልከውን ነገር በሞምባሳ በኩል እንድናደርግና በዚህ የውጪ ንግድ ልውውጣችን ኬንያ እንድትተባበረን ነው።

«ታዲያ ምን ችግር አለ?» አለኝ አራፕ ሞይ። «በዚህ ለመተባበር ምንም የሚያስቸግረን ነገር የለም። ደግሞም የጋራ ስምምነት አለን።

(ለማሊያ በሁለታችንም አገሮች ላይ በምታነሳው የግዛት ጥያቄ የተነሳ የተፈራረምነው የጋራ መከላከያ ስምምነት አለ።) የተፈራረምነው ስምምነትም እኮ ይገዛኛል። ይህ ምን ችግር አለው። እንረዳለን? አሉኝ።

በዚህ ዓይነት ከላቸው ጋር እየተነጋገርን እያለን ስድስት ሰዓት ሆነ። ፕሬዝዳንቱ ምሳ በልታችሁ ነው የምትሄዱት። ያንድ ሰዓት ተኩል፣ ግፋ ቢል የሁለት ሰዓት በረራ ነው። ብትቸኩሉም፣ ምንም ቢሆን ምሳ ሳትበሉ አትሄዱም አሉኝ።

በዚህ መሐል ትዝ ይለኛል የፕሮቶኮል ሹማቸው ነው ይመጣና አንድ ነገር በጀሯቸው ሹክ ይላቸዋል። ቴሌግራምም በእጁ ይህል፤ ሰጣቸው። እሱን እያነበቡ ፊታቸው ክስም ሲል ይታያል። እጃቸው ሁሉ ተንቀጠቀጠ። እኔ ነገሩ አልገባኝም። ለካ ከአዲስ አበባ «ከሥልጣን ወርዷል» የሚለው ዜና በሬዲዮ ተላልፏል። አራፕ ሞይ ፊታቸው ቅጭም እንዳለ ወረቀቱን አስቀመጡና «ወደ ምሳ እንሂድ» አሉ። አብረን ወደ ምግብ ቤቱ ሄደን ምሳ በላን።

ከምሳ በኋላ ሻይ እየጠጣን እያለ ያንን ቴሌግራም ሰጡኝ። በእን ግሊዝኛ ነው። አነበብኩት። አክታትሎ ወዲያው የኛ ኤምባሲ የፖለቲካ ኢታሪ ነው ይመስለኛል መጥቶ ያማርኛውን ትክክለኛ ቅጂ ሰጠኝ። አምባሳደሩ በወቅቱ አልነበረም። «መቼ ነው ይህ የተነ ገረው?» አልኩት። አሁን በስድስት ሰዓቱ የዜና ፕሮግራም ላይ ነው የተነገረው አለኝ።

ወዲያውኑ ወደአዲስ አበባ ስልክ ደወልኩ። ተስፋዬን ላገኘው አልቻልኩም። «ስብሰባ ላይ ናቸው» ተባለ። ስልኩን ከተቀበለው ሰው አንዳንድ ነገር ለማጣራት ሞከርኩ። ብዙ ሊነገረኝ አልቻለም። በበኩሌ «እነሱ ከተሳካላቸውና ከሆነላቸው፣ ኢትዮጵያን ከዚህ ችግር ማው ጣት ከቻሉ፣ ደስታውንም አልቻለው። ለማንኛውም በድጋሚ እደው ላለሁ» ብዬ ዘጋሁ።

በጥቂት ደቂቃዎች ውስጥ ነገሮች ስለተለዋወጡ የላቸውም ሁኔታ መለወጥ ጀመረ። አሁን እኔ የኢትዮጵያ መሪ አይደለሁም።

ለኔ ይህ ፕሮብሌም አልነበረም። ጥያቄው አገርን የማዳን ጉዳይ እንጂ ማን ሥልጣን ላይ ወጣ፣ ማን ከሥልጣን ወረደ የሚለው ነገር አይደለም። ተስፋዬ ማለት የኮርስ ጓደኛዬ፣ የጦር ጓደኛዬ፣ ብዙ ነገር አብረን ያሳለፍን ሰው ነው። እሱ መስሎት እኔ ወጣ ስል ቦታው ላይ

ቁጭ ቢልም ለኔ ያ ሁለተኛ ነገር ነበር። ትልቁ ነገር ተባብረንና ተጋ ግዘን አገር የማዳኑ ጉዳይ ነው። ይህን ለፕሬዝዳንት አራፕ ሞይ ነገርኳቸው።

አሁን እንደሁኔታው የኔም ጥያቄዬ ተሻሻለ። ማለትም ወደፊት በሞምባላ ወደብ በኩል የንግድ ልውውጥ የምናደርግበትን መንገድ መፈለጉ እንደተጠበቀ ሆኖ አሁኑኑ ባስቸኳይ የኔ ወደቻይና መሄድ የወቅቱ አንገብጋቢ ጥያቄ ሆነ። ምክንያቱም ከቻይና የገዛነውን መሣ ሪያ ጉዳይ ለመነጋገር ቶሎ መሄድ አለብኝ። ስለዚህ አውሮፕላን ሰጥተውኝ ወደዚያ ለመሄድ እንዲተባበሩኝ ነው የጠየቅኳቸው።

እሳቸው ለጥያቄዬ መልስ ለመስጠት ባለሥልጣናቸውንም፣ አሜሪካኖችንም ማማከር ነበረባቸው። እኛን ምሳ ብሎ በሚሉን ጊዜ ሁሉ የሚገባው፣ የሚወጣው ሰው ብዙ ነው። ሁኔታው ሁሉ ደስ አይልም። መኪና ይሄዳል፣ ይመጣል። ወጣ ብለው በስልክ ተነጋግ ሬው ይመጣሉ። ለማንኛውም ገና አሜሪካኖቹን ሳያገኛቸውና እነሱም ተፅዕኖ ሳያደርጉባቸው ጥያቄዬ ከብዳቸዋል። እኔ የጠየቅኳቸው ወደ ቻይና ለመሄድ ነው። ትንሽ ከበድ አላቸው። ከሰዎቹ ጋር ልምክርና መልስ እስጥላለሁ ብለውኝ ብዙ ሰዓት ጠበቅሁ።

ነገሩን ለማሳጠር የቻይናውም ነገር የማይሆን ሆነና «ዚምባብዌ ድረስ የምሄድበት አውሮፕላን ቢተባበሩኝ ከዚያ በኋላ ጓድ መጋቤ የቻይናውን ጉዞዬን ሊያመቻችልኝ ይችላልና በዚህ ይተባበሩኛል ወይ?» አልኳቸው። እሳቸውም «ውነትህን ነው። መጋቤ ከቻይናዎቹ ጋር የቆየ ወዳጅነት ስላለው አውሮፕላን ማዘጋጀት ብቻ ሳይሆን ለወደፊቱም የምታስበውን ነገር እሱ ከቻይናዎቹ ጋር በመነጋገር ሊያመቻችልህ እንደሚችል አልጠራጠርም። ለማንኛውም ሄጄ ልማከር» አሉና ይህንንም ካሜሪካኖቹም፣ ከሌሎቹም ተማክረው እስ ኪመጡ እንዲሁ ስጠብቅ አመሸሁ። በስጭትም ተሰማኝ።

መጨረሻ ላይ «ዚምባብዌ ለመሄድ ትችላለህ። አውሮፕላን እስ ኪዘጋጅልህ ቁጭ በል» አሉኝና እሳቸውም አጠገቤ አረፍ አሉ። የዱርውን እያነሳን ብዙ ተጫወትን። አንዴት ሥልጣን ላይ እንደወ ጣን፣ ለሃገራችን አንድነት ያደረግነውን ትግል እያወጋኋቸው በትዝታ አብረን ነገድን። የኛ ትልቁ ችግር ያላቋረጠው ጦርነት ነው። ለዚህ ሁሉ የበቃነው በሻዕቢያና በወያኔ የተነሳ ነው። የኢኮኖሚ፣ የምርት ዘመቻ እያልን ወደ አገር ልማት ባናዘነብልና መጀመሪያውኑ እነሱን

በእንጭጫቸው ብንቀጫቸው ኖሮ አገራችን ዛሬ ያለችበት ውድቀት ላይ አትደርስም ነበረ፤ አልኳቸው።

ሙጋቤ አገሩ ውስጥ ስላልነበረ አሜሪካኖቹ ለምክትል ፕሬዚዳንቱ ሳይመን ሙዜንዳ፣ መንግሥቱ ኃይለማርያም ወደናንተ ይመጣል። በኢትዮጵያ ጉዳይ ጣልቃ ሳይገባ አርፎ የሚቀመጥ ከሆነ ለወጪው እንተባበራችኋለን ይሏቸዋል። ሐራሬ እንደገባሁ ለማረፊያ ይህምባሲዬ አርፋለሁ፤ አልኳቸውና ወደዚያው አመራሁ። ውባንቺና ልጆቼም እዚያው ነበሩ። ምክትል ፕሬዚዳንቱ 'ጎድ ሙጋቤ መንገድ ላይ ነው። ለማንኛውም ለዛሬ ይረፋና ነገ አናያለን' አለኝ። እኔ ግን በዚያን ሰዓት ከሙጋቤ ጋር እንደተገናኘን አምናለሁ። እሱም ሆነ ሌሎቹ ሙጋቤን አላገኘውም ያሉኝን አልቀበለውም። ዚምባብዌ በአሜሪካን ኢንፍሉዌንሽን ሥር እንደነበረች ግልጽ ነው። አሜሪካኖቹ 'ይዋጋል' ብለው ነው የሰጡት። 'ያንተን መሄድ እንደድል ነው የቆጠሩት' ነው ያሉኝ።

ሐራሬ እንደደረሰኩ ወዲያውኑ ለነተሰፋዬ ስልክ ደወልኩ። ያልኩት ምንድነው «እንደኛ ነገር የችግሩ ምክንያት እኔ ከሆንኩ ፊቱን ልትገልጹልኝ ትችሉ ነበር። በበኩሌ ከኢትዮጵያ አንድነት ሌላ ጉባኤ እንደሌለኝ ታውቃላችሁ። በእርግጥ ችግር የፈጠርኩባችሁ እኔ ከሆንኩ በግልፅ ነግራችሁኝ አገር የሚያድን ነገር ካለ የፈለጋችሁትን ብታደርጉ ይገባኛል። ደግሞስ ምን አስቸኳላችሁና የመሄዴን ዜና በሬዲዮ አሳወቋችሁ? አንድ ለሁለት ቀን ብሄድ 'መንግሥቱ የት ገባ?' ብሎ የሚጠይቃችሁ የለ። የኔ ጥቂት ቀናት መሄድ ያልተለመደ ነገር አይደለ። ጎንደር ሄጀ አራትና አምስት ቀን አቀመጣለሁ። ኤርትራ ሄጀ 15 ቀን አቆያለሁ። ሐረር ሄጀ ይህን ያህል አቆያለሁ። ምን አስቸኳላችሁ? እኔን በሁለት ሰዓት ሸኝታችሁ እናንተ በሦስት ሰዓት መሰብሰባችሁስ? ዞሮ! ዞሮ ከተሳካላችሁና ኢትዮጵያን ካዳናችሁ ያንን ሥልጣን እንደማልመኘው የቅርብ ምስክሮቹ ናችሁ። ቸኩላችሁ። አሁንም ምንም አድርጉ ምን ያላችሁበትን ሁኔታ ግለጹልኝ። እኔ ያሰብኩት እንደዚህ ነው» አልኳቸው። ይህን ሳናግራቸው ስብሰባ ላይ ነበሩ። መጀመሪያ ስልኩን የተቀበለኝ ተስፋዬ ወልደሥላሴ ነበር። «የምፈልገው ተስፋዬ ገብረኪዳንን ነው» ብዬው እሱን አስቀርቤ አናገርኩት። ብዙ እንደተቸገሩና በጣም እንደተደናበሩ ግልፅ ነው። የተነጋገርነው በሆላም ነው።

‘እንዴትና ምን ማድረግ ይቻላል?’ ሲለኝ፤

«መሣሪያው ያለበት አገር መሄድ ያስፈልጋል። በአውሮፕላን ሳይሆን በመርከብ ለማቅረብ ተስፋ ሰጥተውኛል። ነገር ግን ወደነሱ መሄድና በገፅ ቀርቦ ማስረዳት ያስፈልጋል። እርግጥ የጊዜ እጥረት ቢኖርም እስከዚያ የሚፈጠረውን ባላውቅም፤ ላሳምናቸው እችላለሁ የሚል ተስፋ አለኝ። ከዚህ ሌላ ተስፋ የለም። ያንን መሣሪያ በደቡብ በኩል ማስገባት ከተቻለ የመጨረሻውን ትግል ለማካሄድ ዕድል ይኖራል። ዝርዝር ነገሮችን በተመለከተ በሻለቃ ደመቀ ባንጃው አጅ ደብዳቤ ልኬልሃለሁና በስልክ ከዚህ ባለፈ የምነግርህ ነገር የለኝም» አልኩት። (ስልኩ ተጠልፎ ይሆናል ብዬ ተጠራጥሬ ነው)። ይሄንን ተነጋግረን እነሱም በስብሰባቸው ላይ ተወያይተውብታል።

ገነት - አርስም በሄዳ ጊዜ ትተውት የሄዱት ገንዘብ ነበር?

መንግሥቱ - ደርግ ውስጥ መንግሥቱ ገመቹ የሚያዝበት ገንዘብ ነበረ። ለውጪ ጉዞ፣ ለሥራ ማስኬጃና ላንዳንድ ወጪዎች የሚውል ገንዘብ ነው። ይህ እንግዲህ ጄኔራል እምቢበል ከሚያዝበት ሌላ፣ የቤተመንግሥቱ ኃላፊ ጄኔራል ፍሬሰንበት ከሚያዙበት ሌላ ነው። ምን ያህል እንደሆነ በትክክል አላውቅም። ይህ ገንዘብ ነበረ። እንደገና ደግሞ ኃይሉ ይመኑ የሚያዝበት ቤተመንግሥት ይቀመጥ የነበረ ሰዓት ሚሊዮን ብር ያህል ከጫት ሽያጭ ገቢ የሆነ ነበረ። ይህን ደግሞ ለሶማሊያና ለሱዳን ነፃ አውጪ ድርጅቶች በየወሩ በቋ ሚኒት ወጪ እየተደረገ የሚሰጥ ገንዘብ ነበር። ለፖለቲካ ጉዳይ የሚወጣ ስለሆነ በምስጢር የሚያዝ ገንዘብ ነው። በገሃድ ሳይሆን በምስጢር ወጪ ይሆናል ማለት ነው።

በአሜሪካን መሪነት በኩዌትና በኢራቅ መካከል በተደረገው የገልፋ ጦርነት ጊዜ እኛ ከኩዌት ጎን ነበር የቆምነው። ኩዌት ለሻዕቢያ ከፍተኛ ርዳታ ስትሰጥ የነበረች አገር ነች። እስከታንክ ድረስ መሣሪያ እየገዛች ስታስታጥቃቸው ቆይታለች። እሷ በሌላ ኃይለኛ ተጠቅታ ተወራሪ ስትሆን እኛ ከፍተኛ ድጋፍ ነበር የሰጠናት። በወቅቱ ደግሞ ኢትዮጵያ የፀጥታው ምክር ቤት አባል ነበረች። በዚህ ላይ የአፍሪካው ክፍል ሊቀመንበር ነበረች። ኒውዮርክ ተስፋዬ ታደሰ የሚባል ሰማርት ልጅ ነበረን። እሱ የሳዳም ሁሴንን ወረራ በሂትለር ናዚዎች ከተደረገው ጋር እያመሳሰለ ኒውዮርክ ላይ ኢትዮጵያን ወክሎ ተናገረ። ኩዌቶች 'ይሄን የመሰለ ድጋፍ ኢትዮጵያ እንዴት

ሰጠችን? ብለው በጣም ተደነቁ። እነሱ ድጋፍ የጠበቁት ከሰማሊያና ከሻዕቢያዎች ነበር እንጂ እኛም ጠላት ነን። በዚህ ደስ አላቸው። ጠቅላይ ሚኒስትሩ በቀጥታ መጣ። ለመካከላችን ለቆየው ወዳጅነት በኛ በኩል የተሰጠው ምላሽ የሚያሳዝን ነበር። ያለማወቅና ስሕተት ነው። በውነቱ እናዝናለን አለ። ካሁን በኋላ የምንረዳዳበትን እናመቻቻለን ብሎ ሄደ። አገሩ እንደደረሰ የ20 ሚሊዮን ያሜሪካን ዶላር ቼክ በኤምባሲው በኩል ላከልን። ብር አይደለም 20 ሚሊዮን ዶላር ቼኩን በስሜ 'መንግሥቱ ኃይለማርያም' ብሎ ነው የላከው።

ያን ጊዜ ራሽያኖቹ መሣሪያ አንሰጥም ብለውናል። በተለይ የአውሮፕላን ሰምቦች ከገቢያ እየገዛን ነው የምንጠቀመው። ከኮሪያኖች ጋር በመተባበር በስድስት ወር ውስጥ ሰምብ ለመሥራት ተዘጋጅተናል። እና ይህንን ለማቋቋም የገንዘብ እጥረት ነበር የያዘን።

መቼም የውጪ ምንዛሬ መጣ ከተባለ ሁሉም አሰፍላፈው ነው የሚጠብቁት። ሊበሉን ነው የሚደርሱት። ሁሉም ለየራሱ ሚኒስቴር መሥሪያ ቤት ባጀት ይፈልገዋል!

ስለዚህ ቶሎ ብዬ ተስፋዬ ዲንቃን የዚያን ጊዜ የገንዘብ ሚኒስትር የነበረውን በቀለ ታምራትን፣ ሁለቱን ጠራጊቸውና መመሪያ ሰጭቻቸው። ስለዚህ ገንዘብ ጉዳይ ለማንም ሰው እንዳትናገሩ። አገራችንን ለመከላከል የምናቋቋመው የመከላከያ ኢንዱስትሪ ሥራ ባስቸኳይ መጀመር አለበት። ለዚያ የሚውል ነውና በምስጢር ያዙትን አልኳቸው። ገቢ ሆነ።

ልብ በይ እንግዲህ፤ ይህ ገንዘብ በኔ ስም የመጣ ቼክ ነው ... እኔ ወስጄ ኪሴ ባደረገው ኖሮ ይህንን ገንዘብ ማንም ሊጠይቀኝ አይችልም ነበር።

ገነት - ለጄኔራል ተስፋዬ የላኩባቸው መልእክት ይዘቱ ምን ነበር?

መንግሥቱ - ያቺን ገንዘብ ተስፋዬ ዲንቃና በቀለ ታምራት ጭጭ እንዳያደርጉት ለተስፋዬ ገብረኪዳን እንዲያውቀው ልኬበታለሁ። እሱ ግን እንኳን ገንዘብ አለ የለም? ሊል ቀርቶ ለራሱ ምን ቀልብ አለው በዚያን ሰዓት። ለዚያውም ስንት ቀን ቆየ ሥልጣን ላይ? ሦስት ቀን ወይስ አራት ቀን?

በተረፈ አወጣጫ ላይ ስላደረጉብኝ ተፅዕኖ ጽፌላቸዋለሁ። እና ያልኩት ምንድነው እኔኮ በአግባቡ ብትነገሩኝና እንዲህ፤ እንዲህ

ያለ ነገር አለ ብትሉኝ ኖሮ ይህ ሁሉ አይፈጠርም ነበር። ቸኮላችሁ። የሕዝቡን ነገር እንዴት ልታደርጉት ነው? ወታደሩን ምን ልታደርጉት ነው? ብዬ ለተስፋዬ አንዳንድ ሃሳብ ሰጥቼው ነበር። ወታደሩን ካልያዝክና ካልተከላከልክ በስተቀር ምንም ተስፋ የላችሁም። እዚያም ሆኔ ስነግራችሁ ያልተቀላሻችሁኝ ነገር ነው። አሁንም በርቱና ተከላከሉ። ራሽያኖች አወናብደዋችሁ ይሆናል። አሜሪካኖች ደልላዎችሁ ይሆናል። ወንበዴዎቹ ራሳቸው 'መንግሥቱን አንቀበልም'። እሱ ከሄደ ግን አብረን የጋራ መንግሥት ልናቋቋም እንችላለን ብለዋችሁ ሊሆን ይችላል - የሚፈልጉትን ነገር እስኪያገኙ ድረስ። ወታደርህን አሰልፈህ መቋቋም ካልቻልክና ጥንካሬ ካላሳየህ ማንም እንደማይቀበልህ ማወቅ አለብህ። ያለበለዚያ እንኳን ላገርህ ለራስህም ሳትሆን መቅረትህ ነው። ይህንን ዕውቅ ብዬ በደንብ አድርጌ ለተስፋዬ ገብረኪዳን ነግራዋለሁ። ሌላው የላክሁለት የጦር ስልትና የፖለቲካውን ሁኔታ የሚመለከት ነው።

ማታ ሐራሬ ከገባሁ በኋላም ደውቶ አግኝቼዋለሁ። ተስፋዬ ዲንቃንም አግኝቼዋለሁ። እና ነግራቸዋለሁ። «እኔን በተመለከተ እንደዚያ ባታደርጉ ጥሩ ነበር። ገንዘብም ሰርቋል አለማለታችሁ ጥሩ ነው። የፈለጋችሁትን ልትሰጥሩብኝ ትችሉ ነበር። ያን አላደረጋችሁም። አመሰግናለሁ። በፈቃዱ ሄዷል ነው ያላችሁት። የኔ ግድ የለም ይሁን። አገሪቱን ማዳን ከቻላችሁ ጥሩ ነው። አሁንም ወንድሜ ነህ። አገሪቱ ናት። ልረዳችሁ የምችለው ነገር ካለ ለመርዳት ዝግጁ ነኝ። ለናንተም በጎውን እመኝላችኋለሁ። እዚህ ሐራሬ ከገባሁ ለጊዜው ጓድ መጋቤን አላገኘሁትም። በአገር ውስጥ የለም። በኬንያ በኩል ያሰብኩት ነገር ከተሳካልኝ አስብበት» አልኩት። ስልኩን ያነሳው ተስፋዬ ወልደሥላሴ ነበር።

አንድ ቀን ዕድል አጋጥሞኝ ተስፋዬ ገብረኪዳንን ያገኘሰው እንደሆነ ጠይቄው። «መንግሥቱ ሐራሬ የገቡ ለታ እናንተ ስብሰባ ላይ እንዳላችሁ ስልክ አልደወሉም? ስልኩን ተስፋዬ ወልደሥላሴ አላነሳም? እርስዎስ ከመንግሥቱ ጋር አልተነጋገሩም? ደመቀ ባንጃውስ ደብዳቤ ይዞ አልመጣም?» በይና ጠይቄው። ይነገርኛል፤ አይክድም።

ገነት - ይህ 70 ሚሊዮን አወጣ የተባለው መሣሪያ ለመሆኑ ገንዘብ ተክፍሏል?

መንግሥቱ - ከቻይና የገዛነውን መሣሪያ ጉዳይ የተነጋገረው ጓድ ወሌ ቸኮል ነበር። ዋጋው 70 ሚሊዮን ብር የሚያወጣ በብድር የተገዛ መሣሪያ ሲሆን የቅድሚያ ክፍያ ክፍለገብታል።

ይህኑ እንዲያው ዝም ብዬ የማወራው ወሬ አይደለም። በምፅ ፈው መጽሐፌም ላይ ቁልጭ ብሎ የሚቀመጥ ነው። አራፕ ሞይን፣ ሐሰን ጉሌድንም፣ ቻይናዎችንም ያነጋገርኩትን ሁሉ ነው በዋቢነት የማቀርበው። እንዲሁ ዝም ብዬ የማወራው የፈጠራ ወሬ አይደለም። በዚህ ዓይነት ነው ከሃገሪ የወጣሁት።

የሚያሳዝነውና የሚያሳፍረው የኛ ሰዎች አሜሪካንና ወያኔን አምነው መታለላቸው ነው። በጣም ነው ያሞኙባቸው። ከወያኔ ጋር ቁጭ ብለን እንደራደራለን ብለው ያሰቡ ቁሎች ናቸው። ተስፋዬ ለአሜሪካኖቹ ምንድነው ያላቸው? ግድየለም ኤርትራን አንለቃለን። ከወያኔ ጋር ተኩስ አቁም እንደራደር። ተኩሱን አስቁሙልንና ቁጭ አድርጋችሁ አደራድሩን ነው ያላቸው። እነሱ ታዲያ ማህበራትን ሲሰጡት (አየሳቁ) አሁን ጊዜ አልፎባችኋል። ሠራዊቱንም አትቆጣጠሩም። ፓርቲ የላችሁ፤ መንግሥት የላችሁ። ምንም ዓይነት ሥልጣን የላችሁም። በምን ዓይነት ነው የምትደራደሩት? ወታደሩ ዝርፊያ ሳይጀምርና ሥርዓተ አልባኝነት ሳይሰፍን ወያኔ ገብቶ መቆጣጠር አለበት አሏቸው።

ለምን ይመስልሻል ወህኒ ቤት የታሰሩት ባለሥልጣኖች አንዳቸው እንኳን ሳይመልሱ የተያዙት? ወያኔ ሳይገባ በፊት እንዳያመልሱ ዙሪያውን ዘግተው አላስወጣ ብለዋቸው አይደለም እንዴ?

ገነት - እነማን?

መንግሥቱ - ሁለቱ ናቸዋ! ተስፋዬ ገብረኪዳንና ተስፋዬ ወልደሥላሴ። ሁሉም ሊወጡ ይችሉ ነበር። ዛሬ እዚያ እስር ቤት እየማቀቁ የሕዝብ መሳቂያ፣ የወያኔ መዘባባቻና መጫወቻ አይሆኑም ነበር። ሁሉም ሊወጡ ይችሉ ነበር። ሁሉም እንዳቅማቸው፣ ሲሆን ሰው ሊያንቀሳቅሱ፣ ያለበለዚያም ራሳቸውን ሊያድኑ ይችሉ ነበር። ደብረ ዘይት መንገድ ብትይ፣ ጅማ መንገድ ብትይ፣ ዙ...ሪያውን ዘግተው ነው እንዳይወጡ አድርገው ያስያዟቸው የገዛ ጓደኞቻቸውን።

ገነት - ስምን?

መንግሥቱ - እኔ አይገባኝም። ወያኔ እኮ አላሰራቸውም። የራሳቸው ጓደኞች ናቸው ያሰራቸው።

ወንበዴዎቹ በአራት አቅጣጫ ነው የመጡት። በመናገሻ አቅጣጫ በአምቦ መንገድ፣ ከደሴ በደብረ ብርሃን መንገድ፣ ከዚያ ደግሞ በከሰም ሽለቆ ታች ታቸን ዞሮ ከጊላ ሠራዊቱን ለመቁረጥ የመጡ ወንበዴዎች እና ደግሞ በዚህ በጎሃ ፅዮን። አራቱንም አቅጣጫ ለመከላከል አንድም ቦታ ላይ ምንም ዓይነት መከራ ለማድረግ ያልተቻለ መሆኑን ነው የሰማሁት።

በሁሉም ቦታ ያሉት ባለሥልጣኖች ሕዝቡን ለማነቃነቅ፣ ለማነሳሳት ወይም ለመርዳት የሚችሉበት ሁኔታ ከሌለ ሕዝብ፣ ሕዝብ ነው፤ መቼም የጠላት ዓላማ እነሱ ናቸው። ከየቤታቸው በሬዲዮ ተጠርተው እንዲታሰሩ ለማድረግ የተፈለገበት ምክንያት ለኔ ግልፅ አይደለም። ሁሉም በግል መኪና ወይም በሌላ መንገድ ጠላት ከመምጣቱ በፊት ገለል ለማለትና ከከተማ ለመውጣት ጥረት አድርገው ነበር።

ነገር ግን በጄኔራል ተስፋዬ ገብረኪዳንና በኩሎኔል ተስፋዬ ወልደሥላሴ የታዘዘ የመከላከያ የደህንነትና የፖሊስ ጋይል ከከተማ መውጫ በር በሩን ይዞና ሌላዎቹንም መንቀሳቀሻዎች አጥሮ እነኚህ ሰዎች እንዳይወጡ አድርጓል። በአርግጥ ሊወጡ የሞከሩም ነበሩ። እንዳይወጡ ተዘጋባቸው። የተወሰኑ ካድሬዎች እየተዋጉ በየካላው ላይ እንደሞቱ ታውቋል። ለመሄድ ሲሞክሩ የገዛ ወታደሮቻቸው ተነስተውባቸው እየተታኮሱ የወደቁ ጀግኖች አሉ። ጄኔራል ገድላጊዮርጊስን፣ ጄኔራል ግርማን መጥቀስ ይቻላል። እነሱ አሁን (እንደሰማሁት) ወታደሮች አስቁመዋቸው 'እነእኩን፣ እነእኩን አታስወጡ ተብለናል' ብለው ሲሏቸው፤

'ማነው እንዲህ ያለ ትዕዛዝ የሰጣችሁ?'

'የደህንነት ሚኒስትሩ'።

'እሱ ማን ሆኖ ነው ደግሞ እንዲህ ያለ ትዕዛዝ የሚሰጠው?' ብለው ጥሰው ሊሄዱ ሲሉ ወታደሮቹ ተኩስ ከፈቱባቸው። የቻሉትን ያህል ተከራክረው (ወታደሮቹ ብዛት ነበራቸው) ጥይት ተርከፈከፈባቸው። መኪናቸው በአርፒጂ ተመታ። ጄኔራል ገድላጊዮርጊስ ሞተ። ጄኔራል ግርማ ቆሰሎ ተያዘ።

አንዳንዶቹን ይዘው እስር ቤት አስገብተዋቸው ወያኔ ሲገባ እዚያ ነው ያገኛቸው። ለምሳሌ፣ ለገሠ አስፋውን እነ ተስፋዬ ገብረኪዳን ናቸው ያሰሩት። ወያኔ እሥር ቤት ቁጭ ብሎ ነው ያገኘው። የተቀሩት ሁሉም ለመውጣት ሞክረዋል። አልቻሉም። ተከልክለው፣ ታግደው ነው። ተስፋዬ ወልደሥላሴና ተስፋዬ ገብረኪዳን ለዚህ ተጠያቂ ናቸው። ከወንጌላ ጋር ግንኙነት ነበራቸው? የውስጥ አርበኞች ናቸው? ለምን እንደሆነ ባውቅ ደስ ይለኛል።

ግማሾቹን ወታደሩ ራሱ ነው እያመጣ ለወያኔ ያስረከባቸው። ለምሳሌ፣ የባሌው ወደ ሶማሊያ ሲገባ ሲል የራሱ ወታደሮች ናቸው ይዘው ያስረከቡት። እንጂኔራል ጌታቸው ሺበሺ፣ እነሰላሳ ታጌ አዋሳ አካባቢ ሞቱ። ጄኔራል ጌታቸው ከመሞቱ በፊት በደቡብ ምውጫ በኩል የነበረው እሱ በመሆኑ በቀጥታ ከተስፋዬ ገብረኪዳንና ከተስፋዬ ወልደሥላሴ ትዕዛዝ ደርሶት በዚያ በኩል አንድ ሰው እንዳታሳልፍ ተብሎ እንደነበር ከታመነ ሰው ሰምቻለሁ። ሌላው ቀርቶ ለላንደን ድርድር የሄዱት እነተስፋዬ ዲንቃ ሊወጡ ቦሌ ሲደርሱ የኢሚግሬሽን ሰዎች በፊት ከደህንነት ሚኒስትሩ በደረሰባቸው ትዕዛዝ መሠረት አላስወጣ ብለዋቸው በግድ በተስፋዬ ገብረኪዳን ትዕዛዝ መውጣታቸውን እንደዚሁ ከታመነ ሰው ሰምቻለሁ። ሐረርም እንደዚሁ ስንቶቹን የጨፈጨፏቸው የራሳቸው ሰዎች ናቸው። ይህንን ትዕዛዝ የሰጠው ማነው? ወታደሩ ለጠላቱ ጀርባውን ሰጥቶ ሽሽቶ መጥቶ መሪዎቹ ላይ የበረታውና ምላጭ ለመሳብ የተጣደፈው ለምንድነው? በማንስ መመሪያ ነው? ይህንን ወደፊት ታሪክ ያወጣዋል።

ተስፋዬ ገብረኪዳን የትግል ጓዶቹን ለጠላት አሳልፎ ሰጥቷል። 'ኤርትራን ለቅቁያለሁኝ። እባካችሁ ወያኔን አዲስ አበባ እንዳይገባ አስቁሙልኝ። ለመደራደር ዝግጁ ነኝ እያለ አሜሪካኖቹን ሲማጸናቸው ስቀውበት ነው ጥለውት የሄዱት። ጌላ ሁሉም አልሆን ሲለው ሽሽቶ ጣሊያን ኤምባሲ ገባ። ያታለሏቸው የምዕራቡ ኃይሎችም ሆኑ ሶቭየቶቹ ምንም ዋጋ የሌላቸው መሆናቸውን አይተው 'ዞር በሉ' አሏቸው። ተስፋዬ ገብረኪዳን ያስጥሉኛል ብሎ ተማምኖ ነበረ። አሜሪካኖቹን ጠርቶም አነጋግሯቸዋል። እነሱን ሲያነጋግር አጠገቡ ሆኖ ማስታወሻ ይይዝ የነበረ ሰው ነው መጥቶ የነገረኝ። ስቀውበት ነው የሄዱት።

አሁን እንግዲህ ሁኔታው እንዳለዋጣ ሲያውቁ 'የት እንሂድ?' ሲባባሉ ኃይሉ ይመኑ 'ጣሊያኖች ጋ እንሂድ' የሚለውን ሃሳብ አመጣ። ጣሊያኖቹ በአብዮቱ ጊዜ በእውነቱ ከሌሎቹ የምዕራብ መንግሥታት ጋር እንደነበረን መቋሰል ሳይሆን ጥሩ ግንኙነት ነበረን። ብዙም ረድተውናል። ቀደም ብሎ በክፉም ሆነ በበጎ ገልፀንላቸው ፈቃደኛ ሆነው አብረውን ሲሰሩ ቆይተዋል። ንግዱም፣ የጋራ ጥቅሙም ሳይደናቀፍ ቀጥሏል። ፖለቲካዊ በሆነ መንገድ እኛ የምናካሂደውን የእድገት አቅጣጫ ሳይነቅፋና ሳያንቋሽሽ በሰላም ወትሮ የነበረውን የኢኮኖሚ ትብብር ያካሂዱ ነበር። በድርቅ በተጠቃን ጊዜ ርዳታ በመስጠት ለተፈናቀለውና በረሃብ የተጎዳውን ሰው ለማስፈር፣ በተለይ ጎጃም ውስጥ በመተከል አውራጃ ስንንቀሳቀስ ያንን ፕሮጀክት 'ለኛ ስጡን' በማለት ወስደው እንዴት ዓይነት የሚያስደስት ሥራ ሰርተውልናል። የትራክተር ፋብሪካውንም ከራሽያኖቹ ተቀብለው በነሱ ፋንታ ጣሊያኖቹ ሊሠሩልን ስምምነት ላይ ደርሰን ነበር። መገጣጠሚያ ብቻ ሳይሆን ሙሉ ኢንዱስትሪ በናዝሬት ልናቋቁም ተስማምተን ነበር።

ይህን የመሰለ መግባባት ከጣሊያኖቹ ጋር ስለነበረን ኃይሉ ይመኑ 'እዚያ ብንሄድ ይሻላል' ሲላቸው ተቀበሉት። ያው አብረው ሄዱ።

ገነት-ዞር፣ዞር የርስዎ መሄድ ሠራዊቱ ኮሳገስ እንዲያደርግ አድርገል።

መንግሥቱ - 'መንግሥቱ ኃይለማርያም ሄደ' ሲባል፣ በወታደሩ፣ በሲቪሉ፣ በሕፃን፣ በአሮጊቱ፣ በወንድ፣ በሴቱ፣ በጠቃላይ በሕዝቡ የሚያሳድረው ስሜት ይገባኛል። 17 ዓመታት የመራሁት ሕዝብ ነው። ነገር ግን እነተስፋዬ ምንድን ነበር ለሕዝብ የተናገሩት? 'በተፈጠረው ውጥረትና ሁኔታ ከሰላም ፍላጎቱም አንጻር ጦርነቱ ቀጥሎ አግባብ ያልሆነ ደም መፋሰስ እንዳይደርስ በፈቃዳቸው አገር ጥለው ሄደዋል' የሚል ነገር ነበር። ይህን ያሉት ነገሩ ሁሉ ልክ እነሱ በፈለጉት፣ ባቀዱትና እኔን ነገር ባወጡኝ መንገድ ሌላው ሁሉ እንዳሰቡት እንደሚሆን ገምተው ነው። አሁን የሠራዊቱን ሁኔታ የአሜሪካኖቹንና የራሽያኖቹን አዘማሚያ ሲያዩ እነሱ እንዳሰቡት አልሆነም። ወታደሩም የሚታዘዛቸው አይደለም። አሜሪካኖቹም፣ ራሺያኖቹም 'ሐውልት አፈረሳችሁ? ጥሩ! እስረኛ ፈታችሁ? በጣም ጥሩ! ጎሽ አሏቸው። ከዚያ ምንም!! ሌላ ምንም ነገር የለም። አሁን ከዚያ ብድግ አሉና 'ጥሎን ሄደ! አ! አ!' አሉ። 'በአንድ ራስ ሁለት ምላስ' ይሏል ይህ

ነው። ትላንት 'በፈቃዱ ሄደ'፣ ዛሬ 'ከድቶ ጥሎ ሄደ' ሲባል፣ ሠራዊቱ ግማሹ 'ለመሆኑ ሄዷል ወይ?' ሲል፣ ሌላው 'ሞቶ ነው' ይላል። ውዥንበር ሆነ። ድርድርም በቋፍ የነበረ ሠራዊት ብትንትኑ ወጥቶ 'ተስፋዬን እንፈልጋለን' እያለ ነው አዲስ አበባ የመጣው። ተስፋዬ ገብረኪዳን እኮ ወያኔን ብቻ አይደለም ሸሽቶ የሄደው። የገዛ ሠራዊቱም ቢያገኘው እንደሚዘለዘለው ያውቃል። 'ይሄ የመፈንቅለ መንግሥቱ ጊዜስ ተባባሪ አልነበረም ወይ? አሉ ነው እኛን የሚመራን? ትላንት በፈቃዱ ሄዷል ተብሎ ዛሬ ሸሽቷል የሚለው ምንድነው ሁለት ቋንቋ?' እያለ ነው አሉ የመጣው። እዚያ ቤተመንግሥት ቁጭ ብሎ ቢያገኘው እንደማይምረው ያውቃል። ለዚህ ነው ሮጦ ጣሊያን ኤምባሲ የገባው።

እና ከኔ መሄድ ይልቅ የነተስፋዬ መግለጫና ሁኔታቸው ውዥ ምብር ፈጥሯል። ከሁሉም በላይ ደግሞ ወያኔ እኩ ሠራዊቱን አልፎ ነው አዲስ አበባ ዙሪያ የደረሰው። አይደለም እንዴ? ሠራዊቱ ከየት ነው የመጣው? መጥቶስ ምን ሊያደርግ ኖሯል?

በነዚያ የመጨረሻ ቀናት ሁሉም ወታደሮች ስለፖለቲካው ይዘት፣ ማዕከላዊው አመራር ስለገጠመው ችግርና በአገሪቱ ላይም ሆነ በእያንዳንዳቸው ሕይወት ላይ ስለሚያስከትለው መዘዝ እኩል ግንዛቤ ይኖራቸዋል ማለት አይቻልም። ባንዳንዱ ግምባር ወንበዴውን በደንብ ገትረው እስከመጨረሻው የተዋጉ ነበሩ። በሌላው በኩል ደግሞ እንደ ደብረዘይቱ አየር ኃይሎች ግቢያቸውን ባዶ ወና አድርገው ወያኔ ሰተት ብሎ እንዲገባበት ያደረጉ አሉ።

እኔ ከሄድኩ በኋላ እነተስፋዬ ከሠራቸው ሥራዎች የሚገር መኝና ፋይዳውም የማይገባኝ መንግሥት ሥልጣን ላይ የነበሩትን ሰዎች የጦር አዛዦችም ጭምር መውጫያ መግቢያውን ዘግተውባቸው አንዳቸው እንኳን እንዳያመልጡ ያደረጉበት ሁኔታ ነው። ምን ለማግኘት ተብሎ ነው? ማን የነማንን እጅና እግር አስሮ ለወያኔ እጅ መገሻ ሊያቀርብ ነበር? አላውቅም። በግምት መናገር ከተቻለ እኔ እንደሚመስለኝ ምዕራባውያኑ ወንበዴ ከአዲስ አበባ ውጪ ታግቶ እንዲቆም ተፅዕኖ አድርገውልን መደራደር እንችል ይሆናል የሚል ተስፋ አላድረው ይሆናል። ይሄንን ያሰቡት ምናልባት ቀደም ሲል ከተደረገ ድርድር ወይም ምስጢራዊ ንግግር ባገኙት ተስፋ ይሆናል። ይሄ ከሆነ ከድተዋቸዋል ማለት ነው። ተጨባጩ ሁኔታ እነተስፋዬን ዋጋ ቢስ ስላደረጋቸው ለነሱ የተገባ ቃል ቢጣስ ምን እንዳያመጡ ነው? መንግሥት የላቸው። ሠራዊት የላቸው። ስለዚህ መጨረሻ ላይ

አሜሪካኖቹ 'ዞር በሉ' ብለዋቸዋል። ለንደን ለድርድር የሄዱትን እነ ተስፋዬ ዲንቃን 'መንግሥት የላችሁም፤ ምን የላችሁም። ከእንግዲህ ወዲህ ለድርድርም አትብቁም' ብለዋቸዋል። ያን ጊዜ እነተስፋዬ ገብረኪዳን የኔ መሄድ እንደጎዳቸው ሳይረዱ አልቀሩም እንጂ መጀመሪያ ላይማ እኔን አስወጥተው ሥልጣን ላይ ቁጭ ሲሉ የሚሰነቡት መስሏቸው ደስ በሏቸው ነበር። ያኔ 'ክዳን' አላሉም። 'ለሰላም ሲል በፈቃዱ ሄደ' ብለው ነው ለሕዝብ ያወጁት። በኋላ ነው እዩዬው የቀለጠው።

ገነት - ኩሎኔል ተስፋዬ ወልደሥላሴ ሰኪጂቢም ሰሲ.አይ.አም ይሠሩ ነበር ይባላል።

መንግሥቱ - ተስፋዬ ብቻ ሳይሆን የሌሎችም ሲቪሎች እጅ አለበት እንጂ። ትዝ እንደሚለኝ በዚያ አስቸጋሪና ቀውጢ ጊዜ '12ኛው የኢትዮጵያ ታሪክ ጥናታዊ ጉባኤ አዲስ አበባ ላይ እንዳደረገ ጥያቄ ቀርቧልና ምን ይመስልዎታል?' ብሎ መጣ። «አሁን እንደዚህ ያለ ችግር ላይ እያለን የውጪ ባዕዳንን፣ ያውም የታሪክ ተመራማሪዎችን ማስተናገድ አመቺ ነው ወይ?» አልኳቸው። ሽመልሰ ማዘንጊያም አብሮ ነበር።

'ምንም የሚያስቸግር ነገር የለውም እኮ፤ የኢትዮጵያን ታሪክ ነው የሚመረምሩት። የኢትዮጵያ ጉዳይ ስለሆነ እዚህ እናድርገው ሲሉ መከልከል የለብንም' አሉ።

«እንግዲያውስ ከኔ ምንም እንዳትጠብቁ። ሄጄ ንግግር ለማድረግ ምናምን እኔ ጊዜ የለኝም። እናንተው እንደሚሆን አድርጉ» አልኳቸው።

ታዲያ እዚያ ጉባኤ ላይ ምን ነበረ ሲባል የነበረው? የኢትዮጵያን ታሪክ እንመረምራለን ያሉት ምሁራን ሲያወሩ የነበረው ምንድነው? የኢትዮጵያን ታሪክ ሳይሆን የመረመሩት፣ በኢትዮጵያ የሽግግር መንግሥትን ስለማቋቋም ነበር የተወያዩት። ይሄንን አንቺ አልሰማሽም? አልተረዳሽም? ማን፣ ምን እንዳለ የኢትዮጵያ ሕዝብ አያውቅም? አይረዳም?

ከዚያ ደግሞ የሆኑ ፕሮፌሰሮችና ዶክተሮች ምን ይሉኛል 'ኢትዮጵያ ትቅደም ብለው ተነስተው ለሃገር የሠሩት ሲታወስ ይኖራል። አሁን ግን አገሪቱ ያለችበት ሁኔታ የሚያስደስት ስላልሆነ ነገሩን መርምረው ኢትዮጵያን የማስቀደም የመሪነትና የዜግነት ግዴታዎ

ለሆነ የሽግግር መንግሥት የሚቋቋምበትን መንገድ ፈልጎ በማለት ፕሮፌሰር፣ ዶክተር አክሊ፣ አክሊ ብለው ፈርመው ወረቀት ተፅዕኖ መጣልኝ። ይህስ አይታወቅም?

ይህን ከሚገነጉጉት ዋነኛው ፕሮፌሰር መስፍን ነው። ፕሮፌሰር መስፍን ከውጪ ከመጣ ሁለት ሳምንትም አልሆነው ነበር። «ጠረታ አታውጧቸው» ብዬ ያልኩት እኔ ነኝ። እሱን ብቻ ሳይሆን ሌሎችንም በፒኤችዲና በማስተር ደረጃ ትምህርታቸውን የተማሩትን ምሁራን ነው። «በምርትና በአገልግሎት እንዲሁም በአካዳሚክ መስክ የተሰለፉት ምሁራን አገሪቱ ለረዥም ጊዜ ያስተማረቻቸው ስለሆነ አድካሚና ጉልበት የማይጠይቅ የአእምሮ ሥራ የሚሠሩ ስለሆኑ አገራቸውን ብዙ ሊያገለግሏት ይችላሉ። ስለዚህ ጠረታ የመውጣታቸው ነገር እየታየ መሆን አለበት። ሕገ ይሻሻላል። እስከዚያ ድረስ ግን እንዳታወጧቸው» ብዬ ነበር። ሰካ ፕሮፌሰር መስፍንን አይወዱትም ኖሯል። ሌሎች ሰዎች ጠረታ እየተጨመረላቸው ሲቀሩ፣ እሱን ብቻ ነጥለው አወጡት። «ለምን ወጣ?» ብዬ ጠይቄ ነበረ። እሱ ግን መንግሥቱ አውጥቶ የወረወረው መስሎታል። እና አሜሪካን ሄዶ ቆይቶ እዚያ ብዙ ነገር ውስጥ ገብቶ ነው የመጣው። ከነፃ መኩንኖች ንቅናቄ ጋር፣ ከመሳፍንቱ ወገኖች ጋር፣ ከኔ ተቃዋሚዎች ጋር፣ ከአሜሪካኖች ጋር ብዙ ነገር ሲያጠካ ቆይቷል።

አሜሪካኖች ከሶቭየት ውድቀት በኋላ መጀመሪያ «ሀ» ብለው የጀመሩት ነገር ቢኖር የነሱን ኢንፍሎዌንስ በማገኛቸውም ቦታ ወስደው ለማስቀመጥ እንዲያመቻቸው «የሲቪክ ሶሳይቲ» ለማቋቋም ቡሽ ፕሬዝዳንት ሳይሆን፣ ገና ምክትል ፕሬዝዳንት እያለ በሰበሰበው ኮሚሽን ያሜሪካን የውጪ ፖሊሲ በዓለም ላይ የሚወጫውቸውን ሚና ለመቀየስ ስትራቴጂ ማውጣት ነው። ዛሬ «የሶቭየት መብት ጠባቂዎች» እየተባሉ በየሀገሩ ራሳቸውን መንግሥታዊ ያልሆኑ ድርጅቶች እያሉ ከውጪ፣ ከራሳቸውም በዚህ ዓይነት አንዳንድ ሚና ለመጫወት የተሞከረው ያኔ ገና አዲስ መጀመሩ ነበር። የዚያን ጊዜ ይህንን ያስፈፀማሉ ያሏቸውን ሰዎች ከየቦታው እየጠሩ ደምበኛ ገለጻ እያደረጉላቸው፣ ገንዘብም እያስታፉ መላክ ሲጀመሩ ነው ፕሮፌሰር መስፍን የመጀመሪያ ሆኖ ያንን ዓላማ ለማራመድ የመጣው። ገንዘብ ብና አስተሳሰቡን ይዞ መጥቶ በህዝብ መንቀሳቀስ ጀመረ። ሥራ አልነበረውም። የሚቀመጠው ገዥ ሆኖ ነው።

ከአገቴ ከአቶ አሥራት ወልዴ ጋር ከዱሮ ጀምሮ ትውውቅ አላቸው። ፕሮፌሰር መስፍን ላነጋግርህ ብሎ ያገኘውና አንዳንድ ነገር ይለዋል። እኔ አገሪን አወዳለሁ። በዚህ ቀውጢ ጊዜ ዳር ቆሜ ከማየት መርዳት የምችለው ነገር ካለ መሥራት እፈልጋለሁ ይለዋል። እስቲ ፕሮፌሰር መስፍንን ተቀበልና አነጋግራቸው ሲለኝ፣ እሺ አልኩኝ። በጣም በወዳጅነት ነው የቀረበኝ። ወገን፣ መካሪና ተቆርቋሪ መስሎ ነበር ያነጋገረኝ። በኋላ የሸገነው ሰብሰባ ላይ ግን ፍፁም ተለውጦ የመንግሥት ለውጥ ከጠየቁት የመጀመሪያው ሆኖ ቀረበ። በመሠረቱ ግን የመጣው የኛን ውድቀትና ድክመት ለማየት ነው። እኛ ከወጣን በኋላ ያቋቋመው «የሶቭየት መብት» ድርጅትም ተጭናት የመጣው ያሜሪካኖች ተንክል ውጤት ነው።

ለነሱ እንገዘጉዛለን ብለው ነው ራሳቸውን የጣሉት። እኔ ምንም ልሁን ምን፣ በዚያን ወቅት ተጠናክረን መገኘት ነበረብን። ጠንካራ አመራር ይዘን መገኘት ነበር የሚገባን። እኛ እርስ በርስ ስንጠላለፍ በድል የወጡት ጠላቶቻችን ናቸው።

ይህንን ሁሉ ደባ በመጨረሻው ጉባኤ ላይ አጋልጧለሁ። ማነው የመጣብን? ወያኔ ከጨረቃ አልመጣ፣ ከሌላ ሃገር አልመጣ፣ ከትግራይ የተነሳ ወንጌዴ ለፈጠረው ሁካታ የኛ ምሁራን ያላቸው ጉልበትና ጉብዝና ከወረቀት ነበርነት ያለፈ አልነበረም። እኔን ስርታ፣ ከጉንባህ ነን አላሉኝም። እንዴት የጥቂት ሰዎች ስብስብ መላይቱን ኢትዮጵያን ሊገዛ ይነሳል!? ብለው እንኳን አልተቆጩም። እንዴት ከሕዝቡ አነስተኛው ክፍል አጠጫውን በመሣሪያ ኃይል አንጠርክኮ ይገዛል ብለው አልከነክናቸውም። እነሱ ያተኮሩት የሽግግር መንግሥት እንዲቋቋም ብቻ ነው።

እኔ ጉባኤ የጠራሁት ሕዝቡ ይታጠቅ፣ በየቀጠናው እንደራጅ፣ አገሪቷን ከመከፋፈል እናድን ነው። በጉባኤው ላይ እኔ እንደዚህ ያለ አጀንዳ (መንግሥት ስለማቋቋም) አላቀረብኩም። «አንዱ ሲወድቅ ሌላው የኢትዮጵያን ባንዲራ ይዞ ይነሳ!» ነው ያልኩት። «በተወለድንበት ክልል፣ በምናውቀው ምድር (እነሱ እንዳደረጉን) ብንዋጋ፣ እንኳን ሊያሸንፉን ጨርቃቸውን እንኳን ብንጠቅ አይበቃንም» ነው ያልኩት። ምኒልክ የተኛውን አርሚ ይዘው ነው የዘመቱት? መሣሪያ እንኳን ያለው የተወሰነ ክፍል ...

ገነት ልዩነቱ እኮ እርስዎ እስከመጨረሻው እንዋጋ ነው የሚሉት ሌሎች ...

መንግሥቱ - እስከመጨረሻው መዋጋትን፣ በተለይ ከሚሊተራው ጠብቄ ነበር። ምሁራኑንም አውቃቸዋለሁ። እነሱም በፈቃዱ ሥልጣኔን እንድለቅ ነው የፈለጉት። የሥራ መልቀቂያ እኮ ነው ጽፈውልኝ የመጡት። 'ሌላ ቀይ ሽብር ሊያመጣ ነው' ብለው ሲያስወሩ ነበር እንጂ። ከዚያ በኋላ አዲስ አበባ ሊገቡ ትንሽ ሲቀራቸው ተደራድራ ምን ለማምጣት ነው? ከነሱ ጋር ሥልጣን ለመካፈል?

ገነት - ሌላ አማራጭ እንደሰጠ ነው። ሌላ አማራጭ፣ ማለትም የሽግግር መንግሥት የተባለውን እርስዎ ፈፀሞ ሲቀበሉት አስቻሉም ...

መንግሥቱ - በፍፁም!! እንዴት አቀበላለሁ ይሄንን።

ገነት - ስምን አይቀበሉም? አብረው መንግሥት የሚያቋቁሙት ወይኒዎች ስለሆኑ ነው ወይስ የርስዎን ሥልጣን ባስማሳካት?

መንግሥቱ - እኛ ከነሱ ጋር ስናካሂድ የነበረው ትግል ደም የፈለሰበት ትግል ነው። ምን እንደተደረገ? ማን እንዳደማን እናውቃለን። ከጠላቶቻችን ጋር ቁጭ ብለን በመተማመንና በመቻቻል ለማድረግ የሞከርነው ነገር ሁሉ ቢደክም፣ ቢደክም ምንም ተቀባይነት ሳያገኝ እንደቀረ እናውቃለን። ተደራድረን በሰላም ልዩነታችንን ለመፍታት ያደረግነው ጥረት እንዳልተሳካ እናውቃለን።

ከዚያ በኋላ አዲስ አበባ ሊገቡ ትንሽ ሲቀራቸው ተደራድራ ምን ለማምጣት ነው? ከነሱ ጋር ሥልጣን ለመካፈል ነው? አገሪን ካጠፋ ሰዎች ጋር አብራ ተቀምጦ አገር ልመራ ነው? ወይስ የነሱ አሽከር ልሆን? ምን እንዳደርግ ነው የተፈለገው? የአገሪን ሞት ቁጭ ብዬ እንዳይ ነው? ስንት ሞት ነው የምሞተው? እንደ ወንድ፣ እንደ መሪ ባዘዘኩበት፣ በተዋጋሁበትና በመራሁበት አገር ለወንጠዶዎች እንድታ ዘዝ ነው? ሌሎቹስ በሙሉ እንዴት ይህ ይሞጥላቸዋል? እንዴት ተደርጎ? እንዴት ሊሆን ይችላል? የኛ ሰዎች ወደቁራ ለመሄድ የሚገ ተት እንስሳ ዓይነት ፖለቲካ ነው የተጫወቱት። አሁን የሚታየው ነገር ራሱ ማስረጃ አይደለም እንዴ? ይህ ምን ያነጋግራል።

የሚያሳፍር፣ በጣም የሚያሳፍር ነው። ይህ የትውልድ ዝቅጠት ነው። የጥንት አባቶቻችን ይህን አያደርጉትም። ጣልያን በወረራቸው ጊዜ ንጉሠ ነገሥት ሲወጡ በዙዎቹ ባገራቸው ደንና ጫካ ገብተው በሠሩት ሥራ ለነፃነት አብቅተውናል። እንዴት ከመሃከላችን የወጣ

ወንጠዶ እንደዚህ አድርጎ ይሄንን ሁሉ ሰው ይፈታዋል? ሊሆን የማይችል ነገር ነው ያሰቡት። ለዚህም ነው የተዋረዱት።

እኛ ምንም እናድግ ዞር፣ ዞር ላንዲት ኢትዮጵያ ተብሎ ነው። ለሠፊው ሕዝብ ጥቅምና እድገት ነው። የገባንበት መዘዝ እንዲህ በቀላሉ የሚመዘዝ ስላልሆነ ወደፊት መቀጠል እንጂ እንደአሜሪካ፣ እንደ እንግሊዝ 'በቃኝ ደሀና ዋሉ' ተብሎ እንደ ኪራይ ቤት ውልቅ የሚባልበት አይደለም። ሞት ወይም ማሸነፍ!

የኢትዮጵያ አብዮት መሠረቱ ፍፁም ተጠናክሮ፣ አስተማማኝ ነትን አግኝተዋል። ሕዝቡ ሥልጣን በጨበጠ ጊዜ በውነቱ እኛም ታሪካችንን እያየን የዕድሜ ባለፀጋ ብንሆን፣ ምርኩዛችንን ይዘን የምንኖርበትን ሁኔታ ልናልም እንችላለን። ከዚያ በተረፈ ባገር ድርድር የለም። ይሄንን ነው የኛ ሰዎች ያደርጉት። የወደፊት ዕጣቸውንም ታሪክ ይገ ልፀዋል። ፍፁም፣ ፍፁም ማንም የማይሰራው ስህተት ነው የሰሩት። ስሕተት ለመሆኑ ማስረጃው ይሄው ውጤቱ ዛሬ በገሃድ እየታየ ነው።

ወያኔ ኢትዮጵያዊ ሆኖ የመጣው መላይቱን ኢትዮጵያን እናስጨብጥሃለን ስለተባለ ነው እንጂ ከጅምሩ ትግራይን ከሌላው የኢትዮጵያ ክፍል ነጥሉ ነፃ ለማውጣት የተነሳ ድርጅት መሆኑ እንዴት ይዘነጋል? እንግዲህ ከእንደዚህ ያለው ኃይል ጋር ነው የጋራ መንግሥት እናቋቋማለን ብለው ያለሙት። ወያኔ ደግሞ ያለምንም መካኝ ኃይል ወና ቤት ስለገባ ከነሱ ጋር የሚደራደርበት ወይም እነሱን የሚያስጠጋበት ምንም ምክንያት የለውም። እነሱን ሰብስቦ አሸን ከዘጋባቸው በኋላ የፈለገውን እያደረገ ነው። ወደፊትም ያደርጋል፤ ወንድ እስኪመጣ፣ ጀግና እስኪፈጠር ድረስ።

ገነት - ስሁን ያለዎት የየት አገር ገለገርት ነው?

መንግሥቱ - ካንድ ቦታ ወደሌላ መጓዝ ካስፈለገኝ የምጠቀምበት የጉዞ ሰነድ የዚያውባብዌ ነው። ዜግነቱን ግን ወያኔ በፈቃዱ የሚሰጠኝ ወይም የሚከለክለኝ አይደለም። ምንጊዜም ኢትዮጵያዊ ነኝ።

ገነት - ኢትዮጵያ ሆነው ይጠቀሙበት የነበረው ገለገርትስ?

መንግሥቱ - ያኔ ደግሞ ምን ገለገርት ያስፈልገኛል? (አየሳቁ) ያኔማ እኔ ራሴ ገለገርት ነበርኩ። ለነገሩ ጉዞን በሚመለከት አስፈላጊ ጊዜን ሁሉ የሚያሰናዱት የፕሮቶኮል ሰዎች ናቸው። ገለገርትና ማንኛውም አስፈላጊ ሰነድ ምንጊዜም በነሱ እጅ ነው የሚቀመጠው።

ገነት ካሁን በጋላ ኢትዮጵያ ቢሄዳና እንደገና መሪ ቢሆኑ ምን ያደርጋል? ከበሬቱ ምን የሚለውጡት ነገር አለ?

መንግሥቱ - ምን ያደርጋል? ለምንድነው ይህንን የምትጠይቁኝ?

ገነት- ለማወቅ ነዎ! ቢሄዳ «በሬት ይህንን ሠርተን ነበር። ይህ ትክክል አወጣጥሮም። ወይም ጥሩ ነው» የሚሉትን እንደነገረኝ ነው። እናንተ ከሠራተኞች ያሁኑ መንግሥት የሰጠው ነገር ካለ «የለም ይህ እንደበሬቱ መሆን አለበት» የሚሉት ነገር ካለ? ያለዚያም «እውነትም አጥፍተናል፣ ያሁኑ ጥሩ ነው?» የሚሉትን ይነገረኝ።

መንግሥቱ - በኢትዮጵያ አብዮት ውስጥ ገና አብዮቱ ሲፈነዳና ወደዚያ አካባቢ በሰውና በሠራዊት ግፊት ወደዚያ ስንገባ የነበረን ግንዛቤ፣ የነበረን ዕውቀትና ንቃት በጣም፣ በጣም ዝቅተኛ ነበር። ምክንያቱም ልምዳችንም፣ ዕድሜያችንም ለጋ ነበር። በሂደት ነው ብዙ የተማርነው። ጋላጊነትና ተግባር ታላቅ ትምህርት ጭት ነው። ሌላው እንደሚያየኝ ሁሉ እኔ ደግሞ ሌላውን ሳየው በጣም እገረማ ለሁ። በዚያ ሂደት ውስጥ ሰው ምን ያህል መጥቆ እንደሄደ በግልፅ ይታይ ነበር። ዕለት በዕለት ብዙ ፈታኝ ነገሮች ይገጥሙን ነበር። ቆም ብሎ፣ ረጋ ብሎ በጥልቀት ለማሰብ ፋታ የለም። ጊዜ የለንም ነበር። ዱሮ መነፅር አያስፈልገንም ነበር። ከዚያ በጓጓ ዓመት ዕድሜዬ ያለመነፅር ማንበብ አቃተኝ። ያ ሁሉ ልምድ ከሕዝብ ጋር በመሥራት ያካበትነው ነበር። ዕድሜ ራሱ ብዙ ነገር ያስተምራል።

ባለፉት 10 ዓመታት ያለሥራ በመቀመጫ የኢትዮጵያንም ሆነ የዓለምን አካሄድ በጥሞና ለማየት ችያለሁ። ሁኔታውን ሁሉ ቁጭ ብዬ ሳስተውለው ብዙ ነገር ለማመዛዘን፣ ለማንበብና ለመረዳት ዕድል አግኝቻለሁ። ወደፊትም ዕድሜ ፀጋ ነው። የበለጠ ለማየት ዕድል ይኖረኛል ብዬ ተስፋ አደርጋለሁ። አሁን ከበሬቱ የበለጠ አእምሮዬ የተሳለ ይመስለኛል። ልማቱንም፣ ጥፋቱንም በብዙ መንገድ አመዛዝኜ ተገንዝቤዋለሁ።

አንድ ነገር ከተሠራ በጋላ ጥሩም ይሁን መጥፎ የሚመዘነው በውጤቱ ነው። ባሁኑ ሰዓት በዓለም ፖለቲካዊ እንቅስቃሴ ላይ ተፅዕኖ ማድረግ የሚችሉ ኃይሎች ስላሉት ወይም ስለደገፉት ብቻ አንድን ነገር አጨብጭበው ከሚቀበሉት ወገን በፊትም አልነበርኩም፤ አሁንም አይደለሁም። በራሴ እምነት ካፒታሊዝም ብቸኛ አማራጭ የሌለው ሥርዓት ነው ብዬ አላምንም። የዓለምን ራስ ምታት

የሚያድን ብቸኛው እንክብል ነው ብዬ ለመዋጥ ዝግጁ አይደለሁም። ብዙዎች እንደሚያስቡት ማለቱ ነው።

በአንጻሩ ደግሞ ሶሻሊዝም ብቸኛና እንክን የሌለው ሥርዓት ነው አልልም። ሶሻሊዝምን ዛሬ ፀርቼ በዝተውና አይለው አዳፍነውታል። የኢትዮጵያንም ሁኔታ ከትላንቱ ዛሬ በተለየ ዓይነት ማየት ይቻላል። ይህን እንግዲህ በጣም ተጨባጭ በሆነ፣ ምኞት ሳይሆን ተግባራዊ ሊሆን የሚችል ከአካባቢውና ከዓለም ሁኔታ ጋራ አቅምና ችሎታ ጋር በተገናዘበ መልኩ ለማየት ይቻላል። ከዚህም አንጻር ደግሞ ሕዝቡ ምን እንደሚፈልጉ አመዛዝኖ ችሎታውን ለመረዳት ከተወጣቸውና ከወደቀባቸው ልምዶቹ ተነስተን መገመት ይቻላል። ይህ ራሱ ለመሪዎች ትምህርት ነው። የሕዝቡን ችግር በትክክል መረዳት ያስፈልጋል። ፖለቲካዊ፣ ኢኮኖሚያዊና ማህበራዊ ችግርን እንዲሁም ደህን ነቱን በተመለከተ በሽታውን እንደ ደህና ሐኪም መዳሰስና መረዳት፣ ከዚያም ቅድሚያ የሚሰጠውን በሚገባ ማስቀመጥና መፍትሔ መሻት ነው። ሰብአዊ ክብርና መብቱን በእኩልነት የሚከበርበትን፣ በገዛ ሃገሩ የዚህ ወይም የዚያ ብሔር አባል ነህ ተብሎ የማይገደል፣ የማይሰደድበትን መብቱን ማክበር ያስፈልጋል።

ጥያቄሽን በቀጥታ ለመመለስ እኔ እንደገና ኢትዮጵያን የመምራት ዕድል ባገኝ ካፒታሊስትም ያልሆነ ሶሻሊስትም ያልሆነ በርዕዮተዓለም ጣጣ ያልተተበተበ አመራር እዘረጋለሁ። ዕውቀት ያላቸው፣ የገንዘብ አቅም ያላቸው፣ ባጠቃላይ ሀገራቸውን በችሎታቸው ለመገንባት የሚፈልጉ ሰዎች ያለ ምንም ማዕቀብ የሥራ ዕድል በማስፋትና በመክፈት ሊረዱ የሚችሉበትን መንገድ አመቻቻለሁ። ተግባራዊ የሆኑ ፖሊሲዎች ወጥተው ኢንቬስትሜንት የሚስፋፋበትን መንገድ ማስቀመጥ ወሳኝ ነው።

ግን የፈለገ ቢሉኝ፣ በበረከናም ቢያጥቡኝ የማይለቀኝ እምነት አለኝ። ጊዜ ለሰጣቸው ሰዎች ብቻ ምርቱም፣ ገበያውም፣ የሰው ኃይሉም፣ ገንዘቡም፣ ብድሩም ሁሉም ለነሱ ብቻ ተሰጥቶ በነሱ ፍላጎት በገበያ ኃይሎች ይመራ የሚለው ነገር ጨርሶ አይዋጥልኝም። ዛሬ የዓለም ሕዝብ ሁሉ በገበያ ኃይሎች ፍላጎትና ጥቅም ሥራ ይደር ነው የሚባለው። አሜሪካኖች ጠዋት ማታ የሚሰብኩን እንዲህ እያሉ ነው። ማንኛውንም ነገር ገበያ ይወስን። «ማንኛውም ነገር የገበያ ኃይሎች ይወስኑ» ነው የሚባለው። ምን ማለት ነው ይህ? ገንዘብ ያላቸው በሌላው ላይ እንደልባቸው ይጨፍሩ ማለት ነው። ትንሹ

ዓሣ፣ ትልቁን ዓሣ እየወጣ ይኑር ነው። ይህን ጨርሶ የማልቀበለው ነገር ነው። ድሃው ገበሬ ከድሃው ሠራተኛ፣ የተቀረው ባተሌ ሰፊው ሕዝብም የሃገሪቱን ሃብት የሚጋራበት መንገድ መፈጠር አለበት። ፖለቲካዊ ብቻ ሳይሆን ኢኮኖሚያዊ መብቱም መከበር አለበት። የመፃፍ፣ የማንበብና የመሳሰለው ዲሞክራሲያዊ መብቱ እንደሚጠበቅ ሁሉ ኢኮኖሚያዊ መብቱንም መነፈግ የለበትም። መሬት፣ ቤት፣ የሥራ ዕድል፣ የትምህርት ዕድል፣ ሃብት የማንቀሳቀስ፣ የማምረት፣ ይህን ሁሉ ነገር በአኩላነት የሚያገኝበት መንገድ ካልተፈለገ ሁሉም 'ሃገሪ' ብሎ ባንድነት ለእድገቱ ሊሠራ አይችልም። ሁሉም እንዳቅሙ የመሥራት ዕድል ካላገኘ የትም አይደርስም።

ስለዚህ የምንከተለው መንገድ ወደቀኝም ያላዘመመ፣ ወደግራውም ያላከረ፤ ሁሉንም የሕብረተሰብ ክፍል የሚያካትት ጤናማ አቅጣጫ መከተል አለብን ነው የምለው። የመደብ ቅራኔ ምንጊዜም ይኖራል። ይህንን ማመን ያስፈልጋል። ነገር ግን መደቦች ተቃርነው ወደፍትረያ ሳይሄዱ ተቻችለው የሚኖሩበት ዘዴ ለመፍጠር ከሆነ ዝቅተኛውም መደብ በሕግ የሚጠበቅበትንና ከፍተኛውም መደብ እንዲሁ መብቱ የሚጠበቅበትን፣ አንዱ ሌላውን የሚያጠፋበት ሳይሆን የሚረዳዱበትን ሁኔታ መፍጠር ያስፈልጋል።

ጠዘገባኝ ሥርዓቶች የነበረው እካሄድ የትም አላደርሰም። እሱን ደምስሰን አዲስ ህብረተሰብ እንመሠርታለን ብለን ስንታገል ደግሞ በኛም ሆነ በሌሎቹ የሶሻሊስት ሥርዓቶች ላይ የደረሰውን ውድቀት አይተናል። ከዚህ የገድ መማርና መታረም ስለሚያስፈልግ ከሁለቱም ጥሩ፣ ጥሩውን መርጠን የሚጠቅመንን መውሰድ አለብን።

የኢትዮጵያን አንድነት በተመለከተ እኔ ጨርሶ ተስፋ አልቆር ጥም። ዛሬ በተፈጠረው ሁኔታ፣ ትላንትና በተረከብነው ሁኔታ በኛም ውስጥ በፈሰሰው ደምና በነበረው መሻከትና መዳማት የነበረው ስሜት በጣም አፍራሽና አስቸጋሪ ነበር። ዛሬ ግን በሰከነ መንፈስ ነገሩን ሁሉ አይቶ የኤርትራ ሕዝብ ተረድቶታል። በውጪ ኃይሎችም፣ በራሳችንም መሪዎች ድክመት፣ በሌሎችም ምክንያቶች በተፈጠረ ተደራራቢ ችግር ምክንያት መሆኑን ተረድቶታል። እውነቱን ለመናገር ከሆነ የኤርትራ ሕዝብ ከእኛ ጋር በመኖሩ ጥቅም እንጂ ጉዳት አይደርስበትም። እኛ ከኤርትራ ቀጥፈን የምናመጣው፣ ዘገንን የምንወሰደው አንዳችም ነገር እንደሌለ ራሳቸው ያውቁታል - ከእኛ ጋር ወደነሱ ይሄድ እንደሆነ ነው እንጂ። የስሜትና የፖለቲካ ጉዳይ ነው።

ዛሬም ሆነ ወደፊት አንድነት እንጂ መለያየት ሲበጅ ታይቶ አይታወቅም።

ገነት- በቅርቡ ስለተደረገው የኢትዮጵያና የኤርትራ ጦርነት ምን ያስባሉ?

መንግሥቱ - የኢትዮ-ኤርትራ ጦርነት ለሁለቱም መሪዎች ትምህርት ለጥቷል ብዬ ተስፋ አደርጋለሁ። እኛን «ጦረኛ» እያሉ ሲኮንኩ የኖሩት ሁለቱም ሽፍቶች አንድ አሥርተ ዓመት እንኳን በሠላም ሊኖሩ አልቻሉም። በጥቂት ቀናት ውጊያ እኛ ለብዙ ዓመታት ስንዋጋ ከሞተብን ሠራዊት የሚስተካከል ወታደር ረገፏል። በመጀመሪያው ውጊያ ብቻ ከ40ሺ በላይ የኢትዮጵያ ወታደር መሞቱን የውጪ መገናኛ ብዙኃንና የዓይን ምስክሮች ዘግበዋል። በአሳይያስም በኩል እንዲሁ በብዙ ሺህ የሚቆጠር ሠራዊት ተማግዷል። እሱ ቢከድም የኤርትራ እናቶች በየቤታቸው ይቆጥሩታል። መሣሪያ በገፍ ነው የቀረበው። በነጂህም በነኛም በኩል።

ገነት- ጦርነቱ ሲጀመር ማን ያሸንፋል ብለው ስለሉ?

መንግሥቱ - ኢትዮጵያ እንደምታሸንፍ ላፍታ አልተጠራጠርኩም።

ገነት- ስምን?

መንግሥቱ - በብዙ ምክንያት ነው ኢትዮጵያ እንደምታሸንፍ ያወቅሁት። እኛ ከነሱ በምንዋጋ ጊዜ «ያማራ ቅኝ ተገዢ ነህ። ነፃ መውጣት ስትችል እንዴት በባርነት ትኖራለህ» በማለት ኮርኩረው ነው ያስነሱት።

አሁን 'ነጻ ወጥታችኋል' ከተባለ በኋላ ወደጦርነት የሚገቡበት ምክንያት ሊገባቸው አልቻለም። ያውም ከኢትዮጵያ ጋር። ከነፃነታቸው በኋላ አጎራባቾቹን ሁሉ እየነደፈ ወደጦርነት ሊመራቸው ሲቃጣ የኤርትራ ሕዝብ ጉዳዩን በስጋት ሲከታተል ቆይቷል። እነሱ ጦርነት ስልቶች ቷቸዋል። ከኋላም ያሉት አዛውንቶቹና አሮጊቶቹ፣ ግምባርም ላይ ያሉት የሠራዊቱ አባላት ጦርነት ቋቅ ነው ያላቸው። እነአሳይያስ ናቸው ጦርነት ቀስቅሰው ገብተው እንዲዳክሩበት ያደረጓቸው።

ከዚህ በተጨማሪ ግጭቱ የተፈጠረው የሰው መሬትና ሃገር ለመጋፋት እንጂ እነሱ ሊሞቱለት የሚገባ ምክንያት አልነበረውም።

ሃገራቸው አደጋ ላይ የወደቀችበት ሁኔታ አልነበረም። ወራሪዎች እንጂ ተከላካዮች አልነበሩም። ይህንን ሕዝቡ በሚገባ ስለተገነዘበ ጦርነት ውስጥ የገቡበትን ምክንያት በጥያቄ ምልክት ውስጥ አስገብቶታል። የኤርትራ ሕዝብ አላመነበትም።

ኢሳይያስና መሰሎቹ 'ወያኔን መሣሪያ ብቻ ሳይሆን ሱሪም አስ ታጥቀን አዲስ አበባ አስቀመጥነው' ነው የሚሉት። ቃል በቃል እንደ ዚህ ነው የሚሉት። እና ወያኔዎቹ ገንዘብ በመለወጣቸው፣ ናቅፋን ባለመቀበላቸው፣ ባጠቃላይ እንደበሬቱ ኢሳይያስ የሚጠይቀውን ሁሉ 'አሺ' ማለት በማቆማቸው 'አንቅጣቸው' ብለው ነው የተነሱት። ይህ አብሪት ነው። ጥጋብ ነው። የኢትዮጵያ ሕዝብ ደግሞ ለሃገሩ ዳር ድንበር ቀናዒ ነው። ስለዚህ ጦርነቱ ሲጀመር ከኢሳይያስ ይልቅ መለስ ሕዝቡን ለመቀስቀስ ቀና ሆነለት።

ሻዕቢያ ሳይታሰብ መጥቶ የተወሰነ መሬት መቆጣጠሩ ለጊዜው ልቡን ቢያሳብጠውም ረዘም ላለ ውጊያ በስፋት ሲካሄድ የትም ሊደርስ አልቻለም። አንድ ጊዜ ጦርነቱ ከተጀመረ በኋላ ከሁለቱ ማነው ቅምጥ ሃብት (ሪሶርስ) ያለው? ማነው የሰው ኃይል ያለው? ማነው መሣሪያ ሊገዛ የሚችለው? ኤርትራ አትችልም። ኤርትራ ባለፉት ሠላሳ ዓመታት አለ የሚባል፣ መዋጋት የሚችል ሰው አሰልፋ ነው ስትቀጋ የኖረችው። ስንቱ ወጣት ተማግዶ አልቋል። አባቶች፣ ሽማግሌዎች፣ አርጊቶች ወይም ላቅመ አዳም ያልደረሱ ሕፃናት ካልሆኑ በስተቀር ያለ የሌላትን አሟጣ፣ ከዚህም፣ ከዚያም እየቃረመች ነው ያሰለፈችው። ያ ሲመታ ከኋላ የምትተካው የላትም። ሲቪል ሠራተኞችን፣ ከየፋብሪካው ወዛደሮችን፣ ሠራተኛ የተባለ ጠቅላላ ሙልጭ አድርገው አንቀሳቅሳ አዘምታለች። ሌላ ከየት ይመጣል? ኢትዮጵያ ግን ከምንጭ አይደለም የምትቀዳው፣ ከባሕር ነው። የሰው ባሕር ነው ያላት። የፈለገችውን የሰው ኃይል ማንቀሳቀስ ትችላለች። ተሸናፊነታቸው ከጅምሩ ግልፅ ነበር።

ወያኔ ከአሰብ 30 ኪሎ ሜትር ርቀት ላይ ቡሬ አካባቢ ቁጭ ብሎ ወደፊት መገፋትና ወደቡን መያዝ ሲችል፣ የማይዋጥ ምክንያት ስጥቶ ተኩስ አቁም በመፈራረም ጦርነቱን አቆመ።

ቦታው ሜዳና ቆላማ ነው። ከባድ ፀሐይ አለ። ለእግረኛ ውጊያ አስቸጋሪ ነው። ለሻዕቢያ ደግሞ ችግሩ እጥፍ ድርብ ነው። ከቡሬ ግምባር አሥመራ ድረስ ከአንድ ሺህ ኪሎ ሜትር በላይ ርቀት አለ። ሻዕቢያ በባሕር አቆርጦ ወይም በዳሎል በኩል ነው የሚመጣው።

በስተደቡባቸው በዛላምበላ፣ በባድሜ ግምባር ተወጥረዋል። ያንን ለመመከት ነው የሚጣጡት ወይስ ምዕዋ የሚልኩት ግዙፍ ኃይል አላቸው? አጣብቂኝ ውስጥ ነበር የገቡት።

የኛ የኢትዮጵያ ጦር ግን ሁሉ ነገር አጠገቡ ነው። በወሎና በአፋር የፈለገውን ማቅረብ ይችላል። ሎጂስቲክን፣ ስንቁን፣ ውሃውን፣ ነዳጁን፣ መሣሪያውን እንደልብ ማመላለስ ይቻላል። አመራር ለመስጠት፣ ለማገኛውም ነገር ለኛ ምቹና ቅርባችን ነው። ግን ወያኔ ይህ ሁሉ ሁኔታ ተመቻችቶለት ያለምንም ድካም አሰብን መያዝ ሲችል ሳያደርገው ቀረ። ለምን? ለምንድነው መለስ ዜናዊ ይህንን ማድረግ ያልፈለገው? ከኢትዮጵያዊነቱ ይልቅ ኤርትራዊነቱ ስለሚያደላበት ብቻ ነው። ሌላ ምንም ምክንያት የለውም።

ገነት- እርስዎ ቢሆኑ ምን ያደርጉ ነበር?

መገግሥቱ- እኔማ መጀመሪያ አሰብን እጅ ነበር የማደርገው። እንደዚህ ዓይነት ዕድል ተገኝቶ ነው? (እየሳቁ)

ገነት- ኢንተርናሽናል (ዓለማቀፍ) ሕገስ? ያንን ጥሰው ነው ማለት ነው?

መገግሥቱ - ስሚኝ! 60 ሚሊዮን ሕዝብን የወደብ ለማኝ ከማድረግ የፈለገው ይምጣ። የሚመጣውን እቀበላለሁ። አሰብ የኢትዮጵያ ሕዝብ አንጡራ ሃብት ነው። የራሳችን የነበረው በኃይል ተወሰደ። በኃይል ማስመለስ ነው። ያውም የነሱ ቆስቋሽነት መሬታችንን ወስደው ጦርነት ከከፈቱበን አጋጣሚውን መጠቀም ነው። ዓለም የፈለገውን ማለት ይችላል። ቆራጥነትን ነው የሚጠይቀው። የሚመጣውን ለመቀበል ዝግጁ መሆን ያስፈልጋል። አሰብ ምንም የማያጠያይቅ የኢትዮጵያ ግዛት ነው። ኢንተርናሽናል ሕግ ላልሸው ማነው ሕግን አላከበራችሁም ሊለን የሚችለው? አሜሪካን? እነሱ የሰው ሃገር በሰምብ ሲደበድቡ፣ ኢንተርናሽናል ሕግን አከብረው ይመስልሻል? ኢራቅን፣ ዩጎዝላቭያን፣ አሁን ደግሞ አፍጋኒስታንን በሰምብ የሚያጋዩት የትኛው ሕግ ፈቅዶላቸው ነው?

ደግሞ ይዞ መገኘት ነው። ምንም የሚያመጡት ነገር የለም። አንድ ሰሞን 'ሆይ፣ ሆይ!' ቢሉ፣ ቢንጫጩ ነው። ከዚያ ሁሉም ነገር ያበቃል። ሳዳም ሁሴን አንድ ሰሞን 'የዓለም ሰይጣን' ተባለ። ዛሬ አሳማ ቢገላዴን ነው። ከዚያስ? ምንም! ኢትዮጵያ የራሷ የሆነውን ሀብቷን አሰብን መልሳ ብትይዝ የአንድ ሰሞን ዜና ነው።

ከዚያ በኋላ በዲፕሎማሲ ይፈታል። ለዚህ ደግሞ በቂ የሆነ የማያወላውል የሚያኮራ ማስረጃ አለን። እንደ ብረት የጠነከረ መከራከሪያ አለን። ሐቅን ይዘን ተጨባጭ የታሪክ ማስረጃ ማቀረብ እንችላለን።

አሰብ የአፋር ነው። በታሪክ አፋር ኤርትራዊ ተብሎ የሚታወቅ ቅበት ጊዜ ጨርሶ አልነበረም። ሆኖም አያውቅም። የአፋር ሕዝብ ከኤርትራ ጋር ግንኙነት የለውም። በታሪክ፣ በቋንቋው፣ በባሕሉ፣ ቅርብቴና ግንኙነቱ ከሐረርጌ፣ ከሸዋና ከወሎ ጋር ነው። ትስስሩም ከነሱ ጋር ነው። ሁልጊዜ የሚያዘመው ወደደቡብ ነው።

ጣሊያኖች መላ ኢትዮጵያን ከባሕሩ በር ቆርጠው ወደመሐል በመገፋት ለመከበብና ለመውረር እንዲያመቻቸው ብለው መሥመራቸውን ከምፅዋ ወደደቡብ ዘረጉ እንጂ ከዚያ በፊትም ሆነ በኋላ አፋሮች የዚያ ክልል አካልም መሆን፣ ከዚያ ክልል ጋር መተዳደር አለባቸው የሚል ምንም ዓይነት ነገር አልነበረም። ምንም ዓይነት የባሕር፣ የቋንቋ፣ የኢኮኖሚ መሠረት የለም። ከኛ ጋር ነው የኖሩት፣ አሁንም የሚኖሩት።

ራሳቸውም 'እኛ ኢትዮጵያውያን ነን' ነው የሚሉት። አንድም ጊዜ ኢትዮጵያዊነታቸውን ጥያቄ ውስጥ አስገብተው አያውቁም። ኤርትራ-ነፃ ስትወጣ ወደዚያ ተቆርጠው የቀሩትም ቢሆኑ 'በሻባይ ቅኝ አገዛዝ ሥር ወድቀናል' ነው የሚሉት። 'በሬፈረንደሙ ጊዜ አፋሮች ነፃነት ወይንስ ባርነት ትፈልጋላችሁ?' የሚለው ተልካሻ ጥያቄ እንኳን አልቀረበላቸውም። በጦር ኃይል በቁጥጥር ሥር ነው የዋሉት።

ስለዚህ አፋር ውስጥ የሕዝብ ድጋፍ አለን። ሕጋዊና ፖለቲካዊ እውነት አለን። አካባቢውን ጣሊያን ይዞት በነበረበት ጊዜ በተባበሩት መንግሥታት ደረጃ ኢትዮጵያን ቢያንስ አንድ የባሕር በር ያስፈልጋታል የሚል መግባባት ነበረ። በዚህ ሁሉ ምክንያት መጀመሪያውን አሰብ መሄድ አልነበረበትም። የማስመለስ አጋጣሚ ሲገኝ ደግሞ ማሳለፍ አይገባም ነበር።

ባሬንቱ ለምንድነው መሄድ ያስፈለገው? ሁለት ኮር ሠራዊት ነው ወደዚያ የላከው። ለምን የኮሩን ግማሽ እንኳን ወደአሰብ አላከም? ዛሬ ይህንን ማነው የሚጠይቅ? ማነው የሚያመዛዝነው? ይቅርታ ይደረግልኝና፣ አዎን፣ አገራችን የተማሩ ሰዎች አሏት። የቀለም ትምህርትም፣ የሙያ ትምህርትም የተማሩ ሞልተዋታል። ግን ሰፋ

ያለ እይታ ያላቸው ያገራችንን ስትራቴጂያዊ አቋም፣ የሕዝቡን ሥነ ልቦና፣ ለአገራቸው የሚገባውን ጥቅም ጥቅም የሚመለከቱ ሰዎች መኖራቸውን እኔ በጣም እጠራጠራለሁ።

አንድ ወርቃማ ታሪካዊ ዕድል አምልጧል። ግን ከፍተኛ መሥዋዕትነት ተከፍሎ ብዙ ደም ፈሷል። ያ ሁሉ ሠራዊት ያለቀው ሽራሮና ባድሜን ለማስመለስ ብቻ መሆን አልነበረበትም። ባድሜ ቢመለስ ድንጋይ ነው ያስመለሱት። ሌላ ምን ያስመለሱት ነገር አለ? የትግራይ መሬት በመሆኑ የስሜት ጉዳይ ካልሆነ በስተቀር።

ለምን አሰብን አላስመለሱትም? ለምን ወደ አሥመራ ጠጋ አላሉም? ለምን ባሬንቱ ሄዱ? ባሬንቱ ምንም ነገር የለም። ፍየል እንኳን የለም።

ሕዝቡን በጣም ነው የናቁት። ሰው እንደሌለ ነው የቆጠሩት። ይህን፣ ይህን ስናደርግ እንዳው ይታዘብናል ብለው የሚፈሩት ሕዝብ የለም። አንድ ቀን እንጠየቅበታለን አይሉም።

ገነት- ኤርትራ ነፃ መንግሥት ነች።

መንግሥቱ - እርግጥ ነው ዛሬ ነፃ መንግሥት ነች- ዕድሜ ለወያኔ። ግን ትላንት የኢትዮጵያ አካል ነበረች። ያንን ያህል ዓመት ስንዋጋ የተባበሩት መንግሥታት ድርጅትም ሆነ አሜሪካን ወይም ሌሎቹ መንግሥታት 'ኤርትራ የኢትዮጵያ ግዛት አይደለችም' አላሉም። አንድም ጊዜ እንደዚያ ብለው አያውቁም። 'ጦርነቱ የውስጥ ጉዳይ ነው፤ ኢትዮጵያ የምትዋጋው አንድነቷን ለመጠበቅ ነው' ብለው ዝም ነው ያሉት። አንድም ሰው በዚህ የጠየቀን የለም። ምክንያቱም ሐቅ ስለሆነ ብቻ ነው። ለኢትዮጵያ አዝነው ወይም አድልተው አይደለም። በታሪክ የተረጋገጠ ሐቅ ስለሆነ ብቻ ነው። ስለዚህ ያን ሁሉ ዓመት ስንጨፋጨፍ ኤርትራ የኢትዮጵያ አካል መሆኗን ጥያቄ ውስጥ ያስገባ መንግሥት አልነበረም። አንድም ቀን 'ኤርትራ የራሷ ታሪክ ያላት መንግሥት ነበረች። ኢትዮጵያ ቅኝ ግዛት አድርጋ ነው የያዘችት' ብለው አያውቁም።

እኛ ከወጣን በኋላ ነው ኤርትራን እንደመንግሥት ያወቁት። አዲስ አበባ ያለው መንግሥት በገሃድ ኤርትራን 'ነፃ መንግሥት' ብሎ ሲያውቃት ሌሎቹ የማያውቁበት ምክንያት የለም። 'ውሰድልኝ'

ብሎ ለተባበሩት መንግሥታት ደብዳቤ የጻፈው የኢትዮጵያ መንግሥት ነው።

ያኔ ይህንን ያደረገ መንግሥት ዛሬ ተነስቶ እንደገና መልሼ ልያዝ ቢል በእርግጥ አስቸጋሪ እንደሚሆንበት ግልፅ ነበር። ብዙ ተፅዕኖ መደረጉ አይቀርም። ፖለቲካዊ ጎኑ አስቸጋሪ ይሆናል።

ይሁን እንጂ የሚመጣውን መቋቋምና በእጅ ማስገባት ወይስ ተንበርክኮ ኤርትራን እንዳለች መተው? አዲስ አበባ ያለው መንግሥት ምርጫ ነው።

ይህን የመሰለ ውሳኔ ለመወሰን መጀመሪያ ምንድነው የሚመጣብን ብሎ መጠየቅ ያስፈልጋል። የተባበሩት መንግሥታት ሠራዊት ልኮ አይወረንም። ወይም አሜሪካን ጦር ልኮ አይዋጋንም። ወይም እንግሊዝ ወታደር አያዘመትብንም። ምንድነው የሚመጣው? ቢበዛ ውግዘትና የኢኮኖሚ ማዕቀብ።

እኛ ሐቅን ይዘን ስለምንገኛ በመጨረሻ ላይ ማሸነፍን አይቀርም። ወንጀለኛዎች እስራኤል፣ ፍልስጥኤሞችን በየቀኑ ስትጨፈጭፍ ሕፃናቶቻቸውን ሳይቀር በጠራራ ፀሐይ ስትገል ምን ተደርጋለች? መቶ ሠላሳ ሺ ጊዜ ተወግዛለች። ላያሌ ዓመታት የሰው አገር በእብሪት ወራ ይዛ ቁጭ ብላለች። የጎረቤቶቿን መሬት ቀምታ ለደህንነቱ ስል ነው ትላለች። እኛ በታሪክ የራሳችን የሆነውን ነገር መልስን ብንይዝ ምን እንዳይመጣብን ነው?

በእርግጥ አንድ ሰሞን አባራው ይጨሳል። ግን ላጭር ጊዜ የሚንኳኳ ቆርቆሮ ነው። ለተወሰነ ጊዜ የሚደለቅ ከበሮ ነው። ከዚያ በኋላ ይበርዳል። አሜሪካና መሰሎቿ እንደሆኑ የራሳቸውን ብሔራዊ ጥቅም የሚጋፉ ነገር ከሌለ በስተቀር ጉዳያቸው አይደለም። እነሱ እስከመጨረሻው የሚገፉት የራሳቸውን ጥቅም የሚነካ ነገር ሲሆን ብቻ ነው።

ገነት- እርስዎ ቢሆኑ ኖሮ ስሥመራ ድረስ ይሂዱ ነበር?

መንግሥቱ - አሥመራ ምን አስቆመኝ? እስከ ቀይ ባሕር ድረስ መልሼ እጅ አገባ ነበር። እነሱ በኃይል አይደል ያስወጡ? በኃይል ተመለሱ? ምንድነው ታዲያ? አዲስ ነገር አለ? እኛስ የራሳችንን ነው። ሌሎች በኃይል የራሳቸው ያልሆነውን ግዛት ይዘው አያውቁም? አሜሪካኖች፣ ግሪናዳን የወረሩት እዚያ መሬት አላቸው? እንግሊዞች ፊካላንድ ድረስ የሄዱት እዚያ መሬት አላቸው? መውረር ብቻ

አይደለም። አሁንም እዚያው ቁጭ ብለው በግ ያረባሉ። እኛ ደግሞ በኃይል የተወሰደብንን ጊዜ ጠብቀን በኃይል ማስመለስ እንችላለን። ጥንካሬን ብቻ ነው የሚጠይቀው። በራስ መተማመንን ብቻ ነው የሚጠይቀው። ነገሮች ወዲያው ነው የሚለወጡት።

አሜሪካኖች፣ ዩጎዝላቪያ ላይ አነጣጥረው ዓለም ሲተራመስ ከረመ። ዛሬ ደግሞ ታሊባኖችን አገኙ። እነሱ ላይ እየተራኮቱ ነው። ኩሶቮም፣ ሚሎቮቪችም ያረጀ ወሬ ሆነዋል። ነገ ደግሞ የቢንላዲን ነገር ይረሳል። ታሊባን ይረሳል። የኛም ቢሆን ያንድ ሰሞን ዜና ነው የሚሆነው።

ከላይ እንዳልኩት መለስ ዜናዊ ኢትዮጵያዊ ቢሆን ኖሮ፣ የኢትዮጵያዊነት መንፈስ ቢኖረው ኖሮ አሰብን ሳይዘ አይመለስም ነበር። ምናልባትም ለራሱም ቢሆን ኤርትራን በመሸጡ በታሪክ የጎደፈ ስሙን ሊያድስ ይችልበት የነበረውን አጋጣሚ ሳይጠቀምበት አሳልፎታል።

ላይ ላዩን መሮጥ ሳይሆን የኤርትራን ሁኔታ በቅርብ ማየትና ማስተዋል ያስፈልጋል። እውነታውን መገንዘብ ያሻል። ሻዕቢያ በብረት ክንዱ ቀፍድዶት እንጂ የኤርትራ ሕዝብ ደልቶት ወይም ወደ ድጋፍ እንደማይሰጠው የአደባባይ ምስጢር ነው። የኢትዮጵያ ባንዳዎች እያለ የሚያስር፣ የሚያግዛቸውን ዜጎቹን ማሰብ ያስፈልጋል። ያንድ ነት ጎራ ውስጥ የነበሩ የአማራ ባሪያዎች፣ የስንዲ ባንዶች፣ የአድጊ አሽከሮች እያሉ ነው የሚሰድቧቸው። ወያኔ ከኢትዮጵያ አባራቸው የሄዱትንም 60 ሺህ ሰዎች ሻዕቢያ እቅፍ አበባ ይዞ አልጠበቃቸውም። አምቼዎች፣ ተገጣጣሚዎች እየተባሉ ቁም ስቅላቸውን ሲያዩ ነው የከረሙት። ለዕለት ምግብ እንኳን የሚያቀምሷቸው ዓለም አቀፍ የእርዳታ ድርጅቶች ናቸው።

ሻዕቢያ ከቅኝ ግዛት ባላነሰ የራሱን ሕዝብ ቀጥቅጦ እየገዛ ነው። የታገለ፣ ያልታገለ እየተባለ ከሁሉም መብት ተገልጦ፣ መድልዎ እየተደረገበት ነው። ለጤና፣ ለሥራ ዕድል፣ ለትምህርት፣ ለሁሉም ነገር ሰው እየተመረጠበት ሕዝቡ እያለቀሰ ነው የሚኖረው። በዚህ ምክንያት ትልቅ መቋስል አለ። በመሐከላቸው ሰላም የለም።

ነፃነት፣ ነፃነት ተባለ። ነፃነት ዳቦ አይደለም። ወይም ወተት አይደለም። ማር አይደለም። ዛሬ ሻዕቢያ ለሕዝቡ የሚያበላው የለውም። በምዕዋት ነው የሚኖረው። ስንዴ እየለመነ ነው የሚዘክራቸው።

እሱውንም የሚሰጥ ሲገኝ። በባዶ ሜዳ ቢፎልሉ ምንም ዋጋ የለውም። ሱዳን በበደት የሚማቅቁ ዜጎቻቸውን 'አሁን ነፃ ወጥታችኋልና ውሰዱ' ቢባሉ፤ 'አንችልም። ምን ልናበላቸው?' ብለው መልስ ሰጡ። 'ወጥቻችሁ አይደሉም ወይ?' ብለው ጠንክር አድርገው ሲያፋጥጧቸው፤ 'ኤርትራውያን አይደሉም' ብለው የራሳቸውን ዜጎች የካዱ ናቸው።

‘ሲንጋፖር እንሆናለን’ ብለው አልነበር? የታለ? አገሩ ሲያርሱት አይሰጥ። ቆፍረው ያወጡት ነገር የለም። ኢንዱስትሪ እናቋቋም ቢሉ 24 ሜጋዎት የሚያወጣ የጋይል ማመንጫ የላቸውም።

ዛሬ ኤርትራዊ ነፃ የሚለው ሁሉ ትላንት በሰፊይቱ ኢትዮጵያ እንደልቡ እየተዘዋወረ ሲነገድና ሲያተርፍ ነው የኖረው። ጋራው የነሱ፣ ታክሲው የነሱ፣ የነዳጅ ቦቴው የነሱ፣ ሻይ ቤቱ፣ ሆቴሉ፣ ጋራዡ ሁሉ የነሱ ነበር። በኢትዮጵያ ውስጥ እንደልባቸው ሆነው ሃብት በሃብት ሆነው የትም ሄደው፣ ሠርተው አግኝተው ነው። በኢትዮጵያ ምድር ጠዋት፣ ማታ ከሚሰድቡትና ከሚያንገጥሙት ኢትዮጵያዊ የበለጠ እንጂ ያነሰ ዕድል አልነበራቸውም። ጋይለ/ሥ ላሴም ቢሆኑ ሲያም ላቅቋቸው፣ ሲሾሟቸው፣ ሲሸልሟቸው፣ ባገራቸው ላይ ፋብሪካ፣ ትምህርት ቤት ሲከፍቱላቸው ነው የኖሩት። ለነሱ ያደረጉትን ያህል ላሩሲ ወይም ለሲዳማ አላዳረጉም። ዛሬ ኤርትራ ውስጥ ስንቱ እንጆራ ያምረዋል? ስንቱ አዛውንት ቡና ይጠማዋል? አለማወቅና አለማሰብ ነው እዚህ ያደረሳቸው። አሁንም ቢሆን ነፃ ወጣችሁ ተብለው ያቺን አምስት ወይም ስድስት ዓመት አሳልፍው ግንዛቤ ካገኙ በኋላ እነሱው በፈጠሩት ቀዳዳ ገብቶ 'እህ?' ቢሏቸው በፀብ ሳይሆን በፍቅር ይመጡ ነበር። ሕዝቡ ጥቅምና ጉዳቱን ያውቃል።

የኢትዮጵያ ሕዝብ እንደሆነ ሁሉ አሸናፊ ነው የሚወደው። (ለኔ የኤርትራ ሕዝብ የኢትዮጵያ ሕዝብ ነው)። 'ነፃ አወጣንህ' ብለው ወንበዴዎቹ የከረሙበት አካባቢ እኛ አሸንፈን ስንገባ የሕዝቡ ስሜት እንዴት ነበር? ከረን ስንገባ፣ አቆርዳት ስንገባ፣ ባርካ ስንገባ፣ እንዴት ነበር የሚቀበለን? በዘፈን አልነበረም የሚቀበለን? እኛ ስንመጣ ከበሮውን እየደለቀ ነበር የተቀበለን።

ሌላው ነጥብ በጦርነት ሕግ የጠላትን ዱካ ተከትሎ የመምታት ደምብ አለ። በሁለተኛው የዓለም ጦርነት ጊዜ ጀርመን መጀመሪያ ላይ

ወረራ አካሂዶ ሲሸነፍ ዋና ከተማው በርሊን ድረስ እየሳደዱት መጥተው ነው የጨረሱት። ለኛም ጊዜ እንደዚያው መሆን ነበረበት። ወራሪዎ ኤርትራ ነች። ስትሸነፍ አሥመራ ድረስ ገብተን ብንመታት ምንም የሚያስደንቅ ነገር የለውም። ሌባ ተይዞ ዱላ ይጠየቃል? እላይ የተቀመጠው ሰውዬ ስላልፈለገ ነው እንጂ ሁኔታው ይፈቅድ ነበር።

ገነቱ አሜሪካናቸዎ ዘም ብሰው የሚያዩ አይመስለኝም።

መንግሥቱ - አሜሪካን ምንድነው? እነሱ መሣሪያ አልሰጡት ወይም አልገዙለት። ምንም የሚቀንሱበት ነገር አልነበረም።

ገነቱ ባዙኑ ጊዜ በቸኛ ሰዕሰ ጋይል መንገሥት ናቸው።

መንግሥቱ - እሱ እርግጥ እውነት ነው። ዓለም ሁሉ ተንበርክ ኮላቸዋል። ተነሱ ሩጡ ሲል፣ መሮጥ፣ ሽብር ሲል፣ ሽብር እያሉ ማጩብጩብ መቶ ተብሎ ተይዟል። የሚገርመው ጀርመንም፣ እንግሊዘም፣ ጣሊያም፣ ባጠቃላይ ሁሉም የአሜሪካን ታዛዥ አሸከር መሆኑ ነው። ዓለም ሁሉ የአሜሪካንን የልብ ትርታ እያዳመጠ የሚወዛወዝ መሆኑ ይደንቃል።

ገነቱ እርስዎስ?

መንግሥቱ - እኔማ «ዓለም አቀፍ ሽብር ፈጣሪዎች ራሳችሁ ናችሁ። የሰው ጉድለት እንዲህ ሲታያችሁ ዓይናችሁ ላይ ያለውን ማዘ ለምን አትጠርጉም?» ነው ያልኳቸው። «ደቡብ ቬትናም፣ ኤል ሳልቫዶር፣ ኒካራጋዋ፣ ኮሪያ ምን ነበር የምታደርጉት? ካምቦዲያ ምን ነበር የምትሠሩት? ማነው የዓለም ፖሊስ አድርጎ የሾማችሁ? አይገባችሁም? እንዴ! ኢትዮጵያ የማንን ሃገር ወራሶች? የማንን ድንበር ጥላለች? የማንን ጥቅም ተጋፍታለች?» ብዬ አፋጥጫቸዋለሁ። እፊቱ ምንም አላሉም። ሄደው ግን 'እንደዚህ፣ እንደዚህ' አለን፤ 'እስከዚህ ከተዳፈረን እንድ ነገር ማድረግ አለብን' ብለው ነው የሄዱት።

አሜሪካናችም ቢሆኑ ጎበዝ ያከብራሉ። ደካማ አይወዱም። ጎበዝ ነው የሚወዱት።

ገነቱ እስካሁን ብዙ ተነጋገርን። እርስዎም ላይደከምዎት አይቀርም። እንዳወ ለማጠቃቀስ ያህል በሥልጣን ሳይ በነበሩ ጊዜ ወይም ባጠቃላይ በሕይወት ዘመንዎ ውስጥ ያጋጠመዎትን አስገራሚ፣ አስቂኝ ወይም አስደናቂ ገጠመኝ ቢያጫወቱኝ።

መንግሥቱ - ብዙ ትዝታ አለኝ። ለመጀመሪያ ጊዜ አሜሪካኖችን ሸንገለን ጊዜ ለመግዛትና ሠራዊታችን የሚያውቀውን መሣሪያ አስታ ጥቀን ችግራችንን ለመወጣት 600 ሚሊዮን ብር የሚያወጣ መሣሪያ ከገዛን በኋላ አሜሪካኖቹ ከዱን። 'ኃይለሥላሴ ጊዜ ተበድራችሁ ያል ከፈላችሁት ዕዳ አለባችሁ' ብለው ገንዘባችንን ነጠቁን። ከዚያ በኋላ እንግዲህ ፀረ ኢምፔሪያሊስት አቋማችንን በገሃድ አውጀን አሜሪካ ኖችን ነቃቅለን ከሃገራችን አስወጣን። ሶቭየቶቹን ስንቀርባቸው ደግሞ የገጠመን ፈተና ቀላል አልነበረም። እነሱ እኛን ይዘው ሰማሊያን ላለመልቀቅ ፈልገዋል። 'ኢትዮጵያ በፊና ለም ሃገር ነች። ሰማሊያ ደግሞ ደረቅና ጠባብ ነች። እንዳው ታዲያ በአንድነት ብትጠባብሩ አይሻልም? እነሱም ይህ አዋሽ ድረስና ምናምን የሚሉትን ይተዉና፣ እናንተም ያለ ጦርነት እንዳው ይሄን ያህል ናሽናሊስትነቱን ማጥበቅ ተወት አድርጋችሁ በሰላም መኖር ትችላላችሁ። ይህ እኛ ከሁለተኛው ዓለም ጦርነት በኋላ በሶሻሊስት አገሮች ውስጥ መፍትሔ ያገኘንለት ችግር ነው ምናምን? እያሉ ይፈታተኑን ጀመር። በዚህ ዓይነት ከሁለቱ ኃያላን ጋር እንደዚህ ያለ ፕሮብሌም ገጥምን በዓለም ዙሪያ መሣሪያ ሽመታ፣ ትጥቅ ፍለጋ ያደረገነው ዙረት ትዝ ይለኛል።

በዚያን ጊዜ እንግዲህ ተነሳሁና ወደቻይና ሄድኩ። መሣሪያ ውገም አልሰጠንም እኩ። ገና ለገና መሣሪያ ጠይቀዋል ብለው የሶቭየት አምባሳደር ሲርጥ መጥቶ 'መንግሥቱን ማግኘት አፈልጋለሁ' ይላል። ተቀብቼ ሳነጋገረው፣ 'ወደ ቻይና ሄደው ሰንበተው መምጣት ዎን ሰምተናል። መቼ ነው የሄዱት? ለምንድነው የሄዱት? ስንት ቀን ቆዩ?' አለኝ። ደሜ ፈላ። እኔ ብቻዬን አልነበርኩም። ሌሎችም ጓዶቼ ነበሩ። «እንዴ! ገና ለገና መሣሪያ ጠይቀውናል ብላችሁ እኔ መቼና ለምን እንደሄድኩ መጠየቅ ፈለጋችሁ እንዴ? ለመሆኑ አንተ ይህንን እኔን የምትጠይቀኝ በራስህ ተነሳስተህ ነው ወይስ ፓርቲና መንግሥትህ መመሪያ ሰጥቶህ?»

<መመሪያ ተሰጥቶኝ ነው።>

«መመሪያ ነው? በል እንግዲያው ባለፉት ወራት ብሬጅኔቭ የት እንደነበሩ፣ ምን እንዳደረጉና ምን ያህል ጊዜ እንደወሰደባቸው ሞስኮ ላለው የኢትዮጵያ አምባሳደር ሪፖርት ያድርጉና ያን ጊዜ መልስ እስ ጥሃለሁ» ብዬ አሰናበትኩት።

ከዚያ በኋላ 'ይህ አገር ወዳድ እንጂ አብዮተኛ አይደለም' ብለው ዘመቻ ጀመሩብን። ከዚያ ነገሩ ሁሉ እንዳልሆነ ሆኖ ወደ ሰማሊያ ወደ ማድላቱ አቅጣጫ አምርተው ነበር። በዚያ ጊዜ በጠላት ዙሪያውን ተከበን የነበረበት ወቅት ነው። የነበረብን ጭንቀት ከሌላው ጊዜ ጭንቀት ሁሉ የመጀመሪያው ስለነበረ ትዝ ይለኛል። ከዚያ በኋላ ሁኔታዎች መለወጥ የጀመሩት የኩባው ፊደል ካስትሮና ላምበርዝ የሚባለው የምሥራቅ ጀርመን ሰው መጥተው ባነጋገርኳቸው ጊዜ በሁኔታው ተመስጠው አዳመጡኝ። ወደሶቭየት በሄዱ ጊዜ ሁኔታውን ገልብጠው ኢትዮጵያ ውስጥ ያለው አመራርና ሕዝቡም ለአብዮቱ ያለው ድጋፍ አስተማማኝ ነው። ይህ አብዮት እንዲሁ የሚገፋና የሚጣል አይደለም ብለው አመለካከታቸው እንዲለወጥ አድርገዋል።

ስለሶቭየቶች የሞዛምቢክ ሳሞራ ማሼል፣ የአንጎላው ዶሳንቶስ ያዋዩኝ ነበር። እነሱም ከሶቭየቶቹ ጋር ስለነበራቸው ችግር ብዙ የሚሉት አላቸው። ራሳቸው ከብዎቹ አይወዷቸውም ነበር።

ሶቭየቶች ከላጋስነታቸው፣ ከቸርነታቸው፣ ደግሞ በውነቱ ለዓለም ቅኝ ተገዢዎች የነፃነት ትግል ከሰጡት የሞራልና የማቴሪያል ድጋፍ አንፃር ሲታይ ብዙ በጎ ነገር አላቸው። የዛሬን አያድርገውና የዓለም የኃይል ሚዛን ወደአንድ በኩል እንዳያጋድል ሚዛን በመፍጠራቸው ቢያንስ አንዱ ባይሰማማ ሌላው ጋር ለመሄድ የመምረጥ ዕድል ነበረ። እንደዛሬው ሳይንኮታኩቱ። ይሁን እንጂ በሰው አገር ጉዳይ ጣልቃ የመግባት ባህሪያቸው ገፋ ያለ ነበር። እንደኛ የለማኝ ኩሩ (አየሳቄ) የተከበረ ሕዝብ ያጋጠማቸው ጥቂት ነው። በምንም ዓይነት በአገራችን ጉዳይ ላይ የመወሰን ወይም ጣልቃ የመግባት ዕድል አንድ ቀን ሳንሰጣቸው ነው የተለያየነው። በአገራችን ጉዳይ ሳይወስኑ ዕዳው ያልተከፈለ መሣሪያ በነፃ ሲያቀርቡልን ነው የኖሩት።

ገነት- ከአሜሪካኖች ጋር የነበርዎት ገንኘት እንዴት ነበር?

መንግሥቱ - ቅድም እንዳልኩሽ አሜሪካኖች ደካማ አይወዱም። ድክመት ካዩ መጫወቻ ነው የሚያደርጉት።

ዛሬ ጊዜና ሁኔታው ተለውጦ እንጂ ሌላ ጊዜማ ይፈሩን ነበር። እኛን 'እንዲህ አድርጉ፣ እንዲህ አታድርጉ' ብለው ትዕዛዝ ሊሰጡን እንደማይችሉ ስለሚያውቁ አኩባሪውን ነበር የሚኖሩት። 'መጎብኘት ይቻላል ወይ? ትፈቅዱልናላችሁ ወይ? ፕሬዝዳንቱን ለማነጋገር የሚመጣው ማነው?' ብለው አስቀድመው ይጠይቃሉ። አንድ የመምሪያ

ኃላፊ ወይም ዲሬክተር ቢጤ ከሆነ እኔ ጋ አያቀርቡትም። «ፕሬዝዳንታችሁ ወይም ሌላ ከፍተኛ ባለሥልጣን፣ ቢያንስ የሚኒስትር ደረጃ እንኳን የሌለው እንዴት የኛን ፕሬዝዳንት ማነጋገር ይችላል!» ብለው ነው የሚመልሷቸው። ለምሳሌ፣ ከዚያ ከአይሁዱ በፊት የነበረው የአፍሪካ ዴሞክራሲክ ኃላፊ «ፕሬዝዳንቱን ላነጋገር አልጋለሁ» ይላል። «ና» ይሉታል። «እሳቸውን ማነጋገር እንደምችል ይረጋገጥልኝና ልምጣ ይላል። «አይ እንግዲህ ከፈለገህ ና። ከመጣህ በኋላ አንተን የማነጋገርና ያለማነጋገሩ ጉዳይ የሳቸው ውሳኔ ነው» የሚል መልስ ይሰጡታል። ሲመጣ «አሁን ምፅዋ ጉብኝት እያደረጉ ነው። የሉም» ሲሉት፣ «መንግሥቱ ኃይለማርያም እኔን ላለማነጋገር ሆን ብሎ ያደረገው ነገር ነው» ብሎ ሌላም ብዙ ነገር ተናግሮ ሄደ። እኔ ስለመምጣቱም አላውቅም ነበረ። የውጪ ጉዳይ ሰዎች፣ እነብርሃኑ ባየህ ናቸው። «አንተ የአፍሪካ መምሪያ ኃላፊ ነህ። ማነጋገር የምትችው አቻህን፣ ግፋ ቢል ሚኒስትሩን ነው እንጂ ፕሬዝዳንቱ ጋር ምን እንጠላጠላለን? እኛ ለተባበሩት መንግሥታት ጉባኤ ኒውዮርክ ስንመጣ የናንተ ፕሬዝዳንት ተቀብለው ያነጋግሩናል ወይ? ማን አስተናግዶን ያውቃል? አንተ ይህንን እንዴት ልትጠይቅ ቻልክ?» ይሉታል። «እንዴት እናንተ ማን ሆናችሁና ነው እንደዚህ የምትሉኝ? እኔኮ የትምህርት ህገግ ህግ ጠቅላይ ሚኒስትሮችም ሆኑ ፕሬዝዳንቶች ያለችግር ተቀብለው ነው የሚያናግሩኝ። በቅርቡ የሕንድ ጠቅላይ ሚኒስትር ተቀብለውኛል» ሲል፣ «እኛ ሕንድ ወይም ሌላ አይደለንም። ኢትዮጵያውያን ነን» ብለው ይመልሱታል። ከዚያ በኋላ ዝም ብሎ ሄደና ኬንያ ሲደርስ ጋዜጠኞች ሰብሰቦ እኛን ሙልጭ አድርጎ ተሳደሮ ወደአገሩ ተመለሰ።

እኔ ደግሞ በሌላ አጋጣሚ ጋዜጠኞች ላነጋገር (አሜሪካኖች ነበሩበት) «ለምንድነው እናንተ ለራሺያኖች በሩን ስትከፍቱ ለአሜሪካኖች መስኮት እንኳን ለመክፈት ፈቃደኛ ያልሆናችሁት? በቅርቡ በስቴት ዲፓርትመንት የአፍሪካ ዴሞክራሲክ ኃላፊ የሆነውን ሰው ለመቀበል ፈቃደኛ ያልሆኑት ለምንድነው?» አለና ከመካከላቸው አንዱ ጠየቀኝ። «ለራሺያኖች የክፍትነውን በር አንተ ነህ የምታውቀው። ከራሺያ ጋር ያለን ግንኙነት በር የመክፈትና የመዘጋት ጉዳይ ሳይሆን በርዕዮተ 9ለምና በዓላማ አንድነት የተሳሰረ መልካም ግንኙነት ነው። ከሌሎች

አገሮች ጋር፣ አሜሪካንም ጭምር፣ የወዳጅነት ግንኙነት እንዳይኖረን ከቶ የሚያገደን ነገር የለም።

«እኛ በትሕትና፣ በራሳችን በጎ ፍቃድ ከናንተ ጋር እንቀራረብ እንጂ በናንተ ፍላጎት ብቻ እናንተን ለማስተናገድ የምንገደድበት ምክንያት ምንድነው? ምን ስታደርጉልን ነው? በምንስ ምክንያት የናንተ መምሪያ ኃላፊ ከመምሪያ አቻው ወይም ከፍ ሲል ከሚኒስትሩ አልፎ ርዕሰ ብሔሩን ካላየሁ ብሎ ይላደባል? ደግሞም እሱን ላለማየት አይደለም። ምፅዋ ለመሄድ ቀደም ሲል የወጣ ፕሮግራም ስለነበረ ነው» ብዬ መልስ ሰጠሁት።

ደስታ ካገኘሁባቸው ነገሮች ዋነኛው የኢህዲሪ ምሥረታ ነው። ሃላሴ ግቡን ባይመታም የኋላ የኋላ ፋይዳውና በሕዝቡ ዘንድ ያላደረገው ግምት፣ እንዲሁም የሰጠው ጠቀሜታ እንዳሰብኩት ባይሆንም የኢህዲሪና የፓርቲው አመሠራረት ያንድ አብዮት ግብና የሕዝብ ደም ውጤት በመሆኑ ደስ ብሎኛል።

ከዚህ በኋላ ኢትዮጵያ አዲስ ጎዳና ተያይዘ፣ አዲስ ህብረተሰብ ለመገንባት መሠረት ጥላለች። ከዚህ በኋላ ወደፊት ለመንደንደር ትችላለች። በእርግጥም ጥረታችን ተሳክቷል። ኃላፊነቱ በአንድ ሰው ወይም በጥቂት ሰዎች እጅ ሳይወድቅ ሀገሪቱ በብዙኃነት ትመራለች። ፓርቲው አውን ከሆነ ሰው ቢሄድ፣ ሰው ይተካል፣ ሰው ቢሞት፣ ሰው ይተካል። ሕዝቡ በራሱ ጉዳይ ራሱ የሚወስንበት መድረክ ተፈጥሯል ብዬ እኔ እንደትልቅ ፋይዳና ጉዳይ ቆጥራው ነበር። በቃ አንድ ግለሰብ ሲያደርግ የሚችለውን ታሪካዊ ግዴታ ከሕዝብ ጋር ተወጥቻለሁ የሚል እምነት አድርብኝ ነበር - እስከፈረሰ ድረስ። አሁን የደረሰውን ሳስበው ሞራሌ ትንሽ ቢፈታተነኝም «ለአገሪ የምችለውን ያህል ሠርቻለሁ» ብዬ እፅናለሁ።

የዓለምና የሰው ባህሪ ተለዋዋጭ ነው። ጥንት ኃይል የነበሩት ሮማውያን ወድቀዋል። ሞንጎሎች ወድቀዋል። ግሪኮች ወድቀዋል። አሁን በጊዜያችን ደግሞ ትላንት ሶቭየቶች ወድቀዋል። ዛሬ ዓለም የሌላ ሆናለች። በፊት ጊዜ ዝላለማዊ ነገር የለም። ዝላለማዊ ወዳጅ፣ ዝላለማዊ ጠላት የለም» ሲባል አልቀበለውም ነበር። «ለምንድነው የማይኖረው? ይህ የቡርሻ ፖለቲካዊ አመለካከት ነው» አል ነበር። አሁን እውነት ሆኖ አግኝቼዋለሁ።

በ17 ዓመታት የሥልጣን ዘመኔ ካገኘሁት ተሞክሮ ስለአገሪ ያገኘሁት ዕውቀትና ትምህርት ብዙ ነው። እያንዳንዱን የሃገሪን

አውራጃና መንደር ዳስሼ የማወቁን ያህል ማራቶን እያሉ ያሾፉበት የነበረውን ብዙ ስብሰባ ተሳትፎ የተለያየ ሙያና ዕውቀት ካላቸው ሰዎች ጋር በማደርገው ውይይት ብዙ ዕውቀት ቆስሜያለሁ። ዛሬ ደግሞ በስደት እንደገና የራስን ሕይወትና ዓለምን በዓይነ ሕሊናዬ በመቃኘት ያገኘሁት ግንዛቤ እውነተኛ ነው። ስደትም ብዙ ነገር አስተምሮኛል።

አገር ለመምራት ብልህነት ወይም ከትምህርት ቤት የሚገኝ ዕውቀት ብቻ አይበቃም። ከዕድሜ፣ ከሕይወት የሚገኘው ልምድና ከዓለም ሁኔታ መማር የበለጠ ፋይዳ ያለው ይመስለኛል። ፖለቲካ ውሸት ነው። ማታለል ነው።

ዛሬ በእስር የሚማቅቁት ጓዶቼ ከሕሊናዬ አይጠፉም። ከፍተኛ ሃዘን ይሰማኛል። ሁላችንም በዕድሜ ወጣቶች ነበርን። አነሳሳችን ታሪካዊ ነበር፤ አወዳደቃችንም እንደዚሁ። እኛ የፖለቲካ ቁማር አልተሜወትንም። ሥራችን ሐቀኝነት የተላበሰ ነበር። ሁሉንም ነገር ፊት ለፊት ነበር የምንሠራው። በጣም አዝንላቸዋለሁ። ለኔም የሲጡኝ ድጋፍና ትብብራቸው የሚዘነጋ አይደለም። ሁሉም ረድተውኛል። ጓዶቼ፣ ታዛቢዎቼና ረዳቶቼ ነበሩ። ሁሉም ለኢትዮጵያ ደክመዋል። ሕዝቡም የጠየቅሁትን ሁሉ ሰጥቶኛል። የኛ ባለሥልጣኖች በሙስና የተጨማሪቱ አልነበሩም። መጨረሻው ባያምርም። ብዙዎቹ ገጹሐን ናቸው። ለራሳቸው ሳይሆን ለኢትዮጵያ የታገሉና የደከሙ ሰዎች ናቸው። ዛሬ እዚህ ሆኜ ብዙ ነገር ሲባል እሰማለሁ። እከሌ ይሄን አለ፤ እከሌ ይሄን አደረገ ይባላል። በተናገሩት አልወቅሳቸውም። በውድቀትና በችግር ላይ መዋለል ያለ ነው። መለወጥ ያለ ነው።

እኔ በእርግጥ አሁን ያለሁበት ሁኔታ ዕድለቢስ ከሆኑ መሪዎች አንዱ ያደርገኛል። በሕይወቴ ብዙ ፈተና ገጥሞኛል። ከትግል እስከ ድል ብዙ ነገር ተፈራርቆብኛል። ስንቶች የተሰጠላት፣ ስንቶች በደማችን ታብባለች ብለው ደማቸውን ያፈሰሱላት ሃገራችን ቅርፅና ይዘት ተለውጦ ማየት ግን በቀላሉ የማይደን ቁስል ነው።

¹⁵ ታህሣሥ 1992፣ መንግሥቱ ለሕዝምና ደቡብ አፍሪካ ሄደው ወደሐራሪ ከተመለሱ በኋላ የዚምባብዌው ፕሬዝዳንት ሙጋቤ «ዘ ስታር» ለተባለው የደቡብ አፍሪካ ጋዜጣ በሰጡት ቃለ መጠይቅ «በዚያ ጊዜ አሜሪካኖቹ የመንግሥቱን ወደዚምባብዌ መምጣት ለማመቻቸት ከኛ ጋር እንዲደራደር የካናዳን መንግሥት ጠይቀው ነበር። በዚህም መሠረት የአሜሪካን መንግሥት በካናዳ መንግሥት በኩል ያቀረበልንን ጥያቄ ለመንግሥቱ ጋይለማርያም የፖለቲካ ጥገኝነት እንድንሰጣቸውና አስፈላጊ ከሆነም በስደተኝነት በሚኖሩበት ጊዜ ሁሉ የሚያስፈልጋቸውን ወጪ የአሜሪካን መንግሥት እንደሚሸናን ነው የገለጹልን። እኛም ጥያቄውን ተቀብለናል። ወጪያቸውን በሚመለከት ግን የዚምባብዌ መንግሥት ለላቸውና ለቤተሰባቸው የሚያስፈልገውን ሁሉ ያደርጋል» ብለዋል።

